ATEITIS

Nr. 5

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1930 V. D. M. GEGUŽĖS MĖN.

TURINYS

M. Pučkoriškis Ką mums kalba didieji pavyzdžiai? . . . 193
Al. Dičpetris Prieš naują kelionę 197
Pr. Naujokaitis Išskridome—jauni ereliai 197
J. Vaidotas * * * 198
Alf. Žulpa Ežere 198
Q. Horacijus Archytas. Vertė *J. G.* 199
Archilochas Laimėj nesididžiuok, varge nenuliūsk Vertė *A. Novaraistis* 200
Motiejus Lukšys Netikėtas laimėjimas 200
Sigrid Undset Laumė. Vertė *M. Jurkynas* 203
H. Senkevičius Būki palaiminta. Vertė *Z. Drunga* . . . 207
A. Maceina Kultūrinė Marijos reikšmė 209
A. V. Katalikai šiandieninėj prancūzų literatūroj 216
Juozas Meškauskas Kaip atsirado gyvybė 222
J. Mičiulis Krikščionybė ir darbas 227
P. Ats. Kaip mūsų vadai gyvena. Pas Dr. A. Jušką . . 228
J. Vaišnora Ekonomiškoji krašto gerovė 233
St. R. Prirengiamieji kongreso darbai 237
J. Gustas SS. Geroji raganėlė 239
Mūsų veikimas 243
Apžvalga 250

„ATEITIES“
Redakcija ir administracija { Kaunas, Laisvės Al. 3. Tel. 26-76
Darbo valandos 9—15.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt. Užsieniuose: metams 20 lt., pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt.

Atsižvelgdama į daugelio Federacijos narių pageidavimų, Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba nukėlė Ateitininkų kongresą į š. m. birželio mėn. 21, 22 ir 23 d. tokia darbų tvarka:

Birželio mėn. 21 d. šeštadienį:
Anksti rytą chorų repeticijos, 10 val. kongreso atidarymas. Po pietų atskiri sekcijų posėdžiai ir Dainų šventė.

Birželio mėn. 22 d., sekmadienį:
Iš ryto pamaldos ir bendra šv. Komunija. Po pietų atskiri vyrų ir moterų posėdžiai, sporto šventė ir vakare misterija

Birželio 23 d., pirmadienį:
Iš ryto gedulingos pamaldos, jaunųjų at-kų posėdžiai. Po pietų jaunimo posėdis ir vakare eisena.

„Žaibo“ spaustuvė, Kaune

Karo cenzūros leista

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

Nr. 5 1930 Vytauto Didžiojo m. gegužės mėn. XX

M. Pučkoriškis

Ką mums kalba didieji pavyzdžiai?

Dviejų didelių vyrų sukaktuves ruošiamės minėti šiais metais: garsaus Hiponos vyskupo, didelio teologo ir filosofo, ir mūsų tautos didvyrio, išgarsinusio anais laikais Lietuvos vardą visoje Europoje (plg. «Trigubo jubiliejaus reikalu» š. m. «Ateities» 2—3 n-ry).

Nors kol kas dar nevisai aišku, kokiomis lytimis tas minėjimas įvyks, tačiau jau iš to, kas girdėti apie paruošiamuosius darbus bent, sakysime, Didžiojo mūsų Kunigaikščio jubiliejaus reikalu, matyti, jog bus stengtasi šias sukaktuves minėti kiek galint iškilmingai. Tam ruošiama paroda, didelė dainų šventė, rašoma visai Lietuvai knygelė apie Vytautą, ruošiama taip pat pora mokslinių veikalų apie Didįjį Kunigaikštį, leidžiami Vytauto paveikslai, medaliai, pašto ženklai, renkamos aukos Vytauto vardo muziejui, viena diena ketinama praleisti šventiškai, su pamaldomis, paskaitomis, vaidinimais ir t.t.

Gal daroma, ruošiama kas ir daugiau, bet ką čia paprastas žmogus begali viską žinoti. Tam darbui yra sudaryti tam tikri komitetai, pakviesti kai kurie atskiri žmonės, kurie pasirūpins visa kuo reikalinga, nieko neapleisdami. Ateis laikas — važiuosime į parodą, pakvies į dainų šventę — eisime klausyti, ypač kad ten važiuos ir daug mūsų pažįstamų; susitiksime, pasikalbėsime, pasisvečiuosime, laikas prabėgs smagiai. Vytauto portretą jau dabar daug kas turime, greit pirksimės Vytauto medalių, ženklų, žodžiu, pasirūpinimų turime ko geriausių.

Kokiu būdu bus minimas garsusis Hiponos vyskupas, tuo tarpu dar nieko negirdėti, bet reik manyti, kad taip pat bus pamaldų, paskaitų, susirinkimų; girdėti, netrukus pasirodys ir verstinis veikalas apie tą didįjį šventąjį.

Visa tai, žinoma, gerai, visa tai reikalinga. Bet kyla klausimas, ar to jau ir pakanka; norisi žinoti, ar, sakysime, metams praėjus, kitais metais apie šį laiką, beatsiminsime bent vienas

tas sukaktuves, ar nebus jos išdilę iš mūsų sąmonės, kaip išdyla daugelis kasdienių įvykių bei pergyvenimų?

O juk reikia, kad tie jubiliejai ir vertai pagerbtų tuos didelius vyrus ir kartu paliktų gilesnį pėdsaką mūsų paprastame visų dienų gyvenime.

Minėjimai, sukaktuvės, jubiliejai ir t. t., gali reikštis įvairiais pavidalais. Tokiais atvejais įvairūs žmonės laikosi įvairiai, panašiai kaip kad įvairūs žmonės įvairiai reaguoja į nepaprastas gamtos apraiškas ar istorinius įvykius. Daugumą tokiais atvejais pagauna jausmai: nuostabos, baimės, susižavėjimo, pagarbos, džiaugsmo. Tai charakteringa primityvesniems, bekultūriams, bent mažiau kultūringiems žmonėms. Kiti stengiasi nepaprastąją apraišką, įvykį ar asmenį pažinti arčiau, perprasti jo esmę, nustatyti jos santykius su kitomis apraiškomis, įvykiais ar asmenimis. Tai mokslininko temperamentas. Pagaliau treti žiūri, ką naudinga gali jiems duoti naujoji apraiška ar ką pamokoma gali pasakyti didelis įvykis ar didelio žmogaus prisiminimas. Sakysime, žaibą pamatęs, primityvus, bekultūrinis žmogus pasiduoda baimės jausmui ar ima jį dievinti; mokslininkas ieško, kas jis toks, kas jojo esmė, kokie dėsniai valdo jo pasirodymus; pagaliau naujųjų laikų žmogus iš žaibo pasidaro naudingų dalykų, versdamas jį sau šviesti, šildyti ar atlikti kokį kitą naudingą darbą. Panašiai laikosi ir įvairūs, įvairaus kultūringumo žmonės, prisiminę dideles asmenybes. Kada vieni reiškia savo įvairius jausmus: pagarbos, džiaugsmo ar neapykantos, kiti stengiasi surasti jų garsumo paslaptį, pagaliau treti akyliai stebi, ko pamokoma jie ten sau galėtų rasti patys.

Iš tikrųjų, paminėjimas, kad būtų pilnas, vispusiškas, turi įtraukti visą žmogų, turi apimti ne tik jo jausmus, bet ir jo protą ir jo valią. Didelių vyrų atminimas, be abejo, visada sukels nuostabos, o taip pat bus vertas ir išorinės pagarbos. Bet jis turi taip pat mus sudominti ir šiųjų gyvenimu, darbais, jų reikšme, sakysime, mūsų atveju vieno — krikščionybei bei filosofinės minties plėtotei, antrojo — mūsų kraštui bei jo garbei. Pagaliau, geriausiai pagerbsime didžiųjų vyrų prisiminimą tęsdami tą darbą, kurį jie yra varę, siekdami tų tikslų, kurių jie siekė, dėl kurių jie sielojosi. Sakysime, Didįjį Vyskupą verčiausiai pagerbsime įsisąmonindami jo skelbtąjį mokslą, atgaivindami savy jo minčių lobyną, nešdami jį į pasaulį bei formuodami pagal jį gyvenimą; o Didžiajam Kunigaikščiui geriausias paminėjimas bus, kada patys duosime Lietuvos kultūrinei bei politinei galybei pakilti, nes tai buvo visų Vytauto Didžiojo darbų ir sielvartų akstinas.

Bet, palikdami nuošaly materialinius tų vyrų nuopelnus, galime, ypač mes, jaunieji, pasižiūrėti į jų gyvenimą ir iš formalinės pusės. Galime prisistebėti į jų charakterį, paimti jų asmenybes ir paklausti, ar nepasakys jos mums daug ko, ko

mes galėtume pasimokyti bei pasiekti. O jos gali mums daug ko pasakyti! Jos yra tiek turtingos, kad gali prakalbėti kiekvienam laikui, kiekvienam pašaukimui, kiekvienam amžiui. Daug ko, gal daugiau negu kuriam kitam, jos gali pasakyti ir jaunam amžiui.

Nežiūrint, kad tuodu vyru skyrė nuo vienas antro visas tūkstantis metų, kad juodu priklausė skirtingiems kraštams, kad juodu buvo skirtingų pašaukimų, vienas dvasininkas bei mokytojas, antras karys bei valstybininkas — juos jungia tačiau ir daug kas bendra. Palikdami nuošaly, kad tiek vienas tiek antras buvo valdytojai, administratoriai, vienas bažnytinis, kitas pasaulinis, praeidami taip pat pro šalį, kad abu buvo konvertitai, abu po ilgų ieškojimų jau subrendusiame amžiuj pakeitė tikėjimą — teiškelsime čia tik vieną bruožą, kur tarp jų dviejų galima vesti ilgą paralelę, ir tas bruožas kaip tik yra reikšmingas bei pamokomas jauniems žmonėms.

Būtent abudu juodu, vienas prieš palikdamas didžiuoju vyskupu, net prieš prisiimdamas Augustino vardą, antras prieš pasidarydamas savo krašto valdovu, praleido po gana ilgą laiko tarpą beieškodami, kol susirado, vienas — tikrąjį tikėjimą bei pašaukimą, antras — savo valstybę bei sostą. Juk Hiponos vyskupas visą savo jaunystę ir dalį subrendusio amžiaus, iš viso keliolika ar daugiau metų praleido beieškodamas galutinės, absoliučios tiesos, tikrosios gyvenimo išminties, o Didysis Lietuvos Vyras turėjo iš kelių atvejų palikti savo kraštą, glaustis pas svetimus ir veikti iš svetur, kad atgautų savo tėviškę. Abudu juodu būtų galima pavadinti tam tikrais Odisėjais: vieną krikščioniškuoju, kitą — lietuviškuoju, tautiškuoju. Šiems vyrams tos kovos, tie ieškojimai, tėra tik įžanga į garbingų žygių gadynę.

Šita bendra aplinkybė itin yra pamokoma jaunam amžiui. Ji parodo, kad kartais geriausi talentai ar gabumai gali nueiti niekais, neatnešt naudos, jei nebus stengiamasi jų realizuoti ir sunaudoti geram. Tarkime, kad toks Augustinas būtų, pailsęs vidaus kovose, numojęs ranka į visus ieškojimus ir pasilikęs kokioje manochejų sektoje, arba kad mūsų Vytautas būtų nusilenkęs kliūtims ir atsisakęs ieškoti savo tėviškės ir sosto: pirmasis būtų likęs kokiu iškalbos mokytoju, o antrasis būtų praleidęs savo amžių kokiam užkampy mažu kunigaikštuku. Nė apie vieną, nė apie antrą tada niekas šiandien nekalbėtų. Bet ne ta būtų bėda, kad jų vardai šiandien mūsų laikais niekam nebebūtų žinomi, o ta, kad jiedu nebūtų atlikę kiekvienas savo istorinio uždavinio, kad Bažnyčia būtų nustojusi savo garsaus vyskupo, minties pasaulis—didelio filosofo, o Lietuva—didelio valstybės vyro. Koki dvasios galiūnai būtų tada dingę veltui, neišpildę savo istorinės pasiuntinybės.

Vadinasi, ir genialūs žmonės kartais turi nugalėti dideles

kliūtis, kol gali realizuoti savo genijų. Toliau tai parodo, kad pats genialumas gali likti tiek užkaltas ir neišplitęs, tiek apverstas net piktan, kad pats iš savęs genialumas yra neutralus ir gali būti apverstas pagal žmogaus norą. Talentingų, net genialių žmonių yra pasauly daug daugiau, negu kad jie savo darbais pasireiškia, tik vieni jų savo įgimtus gabumus leidžia supelėti, o kiti apverčia net savo amžinybės nenaudai. Talentas ir genialumas yra it kokia dinamo mašina, bet žmogui, jo savininkui yra palikta laisvė kas su ta pajėga varyti, kokiam darbui ją apversti, kur ją įkinkyti. Yra juk daug ir didelių nenaudelių su įžymiais gabumais, su gausingai apdovanota prigimtimi.

Pagaliau tie pavyzdžiai sako, kad, jeigu jau dideli, genialūs žmonės turi dažnai kovoti, kol pasiekia savo, tai ką bekalbėti apie paprastus žmones, ko šiems benorėti, kad gyvenimas eitų lengvai, be pastangų. Visi esame gavę, kaip sako Evangelija, tam tikrą skaičių talentų. Visi esame pasaulio Kūrėjo pašaukti atlikti didesnį ar mažesnį uždavinį. Kiekvienas turime gyvenimo smiltyse įminti didesnį ar mažesnį pėdsaką. Bet tam reikalinga tam tikros iniciatyvos, pastangų bei patvarumo iš mūsų pačių pusės. Turime patys eiti į gyvenimą, jį sau palenkti, jį kurtis. O to mūsų laikams labai, labiausiai dar trūksta.

Neseniai vienas draugas besikalbant išsitarė: «Juokai ima, žinai, iš draugo Petro: ir Lietuvoj studijas baigė, ir užsieny žmogus važinėjo, ir gabumus turi, o dabar dirba redakcijoj kuklų darbą ir vos verčiasi gaudamas po šimtą kitą į mėnesį». Tai charakterizuoja daugelio mūsų moksleivinės jaunuomenės pažiūra į gyvenimą. Mes manome, kad užtenka baigti klases išvaryti šiaip taip studijas, įgyti diplomas,—ir jau galime turėti pretenzijų jei ne į ministeriškus portfelius, tai nors į direktorius ar bent kur nors į panašią vietą su atlyginimu arti tūkstančio litų per mėnesį. Mums belieka tik palaukti, o jau visuomenės pareiga mus netrunkant patogiai aprūpinti. Mes norime jau iš karto šiltai įsitaisyti, neparodę dar savo sugebėjimo darbo dirbti, ne vienu tik mokyklos popieriuku.

Vakaruose yra kitaip, ten kiekvienas, kad ir mokyklą baigęs, turi parodyti pakankamai ir iniciatyvos darbui surasti ir sugebėjimo bei patvarumo jį dirbti, kiekvienas turi, taip sakant, pats išsikovoti gyvenimo poziciją. Šituo atžvilgiu Vytautas ir Augustinas buvo tikri vakariečiai, tikri Vakarų kultūros žmonės. Augustinas pats savo nenuilstamų ieškojimų dėka surado tikrąją tiesą, tikrąjį gyvenimo kelią, lygiai kaip Vytautas atgavo savo tėvo sostą tik po ilgų, nenuilstamų kovų bei pastangų.

Norėdami tad vertai pagerbti tų dviejų vyrų atminimą, nepasitenkinkime anuo oficialiniu išoriniu judviejų paminėjimu, bet, jo nelaukdami, pradėkime savy dvasines išvidines sukaktuves. Prisistatykime po akių gyvus jų pavyzdžius, atgaivinkime

savy jų dvasią, nenuilstamą, tiek ilgai išbuvusią jauną dvasią, ir klausykime, ką ji mums bylos, ką ji lieps mums daryti šių laikų sąlygose, tegu ji lydi visus mūsų darbus, žygius ir pasiryžimus. Ką dirbdami, kokią netikrumo, abejojimo valandą gyvendami, kokią kliūtį sutikę, vis klauskime savęs: «O kaip čia būtų pasielgęs didysis Kunigaikštis? O kaip būtų čia apsisprendęs didysis Vyskupas?». Tai galı nevienam abejojimo valandą praskaidrinti kelią, padrąsinti perlaužti gyvenimo sunkumams, paskatinti nesustoti pusiaukelyje į siekiamąjį tikslą.

Al. Dičpetris

Prieš naują kelionę

Į maldų šventovę mes ateinam tylūs,
ant altoriaus dedam širdžių troškimus —
o prie durų beldžias vėl diena įšėlus
ir kelionės žirgas trypia neramus.

O kaip daug norėjau aš iš tavo kraičio,
žemė — motinėlė, nuo mažų dienų!
Rods, už jūrų—marių laimės dar nueičiau,
rods, tik pirmą dieną dar tegyvenu! —

O dabar tenoriu tik nulenkti galvą,
kol širdis naujai kelionei įgalios —
juk tie platūs toliai, tos auksinės kalvos
dar neglamonėjo klystančio dalios!

Kai vėliau keliausiu tolų didį kelią,
nors ir puoštųs žemė jau gelsvais dažais, —
mėlynoj padangėj man dainuos ereliai
ir širdy jaunystė nepalūžus žais!

Pr. Naujokaitis

Išskridome — jauni ereliai

Iš rojaus pavogta ugnim
Pražydome ties nebuitim
Tylių aidėjimų sapnais
Kvapniais gegužės vakarais,
Kai vienas tik meldies.

Įsupom jūras burėmis,
Į kalnus kylam snaigėmis,
Žiedais nubarstome visus

Ledų nukaltus vitažus,
Nors alkani ir be dalies!

Su vėjais lakstome lektyn
Ir meilę kukždame vilnim.
Jei teks kalnų takuos paklysti —
Juk vardas mūs — jaunystė,
Mes paukščiai saulėtos šalies!

J. Vaidotas

* * *

Ūščioja bangos, kaip aukso verpetai;
Aplink vasariniai sapnai sužydėjo.
Kažkas žiedeliais pakalnes nubarstė
Ir kvietė mus laukti grožybės skelbėjo.

Atsigręžė kalnai į švintantį kraštą
Ir mintys skubėjo pakalnių keliais...
Iš tolo girdėti, kaip girios pražydo,
Nusijuokė jūra dangaus spinduliais.

Ko tik tie liūsta skliautai vakariniai
Ir tamsios miglos vis kyla į dangų?
Trinktelėj rūstūs griaustiniai už girių
Ir suūžė vėjai laukų skundą baugų...

Neliūski, keleivi, aptemusiuos tyruos,
Kad krinta į širdį tau skausmo lašai,
Juk liko rytų krašte mintys žvaigždėtos —
Tai tavo šviesiųjų dienų pranašai...

Alf. Žulpa

Ežere

Ežero bangos laivą siūbavo
Gamtos gražume.
Vėjas laivelį nešti pagavo
Saulėtam tvane.

Ežero bangos laivą siūbavo
Šiltam vakare.
Dainos aidėjo, širdį žavėjo,
Linksmino vieną mane.

Q. Horacijus

Archytas *)

(Odė I—28)

Ir tave, žemės ir jūrų ir smėlio be skaičiaus grūdelių
Matuotoją, dengia, Archytai, plona
Iš dulkių velėna menkų pas jūrą Motino pakalnėj.
Nieks tavęs neskir, nežino, jog tu
Žvaigždynais skrajojai protu aukštybėj po išgaubtą dangų,
Nes mirt kaip visi privalėjai ir tu.
Mirė net Pelopo tėvas, kurs puotoj dievų dalyvavo,
Titonas į orą pakeltas aukštai,
Minosas žinąs slaptybes Jovio, ir Tartaras laiko
Pantoidą vėl pragaran vytą varu,
Nors skydą pagriebęs jisai ir Trojos laikus vis minėdams,
Tvirtindams šaukė, jog nieko nedavęs,
Be kūno, jis mirčiai juodai; ir tu juk laikai jį galvočium,
Gamtos ir tiesos pažinėju geru.
Bet lieka visiems ta pati dalis, ir nors kartą kiekvienas
Privalo keliauti mirimo keliu...
Fūrijos linksmins kitų krauju rūstingąjį Marsą,
Ir jūra godi yr jūreivių mirties.
Jaunuolius, žilus senelius laidojant matom kas dieną,
Prozerpina rūsti atranda visus. —
— Notas taip pat ir mane, kai leidos žemyn Orijonas,
Bangose Ilyrijos jūrų skandino:
Už tai gi, jūreivi, būk geras, užberk kiek šio smėlio palaido
Ant kaulų manųjų plikų ir galvos.
Jei tai atliksi verčiau, jei Euras bangoms ims grasinti,
Esperijos jūrų tepuola girias
Venozos, o tu plauk ramus; turtų linkiu tau įgyti
Iš tų, kas juos teikia šios žemės žmonėms:
Jovio teisingo ir švento Neptūno, Tarento globėjo.
Nejau tu laikysi menku dalyku
Kaltę papildyt, kuri ainiams taviems bus kenksminga?

---

*) Ši odė yra kaip dialogas tarp Archyto, nepalaidotos dvasios, ir vieno jūrininko, mokyto, gal paties Horacijaus. Joje yra pajuokiamos Pitagoro teorijos, prileidžiančios metempsichosį. Jūrininkas sako Archydui: „Kas iš to, kad tu buvai didelis galvočius mirti, kaip visi turėjai ir tu. Niekas tavęs neapsaugojo nuo mirties, net Pitagoras, kurio mokslu tu sekei. Visi, net žymiausi asmenys, mirė, ir pats Pitagoras, kuris sakėsi, kad jame esanti Euforbo (Pantoido), vieno Trojos karo karžygio, siela". Bet Archytas varginamas savo dalies (buvo manoma, kad nepalaidojus kūną, siela negauna ramybės) beveik nesupranta sarkazmo. „Taip atsako negindamas nei savo nei Pitagoro mokslų, žuvau ir aš bangose... bet tu užberk mane žemėmis, nuramink mano sielą ir plauk sau laimingas".

Teksto strofa — alkmanija.

Pats už puikybę bausmės gal sulauksi.
Jei nepakasi šių kaulų, manosios maldos šauks kerštos:
Ir tu nesulauksi numiręs aukos.
Nors ir skubėti turi, bet sustojimas neilgas,
Tris kart užbėręs vėl plauksi laimingas.
Iš lotynų kalbos vertė *J. G.*

Archilochas

Laimėj nesididžiuok, varge nenuliūsk

Žmogau, žmogau, suspaustas tu skausmų didžių,
išvenk piktų minčių, valdyk blogus jausmus.
Sutikęs priešą, kurs būriuos žiaurių žmonių
tvirtai stovėjo, kaukis! Tau jei teks viršus,
viešai nesididžiuok! Vaitot taip pat neiimk,
parkritęs ant grindų, jei kas nuveiks tave.
Bet džiugink tu gerus, blogiems rūstus nebūk!
Žiūrėk, pažink, kaip žmogus tvardosi save.
Iš graikos kalbos vertė *A. Novaraistis*

Motiejus Lukšys

Netikėtas laimėjimas

Kryžkelė. Šalia kelio trobelė. Mažutė. Sulinkusi. Langai vos vos nuo žemės pasistiebę. Stogas žėgleliais suramstytas. Kur-ne-kur kūleliai pasišiaušę. Šiaurės vėjai nuspardė. Sušiurino. Taip ligi pavasario. Pavasarį kasmet viskas atnaujinama. Pertvarkoma. — Nušluojamas kiemas. Pastatoma išvirtusi tvora. Sulyginamas pasišiaušęs stogas. — Darbo nemaža. Vienam žmogui beveik visai vasarai. Ir tai nuo pirmųjų pavasario dienų. Tik šiemet kiek gerėliau. Darbo mažiau. Mat, darbininkų daugiau. Dviese. Pernai taip nebuvo. Tik vienas. Net keletą metų. Kai Barbora, jo žmona, mirė, Jokūbas vis nerado tinkamos gyvenimo draugės. Buvo visai nusiminęs. Manė, reiks vienam, kaip kokiam stuobriui girioje, gyventi. Mirus nebūtų nė kas akių užmerkia. Liūdėdavo. Būdavo, žiemą klumpes beskaptuoja, o vasarą — jokio ramumo. Ištisas dienas eidavo eidavo aplink trobelę. Bet vis kažko trūko. Buvo neramu. Ilgu.

Svajojo.

— Argi ir nerasiu, kas pavaduotų nabašninkę Barborėlę? Apėjęs aplink trobelę, kelis kartus pasižvalgydavo. Pasijutęs vienas esąs, nuliūsdavo. Norėdamas tamsias mintis išblaškyti, sukosėjęs nusispiaudavo.

— Ašpuč, brudai...

Bet tuo nenusiramindavo. Nė lauke. Nė trobelėje. Visur tylus. Susimąstęs. Kartais ką bedirbdamas įsižiūrėdavo į vieną vietą ir stovėdavo. Lyg negyvas. Tada ir vištelei, vieninteliam jo draugui, pasidarydavo nesmagu. Susirūpindavo. Lyg išsigąsdavo. Matydama taip šeimininką nepaprastą esant, būdavo, užeina priešais, galvutę pakreipia ir «kar kar» — šnekina. Kartą, kitą. Kol senelis ją pastebi ir pradeda dirbti. Tada ir vištelei smagiau ir senelis linksmesnis. Bent valandėlei išsiblaško. Netrukus, žiūrėk, vėl susirūpinęs. Susimąstęs Ir taip dvejus metus. Lig praėjusio rudens. Tada pirmą kartą susitiko Agotą. Jam patiko. Mat, nesena. Tik 57 metų. Vikri. Darbšti.

Susitarė.

Ir vieną dieną Jokūbo troba sujudo. Trimis gyventojais padaugėjo. Troboje pasirodė žmona. Ant pečiaus — katė. Tvarte paršiukas sukriuksėjo. Tai vis kraitis. Gyvas. Negyvo dar daugiau.

Jokūbas džiaugiasi. Trina delnus. Šypsosi. Nedrąsiai sėsdamas šalia žmonos atsidūsta:

— Che, che, Agute. Netikėtai... Netikėtai..

Kiekvieną dieną vis bent kelis kartus atsimindavo pirmą susitikimą. Nepaprastai džiaugdamasis.

— Che, sėdžiu. Klumpes dėstau. Žiūriu — ateina, che... Jauna... Graži. Che, patiko. Kaimynas patarė — ir gerai Visai netikėtai. Netikėtai... Bent valgio virt pačiam nereikia.

Nors virti pačiam nereikia, tačiau dar to maža. Pats geriau išsivirdavęs. Beveik kaip ir nabašninkė Barbora. O dabar nė vieną dieną gardžiai nepavalgo. Nors valgo daug. Bet pavalgęs priduria:

— Che, Agut, ne taip, ne taip. Reiktų skaniau... Tik nesupyk. Aš tyčia, che, nors maloniau — skaniau .. Juokauju.

Agota nepykdavo. Džiaugtis irgi nesidžiaugdavo. Kas per malonumas savo vyrui nemokėt valgyt išvirt? Ji susirūpino. Rimtai. Bet veltui. Vis nepatinka. Matydama nepataikysianti vyro skoniui, virė pagal savąjį. Kaip išvirdavo taip, turėdavo būti gerai. Jokūbas beveik priprato.

Vieną rytą, sėsdamas valgyt, Jokūbas buvo net visai pamiršęs Barboros skaniausius pusryčius. Nemanė apie skanumą, tik laukė, kad greičiau duotų. Išalko. Mat, Agota, užkaitus pusrytį, išėjo laukan. Užtruko. Atsiminė po geros valandos. Atsiminus paknopstom šoko vidun. Net Jokūbas knėstelėjo.

— Agut, che, ko skubi?

Ši nieko netarus puolė prie puodo. Žiūri — beveik pusė nusekus. Būtų maža. Bet tuo tarpu užteks. Po truputį. Įpila ir įsipila. Jokūbas pakėlė šaukštą. Nenoromis lyžtelėjo.

— Che, Agut, kas tai? — nustebo Jokūbas.—Bent kartą...

Bent kartą... Atatata... — Pasitraukęs bliūdą artyn, srėbė visu šaukštu. Nesidairydamas. Vis gyrė.

— Bent kartą... Bent kartą...

— Kas? — stebisi Agota.

— Taip seniai reikėjo... Lyg nabašninkės Barborėlės išvirta. Atatata... Puiku.

Agota sriūbtelėjo visą šaukštą, staiga suraukė lūpas. Pastatė akis. Jokūbas vis srėbė ir gyrė.

— Atatata, skanu. Netikėtai... Bent kartą...

— Skanu? Juk prisvilę.

— Lyg Barborėlės išvirta... Che, puiku. Dar įpilk.

— Ko?

— Sriubos.

— Šitos? Prisvilusios?

— Tokią skanią sriubą tik pirmą kartą išvirei. Maža, maža. Kitą kartą nepasigailėk.

Taip netikėtai Agota sužinojo Jokūbo skonį. Nuo tos dienos ir ji mokėjo virti valgyt. O Jokūbui buvo džiaugsmo! Pavalgęs visuomet pagirdavo. Net linksmesnis pasidarė. Rodos, ir dienos sutrumpėjo. Nors į pavasarį vis ilgėjo. Gal kad darbo buvo užtektinai. Nusidirbęs daugiau ir valgydavo. Būdavo, nuo ankstaus ryto kruta ir kruta. Netinginiaudamas. Šiaip praleido ir pačias pirmąsias pavasario dienas.

Truputį apsidirbęs sumanė Jokūbas miestan. Kai ko nusipirkti. Tą dieną atsikėlė anksčiau negu paprastai. Tik labai sutingęs. Tai vienos klumpės neranda. Tai nežino, kuantroji kojinė dingo. Ieško — ir vis ko nors stinga. Taip ber gožinėdamas staiga girdi Agotos balsą:

— Jokūbai, gelbėk! Kaimynas dega!

Jokūbas, nieko netaręs, klekt ir atsisėdo. Žmona pradėjo bartis:

— Pasiskubink. Ne tik kaimynas — ir mes sudegsime.

— Palauk, dar vienos kojinės neapsiavęs. — Ir pradėjo kampuose ieškoti. Surado. Apsiavė. Pasiėmė kibirą. Buvo beeinąs. Tarpdury sutiko žmoną.

— Che, sakai, kaimynas dega?

— Buvo. Užgeso.

— Aš taip išsigandau. Juk galėjo visas namas sudegti. Che... O pusryčiai jau buvo išvirę?

— Seniai.

— Che, che, che, — kretendamas nusišypsojo Jokūbas ir užustalėje atsisėdo.

Pavalgęs išėjo. Agota liko namie. Jai nusibodo. Belūkuriuojant ir diena pailgėjo. Jokūbas tik pavakare tesugrįžo. Agota pasitiko.

— Parneši?

— Che, kaipgis. Visą kilogramą, — paduodamas krepšį džiaugėsi Jokūbas.

— Kilogramą? Kad čia daugiau.

— Kažin? Nagi pasverk.

Agota šoko sverti. Pasvėrė. Du pilni kilogramai!

— Che, che, che! Netikėtas laimėjimas. Man pasvėrė tik kilogramą. Pasvėrė ir padėjo. Che, aš paėmiau ne tą. Kur daugiau. Matyt, tokia laimė. Bus daugiau.

— Vietoj vieno — du. Netikėtai... — džiaugdamasi Agota atrišo krepšį. Pažiūrėjo.

— Koks smulkutis.

— Tikrai.

— Bet panašus į druską.

— Mat, kad geras.

— Tur būt, labai saldus.

Agota lyžtelėjo galą piršto.

Staiga išsižiojo. Nusispiovė.

— Che, che, che, — patenkintas šypsojos Jokūbas. — Daugiau semk. Bus saldesnis. Šitaip — ir gerokai įsivertė į burną. Bet kaip buvo prasižiojęs, lūpų ir nesučiaupė. Išsigandęs pažvelgė į žmoną.

— Druska?

— Tavo netikėtas laimėjimas... Taip brangiai užmokėjai, o druska...

Jokūbas lėtai dar labiau prasižiojo ir užsigėrė vandens. Nepažvelgęs nė pro langą pratarė:

— Che, višta darže ir išėjo laukan.

Agota dar kelis sykius lyžtelėjo. Abejojo. Įsitikino — druska. Padėjo krepšį ant stalo ir atsiduso:

— Koks netikėtas apsirikimas.

Sigrid Undset

Laumė

Iš romano „Kristina, Lauranso duktė“

Atbudusi Kristina pasijuto, kad ji gulinti tėvo rankose — savo skraiste jis buvo apgaubęs ją ir save. Kristina atsisėdo, šluostėsi nuo veido prakaitą ir nusiėmė nuometą, kad oras galėtų išdžiovinti jos drėgnokus plaukus.

Jau turėjo būti vėlokas rytas, nes saulės šviesa buvo visiškai geltona, o šešėliai išsitiesę ir gulėjo prieš pietryčių pusę.

Dar nekugždėjo joks vėjelis, ir uodai ir musės birbė ir ūžė aplink miegančių žmonių grupę. Kristina ramiai sėdėjo, kasėsi uodų sugiltas rankas ir dairėsi aplinkui – viršuj jos saulės įkaitoje švitėjo baltai nuo samanų ir geltonai nuo apynių uolos

viršūnė, ir didelės krūvos vėjo sulaužytų medžių kamienų, lyg kažkokio keisto gyvulio griaučiai, kioksojo prieš dangų.

Jai pasidarė baugu—juk buvo keista visus žmones matyti miegančius taip aiškioje ir tyrioje dienos šviesoje. Visai kitas dalykas būdavo namie. Kai ji naktį pabusdavo, šiltai ir patogiai gulėdavo lovoj. Prie vienos jos šalies būdavo motina, o prie antros margas audinys, ištemptas sienoj. Ji tada žinodavo, kad kaminas iš vakaro ir prieš audras būdavo užsklęstas ir durys uždarytos. O miegantieji žmonės, kurie patogiai ir šiltai gulėdavo po kailiais ir ant priegalvių, garsiai knarkdavo Bet čia tie visi kūnai, kurie pašlaitėje gulėjo prie mažos šviesios pelenų krūvos lyg išnarinėti ir susipainioję, prilygo mirusiems—vieni jų gulėjo ant pilvų, antri aukštininki, išsikėlusiais ir atsikišusiais keliais, ir garsai, kuriuos jie sukėlė, gąsdino Kristiną. Tėvas sunkiai knarkė, tuo tarpu Halvdanas alsavo, švilpė ir šnypštė pro savo nosį. Ir Arnas gulėjo prie šalies savo veidą paslėpęs rankomis ir blizgančius blondinius plaukus išskleidęs ant laukinių žmonių; jis gulėjo taip ramiai, kad Kristina paabejojo dėl jo gyvybės. Ji pasilenkė į priekį ir norėjo jį pažadinti — jis sunkiai miegodamas tik truputi pasiraivė.

Kristina staiga paabejojo, ar ji, gal būt, čia nebus išmiegojusi visą dieną ir naktį ir pabudusi jau kitą dieną. Ji taip išsigando, kad papurtė miegantį tėvą, kuris tik sumurmėjo ir miegojo toliau. Dar ir pačiai Kristinai svaigo galva, bet vėl gulti ir miegoti ji neišdrįso. Tada nuropojo prie ugnies ir pradėjo ją krapštinėti su nediduke šakaite. Ugnis dar truputį žėravo. Kristina traukėsi artyn žoles ir mažas šakutes ir jas dėjo į ugnį, bet pasirinkti didesnių šakų ji nedrįso, bijodama vaikščioti ir pažadinti miegančiuosius.

Staiga visai arti smarkiai sutrinkėjo žemė—Kristinai suvirpo širdis, ir ji pastiro iš baimės. Tarpe medžių ji pamatė raudoną kūną. Priešais Guldsveinas peršoko per nedidokus neužaugusius berželius, sustojo ir žiūrėjo į ją savo aiškiomis ir spindinčiomis akimis. Kristina nudžiugo, pašoko ir nubėgo prie eržilo. Tai buvo rusvas arklys, ant kurio buvo atjojęs Arnas. Dabar Kristina jautėsi ramiai ir teškeno arkliui pašonę. Bet Guldsveinas palenkė galvą, kad ji galėjo pasiekti ir paglostyti jo skruostus, ir arklys savo minkštu snukiu uostinėjo jos rankose.

Arkliai ėdinėdami leidosi beržyno pašlaite, ir Kristina ėjo su jais, nes ji tikėjo, kad jokio pavojaus negali ištikti, kada ji buvo arti Guldsveino—jis jau seniai buvo pasidaręs lokių vieš-pačiu. Ir mėlynės čia visur buvo taip nunokę, o mergaitė buvo taip ištroškus ir jos burnoje telkšojo; po alaus ji blogai jautėsi, bet saldžios sultingos uogos buvo taip skanios, kaip vynas. Toliau beržyne ji pamatė ir aviečių. Tada nustvėrė Guldsveiną už karčių ir gražiai prašė jį eiti drauge pas uogas, ir eržilas kantriai sekė mažą mergaitę. Ir kai ji vis toliau ir toliau leidosi

pašlaite, jis sekdavo paskui, kai ji tiktai šūkterėdavo. Abu kiti arkliai ėjo su Guldsveinu.

Kažkur netoli ji išgirdo šlamantį ir čiurlenantį upelį; jo garso vedama ėjo, iki rado vandenį. Ten atsisėdo ant didelio plokščio akmenio ir mazgojosi nudegusį ir uodų sugiltą veidą ir rankas. Žemiau akmenio rymojo tamsus ir nejudąs vanduo, lygiai priešais už keletos mažų beržų ir karklų krūmų kioksojo uolos siena—čia buvo susidaręs puikiausias veidrodis. Ir Kristina pasilenkė ir pati save stebėjo vandeny, nes norėjo pamatyti, ar iš tikrųjų ji esanti panaši į savo tėvą, kaip sakė Isrida.

Ji juokėsi, kraipė galvą ir lenkės vis į pryšakį, iki jos plaukai susitiko su šviesiais plaukais, apdribusiais apie apvalų ir didžiaakį veidą, kurį ji matė upely.

Aplinkui augo visa begalinė daugybė krūmų, puikių, šviesiai raudonų gėlių, kurias baldrianais vadino — čia prie kalnų upelių jie buvo daug raudonesni ir gražesni, kaip augantieji namie paupy. Kristina skynė gėles ir jas rišo į draugę su smilgomis, kol pasidarė gražiausią, kuokitingiausią, šviesiai raudoną vainiką. Jį užsidėjo ant plaukų ir braidžiojo tykioje upelio vietoje, kad gerai įsižiūrėtų, kaip ji dabar atrodanti pasipuošus kaip maža mergaitė, rengdamasi į šokius.

Ji nusilenkė į vandenį ir žiūrėjo į tamsų paveikslą, kuris, jai vis daugiau lenkiantis, kilo iš dugno ir darėsi vis aiškesnis. Ir upelio veidrodyj ji pamatė, kad tarp beržų kitoje pusėje stovėjo kažkoks žmogus ir lenkėsi prie jos. Greitai ji suklupo ir pažvelgė aukštyn. Pradžioje jai išrodė, kad ten buvusi tiktai uola ir medžiai, kurie buvo susibūrę po sienos pamatu. Bet staiga tarp lapų ji išvydo veidą—viršuj stovėjo moteriškė, su šviesiu veidu, garbiniuotais, geltonais kaip linai plaukais. Jos didelės žydros akys ir įtemptos ryškiai raudonos šnervės Kristinai priminė Guldsveiną. Nepažįstama buvo apsisiautus kažkuo blizgančiu ir žaliu, kaip lapai. O medžių kekės ir šakos ją slėpė iki krūtinės, kuri buvo apkabinta spagomis ir blizgančiais grandiniais.

Išgąsdinta Kristina stebėjosi ta žmogysta—moteriškė iškėlė ranką ir jai parodė auksinių gėlių vainiką; juo mojo Kristiną.

Užpakaly Kristina išgirdo garsiai ir išgąsdintu balsu žvengiantį Guldsveiną. Ji pakreipė galvą — eržilas šoko piestu, sužviegė, kad net aplinkui suaidėjo, susimėtė į šonus ir pašlaite taip pasileido bėgti, kad net žemė dundėjo. Pasekė ir kiti arkliai — jie lėkė beržynu, ir akmens pyškėdami riedėjo į pakalnę, ir šakos ir šaknys buvo laužomos ir iš žemės išplėšiamos.

Kristina garsiai suriko.

— Tėve, — šaukė ji, — tėve!.. Ji metėsi bėgti paskui arklius, nedrįsdama atsižvelgti atgal; ji kopė beržynu, užmynė ant kampo savo suknelės ir paslydo; vėl kopė ir graibstėsi jau su-

kruvintomis rankomis, ropojo sužeistais, pramuštais keliais, šaukėsi tėvą ir Guldsveiną. Tuo tarpu visą jos kūną apipylė prakaitas, kuris jai kaip vanduo bėgo per akis, ir širdis plakė; baimingas verksmas slopino jai gerklę.

— O tėve, tėve!

Ir kažkur užpakaly išgirdo jo balsą. Jį pamatė gerokoj tolumoj beržyne. Jis bėgo prie Kristinos šviesiu, baltu kaip saulė plotu; berželiai ir drebulės rymojo pašlaitėje, ir jų lapai spindėjo mažais sidabriniais spinduliais – pakalnė buvo taip tyli ir taip ryški, tik tėvas pasišokėdamas bėgo žemyn ir šaukė jos vardą. Bet Kristina sukrito ir suprato, kad ji jau buvo apsaugota.

— Šventoji Marija! — Lavransas atsiklaupė šalia dukters ir spaudė ją prie savęs. Jis buvo išblyškęs ir apie burną turėjo keistą dėmę, kas Kristiną dar labiau išgąsdino: išrodė lyg jo veide dabar ji išskaitė tą pavojų, į kurį buvo patekusi.

— Vaike, vaike...—, jis paėmė jos kraujuotas rankas, žiūrėjo į ją, į uždėtą ant jos galvos vainiką ir jį pajudino.

— Ką tai reiškia—kaip čia patekai, mažoji Kristina.

— Aš atėjau su Guldsveinu,—smarkiai žliumbė ji spausdamasi prie jo. — Man buvo baisu, kai jūs visi miegojot, bet tada atėjo Guldsveinas.—Ir ten kažkas stovėjo paliai upę ir man mojo.

— Kas mojo – vyras koks?

— Ne, ten buvo moteriškė—ji mojo auksiniu vainiku — aš manau, ten buvo neužaugų mergaitė, tėve.

— Jėzau Kristau, — tarė Lavransas tylutėliai ir padarė kryžiaus ženklą.

Jis padėjo jai kopti aukštyn, kol jie priėjo prie vieno kelmo. Paskui ją pasiėmė ir nešėsi. Ji apsikabino tėvo kaklą ir garsiai verkė—nė negirdėjo, kiek daug tėvas ją ramino.

Tuojau jie rado vyrus ir Isridą. Ji susiėmė rankas, kai išgirdo, kas buvo atsitikę:

— Taip, ten iš tikrųjų buvo laumė — ji norėjo šią gražią mergaitę nuvilioti į kalnus, netikite.

— Tylėk, — uždraudė jai Lavransas rūsčiai. — Miške mums nepridera taip kalbėti, kaip tu kalbi—nežinome, gal kas yra tarp akmenų ir kiekvieną mūs žodį gali išgirsti.

Jis ištraukė iš po savo skalbinių auksinę grandinėlę, užkabino ją draug su relikvijų kryželiu ant Kristinos kaklo ir pastūmė po suknele prie išbalusio jos kūno.

— Bet jūs visi, — tarė jis, — laikykite savo liežuvius, nes Ragnfrida neturi nieko žinoti, kad vaikas buvo patekęs į tokį pavojų.

Paskui jie susigaudė arklius, kurie buvo nubėgę į mišką, ir skubiai vyko į kalnų ganyklą, kur buvo kiti arkliai. Tada visi susėdo ir nujojo į Jorundhofo kalnų ganyklas; tai buvo netolimas kelias.

Kai jie ten nuvyko, saulė jau rengėsi leistis; gyvuliai buvo suvarinėti diendaržiuose, o piemenys rengėsi juos melžti. Viduj nedidukės trobelės stovėjo išvirta ir parengta Lavransui ir jo žmonėms kruštienė, nes vietos gyventojai jau dieną matė juos keliaujančius ir todėl laukė.

Kristina nustojo verkusi. Su tėvu sėdėdama ji valgė tuo pačiu šaukštu kruštienę ir grietinę.

Vertė *Mat. Jurkynas.*

H. Senkevičius

Būki palaiminta

(Indijos legenda)

Kartą, giedrią naktį, mėnuliui šviečiant, išmintingas ir galingas Krišna paskendo mintyse ir po valandėlės prabilo:

— Maniau, kad žmogus yra gražiausias kūrinys žemėje — ir apsirikau. Štai matau loto žiedą nakties putenos sūpuojamą. Jis yra daug gražesnis už visas gyvenančias būtybes: jo lapeliai išsiskleidė sidabrinėje mėnulio šviesoje — negaliu nuo jo žvilgio atitraukti...

— Tiesa, atsidusdamas pakartojo, žmonėse nieko panašaus nemačiau.

Valandėlei praslinkus pagalvojo ir tarė:

— Argi aš, dievas, negalėčiau savo žodžio galybe sutverti būtybės, kuri būtų tarp žmonių tas, kas yra loto žiedas kitų žiedų tarpe? Taigi žmonių ir žemės džiaugsmui teesie štai kaip. Loto žiede, tuojau pasikeisk į mergelę ir stokis priešais mane.

Tuojau, tartum blezdingos sparnu paliestos, sudrebėjo bangos, danguje aiškiau sužibėjo mėnulis, naktis nušvito, garsiau čiulbėjo naktiniai strazdai ir staiga nutilo.

Įvyko burtai: priešais Krišną pasikėlė loto žiedas žmogaus pavidale.

Net pats dievaitis nustebo.

— Buvai ežero gėlė, — tarė, — nuo dabar būki mano minties žiedu ir prakalbėk.

Ne taip tyliai šnera vasaros putenos bučiuojami loto baltieji lapeliai, kaip tyliai prakalbėjo mergelė.

— Viešpatie! pakeitei mane į gyvą būtybę; kur man įsakysi gyventi? Atmink, viešpatie, kad būdama gėlė prieš kiekvieną vėjelio pūstelėjimą drebėjau ir užskleisdavau savo lapelius. Bijojau, mano viešpatie, audrų ir liūčių, bijojau žaibų ir griaustinio, bijojau, net ir saulės kaitrių spindulių. Tu man įsakei įkūnyti loto žiedą, todėl pasilikau tą pačią prigimtį ir todėl,

viešpatie, bijau pasaulio ir visko, kas jame yra... Kur įsakysi gyventi?

Krišna pakėlė savo melsvas akis į žvaigždes, valandėlę pagalvojęs paklausė.

— Gal kalnų viršūnėse gyvensi?

— Viešpatie, ten šalčiai ir sniegas: bijau.

— Na tai... Pastatysiu tau ežero dugne krikštolinius rūmus.

— Vandenų gelmėse šmėkščioja žalčiai ir kitoki siaubūnai: bijau, viešpatie!

— Tai gal nori į tyrlaukius?

— O, viešpatie, audros ir viesulai tartum laukinės bandos trempia tyrlaukius.

— Ir ką dabar su tavim padarysiu, įkūnytasis žiede?.. Štai Elioros požeminiuose urvuose gyvena šventieji atsiskyrėliai... Ar nori apsigyventi su jais, toli nuo pasaulio?

— Viešpatie, tenai tamsu: bijau.

Krišna atsisėdo ant akmens ir rymojo ant rankų. Mergelė išsigandusi ir drebėdama stovėjo prieš jį. Tuo tarpu pabudo rytmečio aušra ir nušvietė padangę.

Ežero plotai, palmės ir bambuko krūmai žibėjo auksu. Vandenyse skambėjo rausvųjų garnių, žydrųjų gervių ir baltųjų gulbių balsai, miškuose atsiliepė povų ir bengalijų sutartinės, viskam pritarė perlų sraigės kiaute ištemptų stygų garsai ir žmogaus giesmės žodžiai.

Krišna krūptelėjo, tartum pabusdamas ir tarė:

— Štai dainius Valmiki sveikina tekančią saulę.

Tuojau prasiskleidė, puošusios lijanus, rausvų žiedų uždangos ir prie ežero pasirodė Valmiki. Pastebėjęs įkūnytąjį loto žiedą, nustojo skambinęs. Perlinė kriauklė išsmuko iš rankų ant žemės, rankos, tartum bejėgės, nusviro šonais, jis sustojo bežadis, tartum jį didysis Krišna būtų į pakrančių medį pavertęs.

Dievaitis džiūgavo, kad stebisi jo kūriniu ir tarė:

— Valmiki, pabusk ir prakalbėk.

Valmiki tarė:

— ... Myliu!..

Tą vienintelį žodį atsiminė ir tiktai jį pasakė.

Krišnos veidas nušvito.

— Nuostabioji mergele, — radau tau tinkamą vietą: gyvenk dainiaus širdyje.

— ... Myliu!..

Galingojo Krišnos dieviškoji valia ėmė traukti mergelę prie dainiaus širdies. Dievaitis Valmikio širdį padarė permatomą, kaip krikštolinę.

Kaip vasaros dienužė saulėta ir rami, kaip Gango srovė, mergelė žengė į jai skirtą šventyklą. Bet žvilgterėjusi Valmikio širdin išbalo, ją apėmė baimė, rodos, būtų šiaurūs vėjai papūtę.

Krišna nustebo.

— Įkūnytasis žiede, — paklausė, — tai ir dainiaus širdies bijai?

— Viešpatie, — prakalbėjo mergelė,—kur tu man paliepei gyventi? Štai šioje širdyje pamačiau viską: snieguotas kalnų viršūnes, vandenų gelmes pilnas keistų būtybių, tyrlaukius vėtrų ir viesulų maišomus ir tamsius Elioros požemius, todėl ir jos bijau, viešpatie.

Bet geras ir visažinąs Krišna tarė:

— Nurimk, įkūnytoji gėlele. Jeigu Valmikio širdyje tūno vienužiai sniegai, būki šilto pavasario dvelkimas, kuris juos sutirpdytų; jeigu matai vandenų gelmes, būki jose perlu; jei randi tyrlaukių, pasėk juose laimės žiedų; jeigu ten yra tamsūs Ellioros požemiai, būki tuose požemiuose saulės spinduliu...

Valmiki tuo tarpu atgavęs žadą tarė:

— Ir būki palaiminta!

Vertė *Z. Drunga.*

Panevėžys, 1929.

A. Maceina

Kultūrinė Marijos reikšmė

Kserksas, pasiekęs persų karaliaus sostą, surengė didžiulę šventę. Ištisą pusmetį traukėsi iškilmės. Pradžioj sukvietė karo vadus, didikus, toliau pirklius, valdininkus, o paskutinę savaitę visa tauta turėjo sueiti ir užbaigti tokios pergalės paminėjimą. Čia visi turėjo progos nustebti karaliaus dvaro turtingumu, puotos didingumu ir valgių bei gėrimų įvairumu. Paskutinę dieną karalius panorėjo tautai padaryti didžiausią džiaugsmą. Jis paprašė karalienę, pasipuošusią puikiausiais drabužiais, su karališku vainiku ant galvos, išeiti ir pasirodyti miniai. Ji taip padarė, ir tuo iškilmės buvo baigtos.

Šis pasakojimas slepia savyj gilią tiesą. Jis parodo, kad kiekvienas džiaugsmas nebus pilnas, jei jame nedalyvaus moteris. Tą patvirtina visų šeimynų šventės, kur motina turi visados pirmąją rolę; tą pat rodo ir vidurinių amžių legendos, kronikos, dailiosios literatūros veikalai, aiškiai pabrėžią, jog moters dalyvavimas puotose ar iškilmėse būdavo visados būtinas. Mūsų laikų pasilinksminimai — gal ir nesąmoningai — šitą tiesą dar labiau sustiprina.

Dėl ko taip yra? Per lėkšta būtų tam priežasties ieškoti priešingų lyčių patraukime. Koks čia gali būti patraukimas šeimų šventėse arba tautos iškilmėse, kur karalienė ar prezidentienė visados dalyvauja? Priežastis yra daug gilesnė. Ji

glūdi bendrajame moteriškumo paskyrime, ji yra to amžinojo moteriškumo išraiška. Bet koks gi yra tas moters paskyrimas? Kas yra tas amžinasis moteriškumas? Paieškokime tam idealios istorinės moters ir panagrinėkime josios ypatybes.

Moters idealas yra Marija. Savo nuolankiais žodžiais „Štai aš Viešpaties tarnaitė“ ji perkeitė pasaulio moteriškumą iš pat pagrindų. Pirmiau moteris buvo pražūties — kiekvienos pražūties — pradžia, įvykusi pačiame žmonijos gyvenimo rytmetyje ir traukusis per visus amžius. Dabar moteris tampa atpirkimo pradžia. Per pirmąją Ievą į pasaulį atėjo nuodėmė, per antrąją — Išganymas. Moteris dabar pasidarė palaimos šaltinis, nes per Marijos rankas eina visos antprigimtinio gyvenimo malonės, o moteriškumas yra visų žemės džiaugsmų pradžia ir galas.

Bet kas labiausiai mums krinta į akį Marijos gyvenime? Marija buvo Mergaitė, Mergaitė absoliutiška šito žodžio prasme, Mergaitė visais atžvilgiais, amžinai Mergaitė. Josios Mergystė buvo Dievo apvaizdos protestas prieš tą pirmąjį nuodėmės padarinį, kuris pažadino kūną sukilti prieš sielą ir kuris labiausiai parodo medžiagos viešpatavimą ant dvasios. Tai buvo gašlumo jausmai. Marijos amžinąja Mergyste Dievas nugalėjo šitą tvarkos suardymą ir, nepaisydamas net prigimties įstatymų, tiesiog juos laužydamas, Jis apsaugojo Mariją nuo kiekvieno šituo atžvilgiu net netobulumo. Bet Marija nebuvo tik Mergaitė. Marija buvo ir Motina, paties Dievo Motina ir kartu mūsų visų Motina, gimdydama mus malonės gyvenimui. Dievo Motinystė yra Marijos garbinimo pagrindas. Jeigu Mergyste Marija nugalėjo tą toliausiai nuo dvasios stovintį gašlumo instinktą, tai Motinyste ji padarė Mergystę vaisingą. Naujo Įstatymo Mergystė nėra tik pasyvi dorybė. Ji, prisiartindama prie Bažnyčios veikimo, gimdo Kristų dvasiniu būdu žmonų širdyse, susivienydama su juo per šv. Sakramentų įtaką.

Štai du svarbiausi Marijos bruožai: mergystė ir motinystė. Mergaitė ir Motina! Tai moteriškumo idealas. Mergystė pareiškia kilnesniąją idealo dalį; kilnesniąją, bet vis dėlto tik dalį. Motinystė ją papildo ir idealą padaro tobulą. Ir šis idealas puikiausią išraišką rado Marijos asmenyje.

Taigi moters paskyrimas ir yra būti motina, jei ne fiziškai, tai dvasiškai, nenustojant kartu būti ir mergaite, irgi jei ne fiziškai, tai bent dvasiškai. O ši motinystė ir mergystė yra tojo amžino moteriškumo esmė. Jis visu savo skaidrumu realizavosi Marijoj, bet jis turi bent dalimi realizuotis kiekvienoje moteryje, jei ji nori būti tuo, kuo jai skirta būti, būtent palaimos ir džiaugsmo teikėja. Fiziškai būti kartu Mergaite ir Motina galėjo tik viena Marija. Bet Naujo Įstatymo mergaitės gali

būti dvasiniu būdu motinos, dvasine motinyste gali pasidaryti panašios į Mariją. Juk Marijos garbė irgi nesiremia tik grynai kūniška Kristaus motinyste. Kai kartą viena moteris, stebėdamasi Viešpaties darbais, kalbėjo: „Palaiminta įsčia, kuri tave nešiojo, ir krūtys, kurias žindai“ (Luk. 11, 27), pats Kristus nurodė į kūniškos motinystės papildymą dvasine motinyste: „palaiminti, kurie klauso Dievo žodžio ir laikosi jo“ (ib. 28). Ir priešingai, šios žemės motinos gal būti dvasiškai mergaitės, siaurindamos ligi minimum kūno viešpatavimo ribas.

Taigi dabar bus aiški ta priežastis, kodėl moteris yra laikoma džiaugsmo nešėja. Juk gimdyti žmogų — vistiek ar fiziškai ar dvasiškai — tai reiškia įvesti jį į naują gyvenimą, į gyvenimą daug skaidresnį ir džiaugsmingesnį, negu buvo prieš tai. O būti mergaite reiškia nugalėti medžiagos viešpatavimą ir grąžinti dvasiai pirmykštį josios paskyrimą. Moteryje visa tai randa išraiškos, ir todėl pasaulis ją už tai gerbia. Šios pagarbos pagrindas yra Marija. Ir štai čia sutinkame pirmą žymę Marijos įtakos kultūrai. Vadinasi, visoks moters kultas, josios vertės iškėlimas, josios ištraukimas iš stabmeldiško pažeminimo — vis tai yra Marijos garbinimo padariniai. Moters siela yra daug anksčiau susirišusi su amžinybe, negu vyro. Bet kad tą susirišimą pastebėtų pasaulis, reikėjo idealo, konkretaus idealo, ir jis pasirodė Marijos asmenyj. Nuo to laiko moters istorijoj atsivertė naujas lapas. Mes vėliau matysime, kaip moters meilė veda prie Marijos meilės, nes pasaulis moteryje myli tąjį amžinąjį moteriškumą, kuris pakelia mūsų sielas ir teikia joms džiaugsmo, o tojo moteriškumo idealas buvo Marija. Taigi ir nuoseklu. kad nuo netobulo idealo kylama prie amžinai tobulo.

Marija ir menas.

Kiekvienas išviršinės kultūros darbas turi turėti šaknis išvidiniame šventumo darbe, ir kiekvienas išvidinis šventumo darbas turi pasireikšti puikia išviršine kultūra. Visoks išviršinis veikimas — tebūnie jis ir geriausias — yra tik „žvangantis varis“ (1 Kor. 13, 1). Bet iš kitos pusės išvidinis šventumo siekimas be viršutinių darbų yra kvietizmu[1]) kvepianti paklaida. Išvidinis tobulumas pasireiškiąs išviršiniais darbais jungia kultūrą su religija, ir šito vienijimosi pasiekti vaisiai yra kilnausias žmonijos pastangų laimėjimas. Tai yra pirmieji pranašai tos didžiosios sintezės — sujungti kultūrą ir religiją, kurios žmonija visais amžiais siekė ir tebesiekia. Pirmoj eilėj, pirmuoju tokiu pranašu eina r e l i g i n i s m e n a s. Amžinąją religinę idėją jis

[1]) K v i e t i z m a s moko, kad tobulumą pasiekti žmogus gali nieko neveikdamas. Jis tegul tik sėdi ir laukia įkvėpimo. Toks mokslas yra Bažnyčios pasmerktas.

paverčia regimuoju ženklu, įkūnydamas ją medžiagoje ir tuo būdu priartindamas šią antprigimtiniam gyvenimui. Religinio meno kūrėjas jau pačiu savo kūrybos aktu pašvenčia savo darbą, ir čia yra religinio meno veikalų gerbimo pagrindas, nors Bažnyčios veiksmais jie ir nebūtų pašventinti.

Taigi mes ir norėtume dabar pažiūrėti, kiek Marija yra padariusi įtakos religiniam menui ir kiek josios garbinimas pastūmi priekin tos didžiosios sintezės artėjimą. Liesime daugiausia poeziją. Kitas šakas užkliudysim tik praeidami.

Pasaulinės reikšmės veikaluose Mariją pirmu kart, tur būt, sutinkame D a n t ė s kūryboj. Baigdamas savo „Dieviškąją Komediją", jis jautė reikalo pagarbinti ir Dievo Motiną, kurią Beatriče, ištiesus rankas meldė už poetą.

> „Tu esi mums meilės švyturys! Žemės mirtingiesiems esi gyvasis vilties šaltinis. Esi didinga moteris ir tavo galybė tiek siekia, jog tas, kuris ieško malonės, bet tavęs nesišaukia, tas tik svajoja. Tavo gerumas teikia pagalbos ne dėl to, kad josios prašoma, bet dažniau dėl tavo noro prašančiam padėti. Tavyje gyvena gailestingumas ir atlaidumas, tavyje vienijasi visa, ką tik sutvėrimai gali gero sugalvoti" (Purg. 33, 10...).

P e r t r a r k a savo „Canzioniere" užbaigė irgi Marijos pagarbinimu. Šitame poete pasitvirtino tas dėsnis, kad ideali moters meilė veda prie Marijos. Pertrarka apdainuodamas savo Laurą, niekur savo meilės nevaizduoja realistiškai, kaip antikos poetai. Tokia platoniška meilė iškelia poetą aukščiau paprastų geismų, ji teikia jam laimės, žadina ilgesį; ji veikia kaip dorybė ir kelia norą amžinos, dangiškosios, niekados negęstančios meilės. Ir šis noras išsiveržia himnu į šv. Mergelę:

> „Žmogaus mergaite! Išdidumo priešininke! Aš papasakosiu tau apie meilės pradžią, ir tu pasigailėsi pavargusios širdies. Jei aš jau mažą žemės dulkelę su tokiu ištikimumu pamylėjau **(autorius turi galvoj savo Laurą)**, tad ką aš padarysiu su tavim, tu malonus sutvėrime! Jeigu aš iš savo skurdo ir pažeminimo tik tavo dėka pakilau, tad ar neturiu garbinti tavo vardą, tavo mintis, sielą, širdį ir ašaras? Arti jau diena... Laikas ateina, mano išrinktoji, ir mano širdis veržiasi. Užtark pas savo Sūnų, tikrąjį žmogų ir tikrąjį Dievą, kad jis priimtų mano sielą į amžiną ramybę".

Stabmeldiškoji renesanso kultūra, atgabenusi į poeziją ištisą antikos dievų bagažą, aptemdė Marijos grožį. Protestantizmas, paneigdamas Nekaltą Marijos Prasidėjimą, pakirto josios garbinimui pagrindą: Marija iš protestantų religijos buvo išbraukta. Bet tuo pačiu protestantiškoji bažnyčia neteko tos gaivinančios šilumos, neteko to jaukumo, kuriuo visados pasižymi Katalikų Bažnyčia. Ir dabar patys supranta, kad „Marijos paveikslo išskyrimas buvo neapsakoma protestantizmui

skriauda“ (Paul de Lagardes). Šiuo metu Marija gyveno liaudies poezijoje, gyveno josios širdyje ir rengėsi naujam laimėjimui meno srityje. Šio laimėjimo garbė tenka pirmoj vietoj Vokietijos romantikams. Ir nuo to laiko, kai Novalis puikiomis savo giesmėmis **„Ich sehe dich in tausend Bilder“, „Wer einmal, Mutter, dich erblickt“** ir savo raštu **„Die Christenheit oder Europa“** atidavė Marijai poetiškąją duoklę, nuo to laiko Josios įtaka nesiliauja net nė protestantų poezijoj. Romantikams garbė, kad jie tąjį Goethes garbinamąjį „ewige Weiblichkeit“ surado tikrai pačiame jojo skaidrume, pačiame moters ideale.

Jau August Wilhelm von Schlegel atidengė užmirštąjį poezijoj Marijos asmenį. Tiesa, jojo Marija dar yra „Mater dolorosa“:

> „Kraujo Altorius Dievo Avinėliui jau parengtas..... Motinos veidas bąla mirtinoj baimėj, sausos akys apsiniaukusios, nebylės lūpos jau negali nė žodžio tarti. Ir nė viena mirtingoji moteris nepatyrė tokio skausmo.. Kadaise pranašauta jai: Tavo širdį pervers kalavijas“.

Tą pat galima pasakyti ir Friedrich von Schlegel **„Klagesang der Mutter Gottes“.**

Bet užtat Novalis minėtose giesmėse Mariją iškėlė ligi nepasiekiamų meno aukštybių. Šio romantiškiausio iš romantikų poeto psichinė evoliucija irgi puikiai rodo, kaip ideali moters meilė veda prie Marijos. Pradžioj ir Fr. Schlegel ir Novalis begalybės troškimo patenkinimą manė rasią platoniškoje moters meilėje. Todėl šio paskutiniojo „Nakties himnuose“ aiškiai vyraujanti idėja yra dviejų besimylinčių sielų vienybė. Mirusioji poeto sužadėtinė Sofija čia yra to degančio ilgesio objektas, kurio netekimas yra baisesnis ir už pačią mirtį. Bet juo toliau, juo labiau Novalis ima suprasti skausmo prasmę, ima suprasti, kad mirtis nėra toks įvykis, kuris gali suardyti žmogaus laimę, pagrįstą amžina ir abipusiška meile. Tai buvo perėjimo laikotarpis prie „Geistliche Lieder“. Ir štai tos „dvasiškos giesmės“ apvainikuojamos dviem himnais šv. Mergelei:

> „Kas pamatė kartą tave, Motina, tas nuodėmės jau nebus nugalėtas; atsiskirdamas nuo tavęs, jis nuliūs ir amžinai mylės tave. O tavo garbės atsiminimas bus didžiausia jo dvasiai paguoda.... Dažnai sapnuodamas mačiau tave, tokią gražią, tokią nuoširdžią; mažasis Dievas ant tavo rankų norėjo pasigailėti manęs — žaislelio, bet tu pakėlei išdidų žvilgsnį ir pranykai tarp debesų. Ką padariau tau, vargšas? Meldžiausi pilnas ilgesio, ir argi tavo koplytėlės, palaimintoji karaliene, nebuvo mėgiamiausios mano vietos?... Nesuskaitomą daugybę kartų tu stovėjai prie manęs, o aš su kūdikišku džiaugsmu žiūrėjau į tave. Tavo kūdikėlis man padavė rankutę, o tu juokeisi pilna malonumo ir pabučiavai mane. O dangiškoji valanda!...“
>
> „Matau tave, Marija, taip puikiai pavaizduotą tūkstančiuose paveikslų, bet nė viens jų neatatinka tą, kurį mato mano siela“....

Joseph von Eichendorff taip pat sudėjo Marijai poetiškąją auką puikiomis savo eilėmis **„O Maria, meine Liebe“:**

„O Marija, mano meile! Kai atsimenu tave, žūsta ir skausmas, ir liūdesys, o tavo paveikslas, lyg ryto aušra, peršviečia ir džiaugsmą, ir žemiškąjį skausmą, ir apima visą mano širdį. Ant vaivorykštės lanko tu stovi, apsupta garbe, stovi viršuj žemės ir jūros, o dangiškas judesys visokį gyvenimą traukia prie motiniškos tavo širdies“....

Iš romantikų dar galima paminėti Clemens Brentano, Fr. W. Weber, Max von Schenkendorf ir k., kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie Marijos poezijoj atgaivinimo.

Marija menui daro įtakos ligi pat šių dienų. Štai 1928 m. Vokietijoj išėjo antologija[1]), kurioje surinkta moderniškųjų poetų eilės apdainuojančios Mariją. Tai rodo, kad žmogaus širdis reikalauja Marijos, to amžino moteriškumo. Knygos įžangoje rašoma: „Jeigu Marija nebūtų buvusi sutverta, ji būtų savaime gyvenusi žmogaus sieloje, nes ji „yra pirmapradis pasąmonio pergyvenimas“. Daugumas šios knygos poetų yra protestantai. Tai irgi rodo, kad nepaisant dogmatiško Marijos paneigimo, josios įtaka randa priėjimą net į tų širdis, kurių religija Ją neigia. „Ir kad protestantai daugiausia“ — rašoma toj pačioj įžangoj, — „dalyvauja moderniškoje Marijos poezijoj, tai tas parodo, kaip ši poezija kyla iš pačių sielos gelmių, iš gryno žmoniškumo, kaip ji savo simboliška esme visuomet yra išvidinis būtinumas ir visuomet naujas ilgesys“ (S. XIV).

Jeigu dabar prisiminsime krikščioniškojo renesanso tapytojų (Rafaelio, Leonardo da Vinci) kūrinius, Palestrinos muziką, tai turėsime aiškų vaizdą, kiek Marijos garbinimas daro menui įtakos. Amžinasis moteriškumas, Motinystė ir Mergystė yra visados naujos ir amžinai neišsemiamos temos geniališkiausiems menininkams. Šie dalykai yra kartu ir tas kelias, kuriuo einama prie minėtos didžiausios sintezės — sujungti kultūrą ir religiją. Taigi šituo atžvilgiu Marijos kultūrinė reikšmė įgyja nepaprastos svarbos. Būdama Tarpininkė tarp Dievo ir žmogaus, ji jungia savyje prigimtį su antprigimtimi ir kuria naują, pilnutinį gyvenimą.

3. Marija ir visuomenė.

Renesansas visą kultūrą pakreipė kitokiu keliu. Norėdamas išlaisvinti gyvenimą iš po religijos globos, jis stojo su ja į kovą ne tik kaip su jungiančiu kultūrą elementu, bet ir kaip su slopinančiu žmogaus dvasią prietaru. Jis norėjo religijai ne

---

[1]) „Die moderne Mariendichtungen. Eine Anthologie. Von Erich Bockemühl. Gotha 1928. Leopold Klotz.

parodyti jai priderančią vietą, bet visiškai ją iš gyvenimo išbraukti. Toks pasikėsinimas, žinoma, buvo iš pat pradžių jau pasmerktas pralaimėti, ir ta gaivalinga kova prieš Dievą, prieš visą antprigimtinį gyvenimą nuėjo niekais. Bereliginio gyvenimo šalininkai pasitikėjo jaunuomene, bet po trejetos kartų tas pasitikėjimas buvo apviltas. Jaunieji vėl grįžo prie religijos. Ir kas svarbiausia, šis religinis jaunimo judėjimas prasidėjo Marijos garbinimo atjauninimu.

Būrelis jaunų Rymo kolegijos studentų sudarė grupę, kurios tikslas buvo labiau garbinti šv. Mergelę. Tai buvo Marijos kongregacijų pradžia. Šiandie, po šimto su viršum metų, jos išsiplatino beveik po visas Vakarų Europos šalis. Jųjų nariais yra ir kaimo jaunimas, ir darbininkų sūnūs, ir moksleiviai, ir studentai, ir net aukštas vietas užėmę žmonės.

Svarbausias šių kongregacijų tikslas yra Marijos garbinimas. Bet tai nėra tik graži, įstatuose įrašyta frazė. Ne! Tai yra gyvenimas, tai yra tikėjimas. Jaunieji sako, „Marija!“ ir jaučia, kad šitas žodis jaukiai skamba jųjų lūpose, kad jo prasmė malonia šiluma apima gyvenimu plazdančias širdis. Šis žodis jiems primena Nazareto namelį, kuriame augo toks pat Jaunikaitis, kaip ir jie, po tos pačios Motinos globa ir priežiūra, kuriai ir jie yra pasivedę. Jie sako „Marija“ ir, kūdikiškai džiaugdamiesi, žino, kad neveltui taria tokį vardą ,nes „nuo amžių negirdėta, kad kas meldęs Marijos būtų buvęs apleistas“ (šv. Bernardas). Marija jauniesiems yra šeimyniško gyvenimo simbolis, simbolis skaisčios meilės ir kantraus ištikimumo savo pareigoms ligi galo. Ir nuostabus dalykas: jaunieji garbina Mariją, o senieji stebisi. Tai tikrai prasmingas įvykis, religiniam ir kultūriniam gyvenime atverčiąs naują lapą. Marija pasidarė jaunimo širdies reikalas. Suprantama dėl ko: amžinojo moteriškumo idealas žavi kiekvieną, o tuo labiau jauną širdį.

Marijos kongregacijų reikšmė visuomeniškam gyvenimui yra be galo didelė. Jos rengia naują amžių, jos tiesia pamatus naujam gyvenimui. Juk reikia tikėtis, kad žmonija į susipynusius renesanso šunkelius jau nebegrįš, kad pačią save naikinančios kovos prieš Dievą jau nebekels, kad išauš naujas rytas, sintetinio gyvenimo rytas. Taigi šitos kongregacijos, kaip ir religinis menas, artina visuomeniškąjį gyvenimą, tą praktinio veikimo srities išdava[1]), prie religijos ir tuo būdu tie-

---

[1]) Trys yra kultūros sritys: praktinio veikimo, pažinimo ir kūrybos sritis. Valia praktinėj srityj formuoja **visuomeniškąjį gyvenimą**, protas pažinimo srityj — **mokslą** ir jausmai kūrybos srityj — **meną. Religinis menas** artina meną prie religijos, **religinės draugijos** artina visuomeniškąjį gyvenimą. Vienas tik mokslas šiandie dar yra kažkaip nutolęs.

sia kitą kelią prie tos didžiosios sintezės. Jau tik šituo vienu atžvilgiu, nepaisant atskirų narių naudos, kultūrinė jųjų svarba yra be galo reikšminga. O visa tai yra Marijos garbinimo pasėkos. Dievas atėjo per Mariją į pasaulį, bet pasaulis pas Dievą nueiti irgi turi per Mariją. Tai yra vienintelis tikras kelias. Ir praktika rodo, kad šituo keliu pradedama vis labiau eiti. Laikas jau būtų ir Lietuvos kultūrai įžengti į šitą kelią. Visoks kitas klydinėjimas yra tik laiko gaišinimas. Taip tautos, taip atskiri asmens pateisinti savo buvimą istorijos akyse gali tik šituo keliu eidami. Prisiminkime visa tai, aukodami Marijai pirmųjų žibučių puokštelę.

A. V.

Katalikai šiandieninėj prancūzų literatūroj

19 amž. pradžioj prancūzų romantizmas, stodamas prieš klasicizmą ir pseudoklasicizmą, drauge sudavė smūgį ir 18 a. racionalizmui. Atgimė religinis jausmas. Toki rašytojai kaip Chateaubriand, Hugo, Lamartine mėgo religines temas, laikė save K. Bažnyčios nariais. Bet vėliau kiti romantikai nutilo nuo katalikybės (Hugo, Lamartine...). Vis dėlto liko nemaža ištikimų K. Bažnyčiai (Chateaubriand, J. de Maistre...). Apie vidurį 19 a. pasirodė pozityvizmas ir į savo pusę patraukė didžiausius sluoksnius. Vėl nusigręžta nuo katalikybės. Tiesa, atsirado žymių žmonių ir katalikų tarpe (Hello, Veuillot), bet jiems nelengva buvo eiti prieš pozityvizmo antplūdį. Šio antplūdžio didžiausia banga pakilo antroje 19 a. pusėje. Literatūroj tada įsivyravo kraštutiniškas naturalizmas, kuriam žmogus buvo tik gyvulys, neturįs aukštesnių siekimų. Naturalizmas, kaip mados dalykas, nustelbė rašytojus katalikus (pav., Octave Feuillet ir k.).

Šviesesni protai stojo prieš naturalizmą ir pozityvizmą. Kilo reakcija. Joje ypač uoliai dalyvavo katalikai. Daug žymių rašytojų, pametę pozityvizmą, grįžo į katalikybę. Religinio jausmo pakilimas eina ligi mūsų dienų. Dabar Prancūzijoj rasim daug garsių, net pirmose vietose stovinčių rašytojų, kurie yra sąmoningi katalikai ir savo kūrybą vadina katalikiška kūryba. Tas renesansas matyti visose literatūros srityse — ir beletristikoj, ir dramoj, ir poezijoj. Pagaliau ir mokslo literatūroj pirmose vietose stovi daug katalikų, pav., filosofijoj (J. Maritain, Blondel), istorijoj, kritikoj žurnalistikoj (Brunetière Leon Bloy, Jacques Rivière, H. Bremond, G. Goyau, vysk. Baudrillart, F. Strowski, V. Giraud, H. Massis..).

1. Beletristika

Antroj 19 a. pusėj tenka pažymėti kelis katalikus beletristus senesnės kartos. Be minėtojo O. Feuillet, įdomus yra *Barbey d'Aurevilly* (1808—1889), neramios dvasios romantikas, *Villiers de l' Isle Adam* (1838—1889), vienas pirmųjų kovotojų su naturalizmu, *François Coppée* (1842—1908), didelio talento poetas, apdainavęs nužemintųjų likimą, puikus beletristas, parašęs nemaža smulkesnių pasakojimų, romanų, dramų. Su naturalizmu garbingai kovojo *Vogüé* (1848—1910), romanistas, kritikas, istorininkas. *J. K. Huysmans* (1848—1907), kilme olandas, pirmiausia priklausė prie Zola šalininkų. Vėliau grįžo į katalikybę, palinko į misticizmą, bet stiliaus savo kūryboj prisilaikė naturalistiško. Huysmans yra plataus talento beletristas.

Didžiausias šių dienų katalikas beletristas yra *Paul Bourget*, gimęs 1852 m. Jis smarkų ir lemiantį smūgį sudavė naturalizmui, pozityvizmui. Paul Bourget savo rašytojo karjerą pradėjo kaip poetas, išleisdamas kelias knygas eilėraščių, paskui rašė daug kritikos dalykų («Essais de psychologie contemporaine» ir k.). Bet garbingiausią vietą užima kaip beletristas — sukūręs nemaža romanų ir novelių. Iš viso tai labai produktingas rašytojas: dabar jau yra davęs daugiau kaip 70 knygų.

Nuo 1889 m.—to laiko, kai pasirodė Paul Bourget šedevras «Le Disciple» («Mokinys»), naturalizmas nustojo viso savo gajumo. Šito romano pasisekimas buvo be galo didelis. Autorius susyk atsistojo tarp pirmųjų prancūzų rašytojų. Gursusis kritikas Jules Lemaitre jam davė «jaunimo princo» titulą. Kuo įdomus «Mokinys»? Pirmiausia kaip meno kūrinys, pasižymįs gilia psichologija, dideliu dramatiškumu, paskui tuo, kad pasmerkia laiko madą pozityvizmą, materializmą, rodo naujus kelius.

Po «Mokinio», antras geriausias Paul Bourget romanas yra 2 tomų «Le Démon de midi» («Vidudienio demonas»), išėjęs 1914 m. Šiam kūriny autorius parodo klaidingus modernizmo kelius.

Bendrai Paul Bourget yra gilus psichologas, galingas kūrėjas. Jis drauge ir filosofas, ir moralistas, ir socialogas, iškėlęs savo kūryboj daugybę mūsų dienų problemų. Jo įtaka didelė visam prancūzų gyvenimui.

René Bazin (gimęs 1853 m.) pradėio literatūros darbą tuo pačiu metu kaip ir Bourget. Iš pradžių René Bazin dirbo teisininko darbą. Jo pirmųjų kūrinių pasisekimas davė progos atsidėti vien tik literatūrai. Jo raštų atskirais leidiniais yra išėję daugiau kaip 60. Juos galima suskirstyti į kelionių aprašymus ir beletristiką. Plačiai žinomas jo «Perretės pasakos». Iš romanų geriausi yra «Le Terre qui meurt» («Žemė, kuri miršta»), «Le blé qui lève» («Kvietys, kurs kyla»), «Donatienne».

René Bazin — didelis gyvenimo stebėtojas, puikiai pažįstąs gamtą ir žmones, ypač kaimo gyvenimą. Iškelia daug klausimų

buvęs konsulas Jungtinėse Valstybėse, tolimuosiuos Rytuos, Romoje ir kitur. Dabar jis yra Prancūzijos ambasadorius Jungtinėse Valstybėse.

Paul Claudel - didelės energijos, galingo proto, gilaus tikėjimo ir originalaus charakterio kūrėjas, stengiąsis išreikšti pasaulio esmę ir viso gyvenimo pagrindą. Savo poezijai jis susikūrė naują ritmiką — jo stilius ritmuota proza, daiktais švelni, daiktais iškilminga – vaizdinga. Jaunųjų tarpe Paul Claudel turi daug karštų šalininkų. Iš jo lyrikos paminėtina «Les Cinq grandes Odes». («Penkios didžiosios odės»), «Corona benignitatis anni Dei», «Trois poèmes de guerre» («Trys karo poemos»).

Charles Guérin (1873—1907) gyveno trumpą, pilną neramumo gyvenimą. Iš pradžių buvo jis simbolistas, bet vėliau nukrypo į klasicizmą.

Carles Guérin poezijoj viskas paprasta jausminga, melancholiška, pilna gamtos, gyvenimo meilės. Tai vienas tų poetų, kurio kūryba nesibaigia su mirtimi. Ir dabar, po dvidešimt metų, jo eilės randa kelią į skaitytojo širdį.

Iš dabartinių prancūzų moderniųjų poetų, kurie nenori turėti nieko bendro su klasikine tradicija, labai aukštai stovi *Max Jacob* (gimęs 1876 m.), kilme žydas, perėjęs į katalikų tikėjimą. Tai turtingos ir įdomios dvasios žmogus, draug naivus ir ciniškas, ironiškas ir sentimentalus. Artimas kubizmo srovei, drauge davęs akstino dadaizmui. Be poezijos, jis rašo dar ir beletristikos.

Jean Cocteau (g. 1892 m.) taip pat modernistas, vienas iš gyviausių ir įtakingiausių iš jaunos kartos, dabar labai madnas. Jis ir poetas ir romanistas, taip pat uoliai dalyvauja naujosios muzikos judėjime.

Dar žinomi vardai poetų kaip Louis Cardonnel (g. 1862), pradžioj simbolisto, dabar—klasiko, Louis Mercier (g. 1870 m.), Loys Labéque, Lafon (1883 — 1915). Ir «Ateities» bendradarbis Edward Montier yra pažįstamas katalikų poetų tarpe.

Paskutiniu laiku kritika labai palankiai sutiko poetės Marie Noël eilėraščius.

3. Drama

Prancūzijoj 19 amž. antroj pusėj drama neturėjo labai reikšmingų atstovų. Tik paskutiniaisiais to amžiaus metais simbolizmas davė dramaturgų, rodančių naujus kelius. Ir katalikai susilaukė labai didelio dramos kūrėjo, drauge ir poeto. Tai *Paul Claudel*, kurį jau teko minėti poezijos skyriuj. Jo pirmas dramatinis kūrinys yra «Tête d' or» («Aukso galva»), parašytas, kada autorius ėjo 19 metus. Gražiausia, giliai katalikiška yra l' Annonce faite à Marie» («Apreiškimas Marijai»). Daugiau dramatiškumo turi «L' Otage».

Claudel'io teatras—tai aukščiausias mūsų gadynės protinio gyvenimo laipsnis. Tiesa, plačioms minioms jis nėra prieinamas,

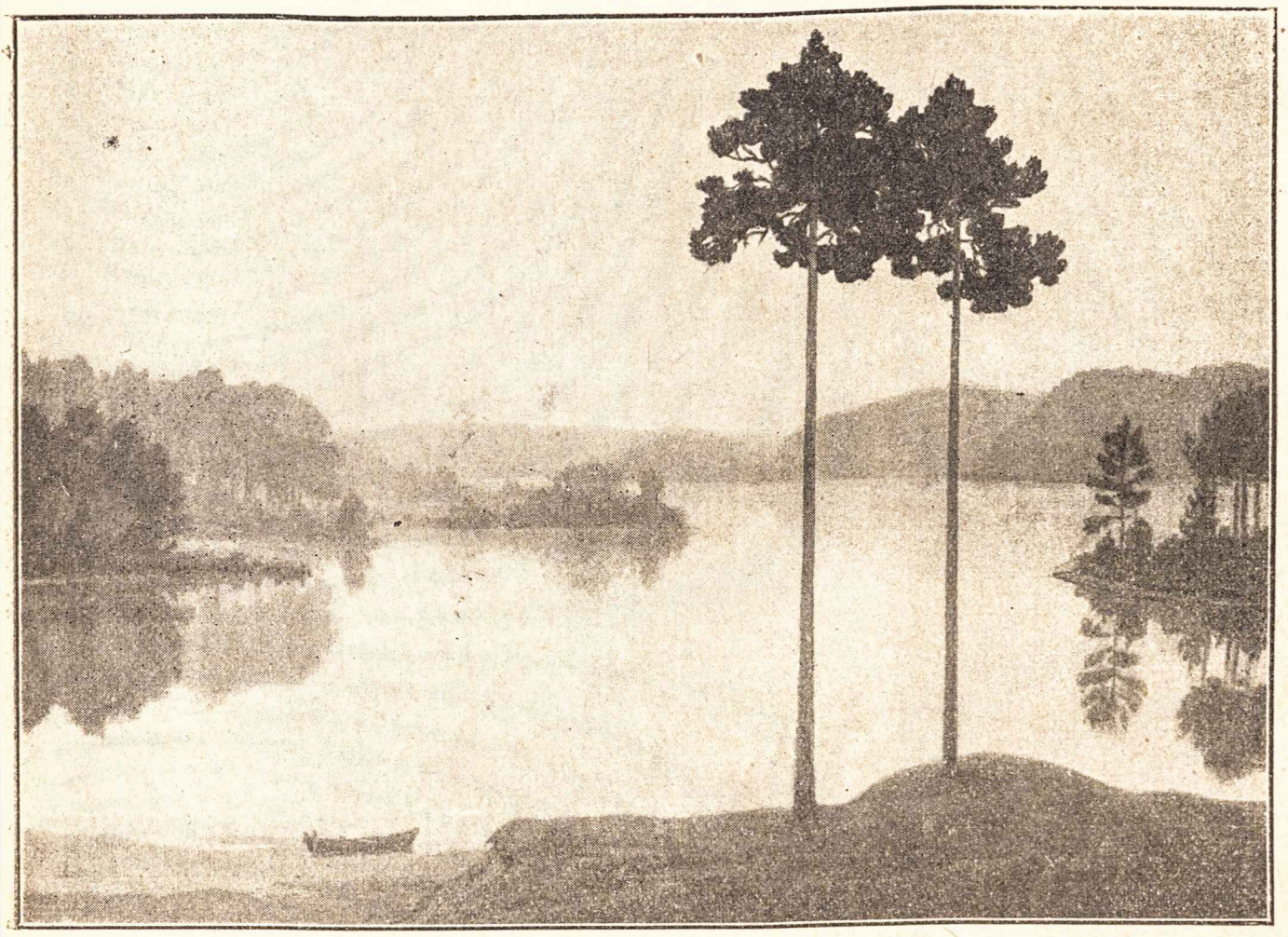

A. Žmuidzinavičiaus Lietuvos vaizdelis.

dažnai ir suvaidinti sunkiai suvaidinamas. Be to, didelei publikai nevisai suprantamas visiškas Claudel'io originalumas: jis turi savo katalikišką mistinę pasaulėžiūrą, savo stilių, savo logiką ir savo iškalbą. Todėl jis neaiškus ir sunkus suprasti.

Dramos srity dirba visa eilė mažesnių talentų už Paul Claudel, kaip Henri Ghéon (g. 1875 m.), Alfred Poizat, mūsų tautietis O. de L. Milosz (g. 1877 m.), drauge poetas, dramaturgas ir filosofas.

Taip atrodo bendruos apmatuos katalikų laimėjimai dabartinėj prancūzų literatūroj, kurios papildyti ateina vis naujų talentų. Todėl ateities kelias, į kurį nuolat stoja jaunų darbininkų, prancūzų katalikų literatūrai—rodosi šviesus.

Literatūra:

1. Manuel illustré de la litterature catholique en France de 1870 a nos jours «Editions Spes» 1925.

2. Daniel Mornet Histoire de la litterature et de la pensée française contemporaines (1870—1925) Larousse. 1927.

3. Billy La litterature française contemporaine. Colin. 1928.

4. Prof. V. Dubas Prancūzų literatūros istorija II. Kaunas, 1930 m.

5. Juozas Keliuotis Naujausioji prancūzų literatūra. «Židinys» 1927 m. 7—8, 11 Nr.

6 Prof. Dr. H. Platz Religijos atgimimas prancūzų literatūroj. «Židinys» 1929 m. 4 Nr.

Juozas Meškauskas

Kaip atsirado gyvybė

Šių dienų gamtos moksle gyvybės atsiradimo klausimas yra aktualiausias. Jį judino jau Aristotelis ir beveik kiekvienas vėlesnių laikų gamtininkas. Šis klausimas ypač buvo gyvas 19 amž., paskelbus įvairių hipotezių, kurias vieni gamtininkai gynė, kiti — neigė. Nuo 18 amž. pabaigos iki šių dienų yra tai vienas iš svarbiausių ir įdomiausių biologijos ir gamtos mokslų klausimų. Ir iš tikrųjų kiekvieną gamtininką stebina gamtoje veikią harmoningi dėsniai. Juk nėra nuostabesnių dalykų, kaip gyvo organizmo augimas, jojo išsirituliojimas, subrendimas, senėjimas ir galų gale mirtis.

Kyla klausimas: iš kur tiek gamtoj jėgų, kas jos tokios ir kas jas suteikė?

Būtų labai paranku, jei mes galėtume pasakyti, kad žemė yra amžina ir amžinai joje buvo mažų ir didelių gyvūnų. Bet vėliau pamatysim, kad žemė nėra amžina. Visi mokslininkai sutaria, jog ant žemės nebuvo kitados gyvybės ir net negalėjo jokia gyvybė reikštis. Jei taip, tat kokiu gi būdu ir kokiomis jėgoms veikiant medžiagos dalelės, pirmiau negyvos, paskui pasidarė gyvos? Čia nekalbėsim apie tai, ar gyvi daiktai eina iš vieno gyvo kelmo ar iš kelių pirmykščių tipų. Tuo tarpu nagrinėsim, kokiuo būdu pasidarė gyva protoplazma, kokiu būdu atsirado pirmas gyvas gemalėlis.

Šv. Raštas težino vieną atsakymą: kad gyvybę leido Dievas. Tačiau šis atsakymas nėra griežtas. Jis mums nepasako, kaip tai įvyko. Lieka neaišku, ar Dievas yra pirmosios gyvybės tarpiška priežastis, ar gal medžiagai davė galios, veikiant patogioms sąlygoms, sudaryti gyvybę, ar gal pats sutvėrė gyvą substanciją ir nustatė jai dėsnius.

Būta laikų, kada į visą gamtą su jos milijonais dangaus platybėj spindinčių žvaigždžių, su jos melsvais kalnais ir žaliais miškais, su margomis gėlėmis, paukščiais ir peteliškėmis mūsų žemėj žiūrėta kaip į dideles paveiksluotas knygas, kurios žmogui turėjo skelbt jos Kūrėjo išmintį, grožį, galybę ir gėrį.

Žemėj buvo tik vienas, kurs galėjo ir turėjo suprasti šių knygų ženklus. Tai žmogus, kurs savo dvasia pajėgė pažint gamtą ir jos dėsnius. Jis buvo iš žemės padarų tobuliausias mikrokosmas — mažas pasaulis, — suvienijęs savyje negyvos medžiagos atomus su vegetatine augalų gyvybe. Tai būta tikrai kilnios ir vieningos pasaulėžiūros. Tuomet ir didieji gamtininkai, plačiausiai ir giliausiai sujungę savo laiku gamtos pažinimą, nesvyravo prisipažint esą Dievo padarai. Koperniko, Keplerio ir Niutono laikais teofobija, Dievo drovėjimasis, dar nebuvo madoj, kaip šiandien. Garsus zoologijos ir botanikos

Šv. Morkus. Iš Čiurlionie galerijos tautodailės rinkimo.

tėvas Karolius Linėjus savo didį veikalą «Systema Naturae» pradeda himnu Kūrėjui: «O Jehova, quam ampla sunt tua opera! Quam sapienter ea facisti!» (O Jehova, kaip didi tavo darbai! Kaip išmintingai juos atlikai). Jisai apžvelgęs trejetą gamtos karalijų (Regna naturae) — mineralų, augalų ir gyvulių — visų trijų viršūnėje pastato žmogų: «Homo sapiens» (išmintingasis žmogus).

Šiandien dažnose gamtos mokslo paskaitose ar šiaip raštuose nekalba apie Dievą. Tai nemodernus dalykas. Ir mokslininkas, kuris laikosi katalikiškos pasaulėžiūros į gamtą,

nesąs tikras mokslininkas, nes dar neatsikratęs nuo prietarų. Žmogus yra lyginamas su gyvuliu ir statomas greta jo. Kurgi dabar «Homo sapiens», jei jis iš Dievo paveikslo nusmuko į aukštesnės rūšies gyvulį?

Kągi sako mokslas apie gyvų daiktų atsiradimą? Moksle atskiriama eksperimentalinė dalis, kuri stebi įvykius, ir filosofinė dalis, kuri iš įvykių sprendžia apie priežastį. Nors mokslininkai stengiasi daugiau laikytis eksperimentalinės, arba patiriamosios, dalies, bet žmogaus protas lygiai stengiasi krypti į aukštesnę priežasčių sritį.

Prieš gilinantis į gyvybės sprendžiamąsias problemas, reikia susipažinti su žemės istorija ir įrodyti, kad ant žemės nebuvo ir net negalėjo būti gyvybės. Labai seniai žemė buvo dujų pavidalo — ugninė masė. Tuomet nebūta nei vandenų nei ko nors kito. Visos dabartinės žemės masės molekulės buvo išsiskirsčiusios kas sau. Viskas buvo lyg koks rūkas.

Toji masė buvo be galo karšta. Kad ji buvo karšta, galima spręsti iš to, jog ir dabar kas 25 metr. gilyn temperatūra kyla 1 laipsniu. Išsiveržianti karšta ugniakalnių lava rodo taip pat žemės viduje dar esantį didelį karštį.

Apskaičiuojama, kad žemės centre dabar yra apie 20.000° karščio. Prie tokios aukštos temperatūros negalėjo būti jokios gyvybės. Iki šių laikų nėra rasta tokių gyvių, kurie galėtų pakelt daugiau kaip 200°C. Vėliau ta karšta masė pradėjo aušti. Atomai ir molekulės ėmė grupuotis į vieną kamuolį. Žemės paviršius pradėjo kietėti, apsiklojo pluta. Vandens garai pradėjo tirštėti ir kristi ant žemės paviršiaus.

Visas žemės formavimosi laikas, drauge ir gyvybės atsiradimas, skirstomas į laikotarpius, vadinamus eromis. Eros savo ruožtu dar dalinas į gadynes. Erų yra keturios. Jas čia trumpai peržvelgsim.

1) Azoiškoji (graikiškai reiškia begyvūninė) era. Ši era turėjo trukti milijonus metų, kol žemė nuo 20.000° ataušo iki 38°C. Šioj eroj vandens garai tirštėja, krinta ant žemės, sudaro negilius vandenynus. Dar nėra jokios gyvybės.

2) Poleozoiškoji era. Žemės formavimasis ėjo toliau. Jau randama smulkių gyvulių ir augalų. Tuo laiku sausumų būta mažai, todėl visi gyvūnai yra tik jūrų gyvūnai. Gyvulių būta įvairių formų. Šioj eroj yra žymi akmeninės anglies gadynė, susiklostymas akmeninės anglies, kuri kaip žinom, atsiranda tik iš augalų. Aišku, kad tada jau būta smarkiai išsiplėtojusios augalų srities. Be to, akmeninės anglies klodouose randama įvairių gyvulių spusnių, pav., ropuonių, tikrų žuvų.

3) Mezozoiškoji era. Tai žemės istorijos ir gyvūnų viduriniai amžiai. Dabar išnyksta paleozoiškos eros gyvuliai ir atsiranda nauji, artimesni šių dienų gyvūnams. Ši era ypač

gausi ropuonių. Todėl dažnai ji vadinama ropuonių era. Būta tokių ropuonių, kurie gyveno ir sausumoj ir jūroje. Atsiranda lapuočiai augalai. Šios eros pabaigoj pasirodo paukščių ir žinduolių atstovai.

4) K a i n o z o i š k o j i era toji, kurioj mes dabar gyvenam. Čia pranyksta kai kurie gyvuliai, pav., amonitai, beleminitai, bet už tai patobulėja žinduoliai, paukščiai ir kaulinės žuvys. Šios eros pabaigoj randami pirmi žmogaus pėdsakai. Įvyko daug pakitimų faunoj ir floroj.

Dabar pažiūrėsim į paprasčiausią organizmą ir jo atsiradimą. Buvo tokie laikai, kada tikėta, jog yra organizmų be struktūros, labai nesudėtingų. Tokią mintį kėlė 19 amž. vadinamieji «gamtos filosofai». Žymiausias jų atstovas — Okenas skelbė, kaip iš neorganiškos medžiagos padaryti organišką: tam tikslui reikią mineralinė medžiaga paimti iš gilių jūrų dugno. Tas jo bestruktūris kūnas buvo pavadintas «Urschleim'u», bet jis gyvena tik tų mokslininkų fantazijoj.

Atėjo jūrų tyrinėjimo laikas. Vienoj ekspedicijoj buvo ištraukta iš 4425 metrų gilumos dumblo, kuris turėjo tokią savybę, kad, užpylus jį stipriu vynu, nuo jo nukrisdavo putos—snaiguolės.

Haeckelis, Jenos universiteto profesorius, šiuo dumblu labai interesavosi ir manė vėl Okeno «Urschleim'ą» atgaivinsiąs. Huxley Haeckeliui pagerbti šias būtybes pavadino «Haeckelio giliųjų jūrų būtybėmis». 1870 m. Haeckelis savo veikale «Gamtos sutvėrimų istorija» rašo, kad šitas stebuklingas sutvėrimas gyvenąs gilių jūrų dugne, ir duoda jam betibijaus vardą.

Vėliau Jenos žurnale Haeckelis rašo: «Svarbiausias faktas, kuris iš Huxley'o labai rūpestingo betibijų tyrinėjimo išeina, yra tas, kad atviro okeano dugnas dideliam gilume yra apdengtas nepaprasta mase gyvos protoplazmos, kuri čia palieka prasčiausioje ir pirmapradėje formoje, t. y., apskritai neturi jokios formos». Vėliau, 1872 m. gamtininkų ekspedicija, tyrinėjusi jūrų dugną, vadovaujama gamtininko Tamsono, pranešė, kad niekur Haeckelio svajoto protoplazmos sluoksnio negalėjo rasti. Tas pats Huxley sako: «Būtybės, kurioms aš vardą daviau, yra nedaugiau kaip sierarūkščiuotos kalkės, kurios alkoholiui veikiant duoda putas». Pats Haeckelis prisipažino: «Klaida, sako, kuria mes klydome, yra ta, kad mes per greitai subendrinome ir visą giliojo vandenyno dugną betibijomis užklojome». Nuo to laiko apie betibijas liovėsi kalbėję.

1864 m. pavasarį Haeckelis Vidužemio jūroje pastebėjo kūnelius (Schleimkügelchen), maždaug vieno milimetro diametro. Tais kūneliais Haeckelis labai susidomėjo. Pro mikroskopą jie atrodė nelyginant kokios žvaigždelės, kurios susideda iš atskirų kūgelių, su daug gražių siūlų aplink. Aiškesnis tyrimas parodė, kad tie siūlai nėra tos žvaigždės organai. Atrodė, kad organizmas susideda iš vienos protoplazmos. Tyrinėjant toji žvaigždė persiskyrė į dvi dalis. Tas lyg rodė organizmo dauginі-

mosi procesą. Haeckelis šį «organizmą» pavadino «Protogenes primordialis», t. y., senų laikų pirmagimė. Bet ir «Protogenes primordialis» vėliau buvo tiksliai išnagrinėta. Jokios gyvybės ir organizmo žymių nesurasta. Taigi iki šiol dar nepavyko rasti jokio bestruktūrinio gyvo organizmo.

Jei nepavyko rasti bestruktūrinio organizmo, tai kokia gi yra paprasčiausio organizuoto organizmo struktūra? Elementarinis organizmas yra celė (cellula), arba narvelis. Pripažinta, kad ir mažiausios celėj protoplazmos dalelės yra gyvos. Celės elementai gali savarankiškai gyventi. Bet reikia pastebėt, kad jie gali egzistuot tik celėje. Atskirai pasireikšti jie negali. Todėl į celę galima žiūrėti, kaip į nesudėtinį elementarinį organizmą. Nerasta dar jokio organizmo, kuris būtų sudarytas mažiau kaip iš vienos celės. Schlachter manė, kad mažos bakterijos sudarytos yra ne iš vienos celės, bet tik iš vieno elemento, kuris iki šiolei nebuvo pastebimas tose celėse. Bütschli ir kiti dideliais tyrinėjimais įrodė, kad ir mažiausios tikros bakterijos sudaro savarankišką celę. Todėl galima drąsiai sakyti, kad visi organizmai yra iš celių arba mažiausia iš vienos celės sudaryti. Celės atradimas yra vienas iš didžiausių gamtos mokslo laimėjimų. Ja rado Robertas Hooke'as medžio piūvyje. Gale 17 amž. Malfigis tyrinėjo augalų struktūrą ir rado, kad celės esančios savarankiškos. Gyvulinė celė buvo rasta Wolfo 1759 m. Į celę galima žiūrėti, kaip į savarankišką organizmą. Ji pasiima skysto maisto medžiagų ir chemišku procesu paverčia sau reikalinga medžiaga. Patirta, kad celė susideda iš 5 dalių: protoplazmos, narvelio skystimo, celės branduolio, peršviečiančių kūnelių ir celės sienelių. Protoplazma yra bespalvė, į kiaušinio baltymą panaši medžiaga. Ją sudaro visa eilė baltyminių medžiagų. Protoplazma yra organizmų gyvybės nešėja. Ji atlieka asimiliacijos veiksmą.

Celės branduolys yra įvairios formos kūnelis, ir jo struktūra iš esmės skiriasi nuo protoplazmos. Celė gali turėti vieną arba daugiau branduolių. Kokią reikšmę turi branduolys organizmui? Jis vaidina svarbią rolę celių dauginimosi procese. Be to, branduolys valdo celės augimą. 19 amž. atradimai vedė celės daugėjimo faktą į daugelį šunkelių. Bet po ilgų tyrinėjimų Virchovas pasakė: «Omnis cellula ex cellula»—Kiekviena celė eina jau iš seniau gyvuojančios celės. Aiškūs ir intensyvūs branduolio tyrinėjimai galutinai parodė, kurią rolę branduolys vaidina celės dauginimose procese. Jis niekuomet naujas nepasidaro, tik visuomet kyla iš tos substancijos dalelės, kuri jau seniau gyvavo. Flemingas tyrinėdamas patvirtino Virchovo žodžius nauju posakiu: «Omnis nucleus ex nucleus»,—kiekvienas branduolys kyla jau iš seniau esančio branduolio. Celės dauginimosi procesu gyvas organizmas griežtai skiriasi nuo negyvų organizmų. Šitame procese veikia ne vien vitalistinės jėgos, bet taip pat ir chemiškai fiziškos. Todėl galima būtų kalbėti ir apie celės mechaniką. (B. d.)

J. Mičiulis

Krikščionybė ir darbas

Tingėjimas krikščionybės yra pasmerktas. Darbas tai visuotinė žmonių pareiga. Darbo idėją labiausiai pabrėžė ap. Povilas. «Jūs, broliai, juk atsimenate mūsų darbą ir nuovargį. Mes darbavomės dieną ir naktį, kad nė vieno jūsų neapsunkintumėm». (1 Tesal. 2, 9), «ir nevalgėme niekeno duonos dovanai, bet dirbome naktį ir dieną, vargdami ir nuvargdami, kad neapsunkintumėm nė vieno jūsų« (2 Tesal. 3, 8). «ir vargstame, dirbdami savo rankomis» (1 Kor. 4, 12). Korinte apaštalas pelnė duoną, dirbdamas padangtes (Apd. 18, 3). Taigi ap. Povilas nėra žiūrėtojas ir dirbančių kančių vaizduotojas, bet gyvas doro darbininko paveikslas, užsigrūdinęs «varge ir skurde» (2 Kor. 11,27).

Toks krikščioniškas «meilės darbas». Krikščionis darbininkas nešaukia apie savo darbą kaip auką arba nuopelną. Jis moka ramiai dirbdamas valgyti savo duoną (2 Tesal. 3, 12). Jis moka «gyventi tyliai, atlikti savus reikalus ir darbuotis savo rankomis» (1 Tesal. 4, 11). Šis tipas teigiamas. Neigiamas tipas tai tie, kurie «jūsų tarpe elgiasi netvarkingai, nieko nedirbdami, ir užsiima tuščiais dalykais» (2 Tesal. 3, 11).

Kaip neturtas nekliudo džiaugtis ir įeiti į dangaus karalystę, taip dirbantieji skiria dalį reikalaujantiems; apaštalas Povilas tai parodė savo pavyzdžiu: «Kaip jūs patys žinote, nes mano ir tų, kurie su manim yra, reikmenei tarnavo šitos rankos. Visame aš jums rodžiau, kad, taip dirbant, reikia šelpti silpnieji» (Apd. 20, 34—35). Darbas rekomeduojamas ir tiems, kurie nedorai praturtėja: «Kas vogė, tegul jau nebevagia; teužsiima velyk darbu, dirbdamas savo rankomis, kas gera, kad turėtų ko suteikti kenčiančiam skurdą (Efez. 4, 28).

Darbas turi būti produktyvus, našus, nes »Artojas turi arti su viltimi; ir kurs kulia, su viltimi gauti vaisių» (1 Kor. 9, 10). «darbininkas vertas savo užmokesčio» (Luk. 10, 7). «Kas veisia vynuogyną ir nevalgo jo vaisių? Kas gano bandą ir nevalgo bandos pieno? (1 Kor. 9, 7). «jei kas nenori dirbti, tegul ir nevalgo» (2 Tesal. 3, 10). Čia turimas dėmesy darbas ne vien fizinis, bet ir dvasinis.

Darbas turi būti pagal kiekvieno gabumus, pašaukimą. «Mes turime dovanų, kurios, žiūrint mums duotosios malonės, yra įvairios. Jei tai pranašystės dovana, tebūnie ji vartojama, prisilaikant tikėjimo taisyklių; jei kas turi tarnavimo dovaną, tas tesilaiko tarnavimo; kas mokina, tepasilieka prie mokslo; kas duoda įspėjimų, tebūnie prie įspėjimų; kas dalina, tedalinie neklastingai; kas yra vyresnysis, tebūnie uolus; kas daro gailestingumo darbus, tedaro su džiaugsmu». (Rom. 12, 6 – 8). «Argi visi yra apaštalai? Ar visi pranašai? Ar mokytojai? Ar visi daro

stebuklus? ar visi turi gydymų dovaną? ar visi kalba kalbomis? ar visi aiškina?» (1 Kor. 12, 23—30).

Gyvenimas tai veikimas, o veikimas—darbas. Krikščionybė panaikina darbo prakeikimą, padaro darbą dar malonų, džiaugsmingą, kaip ir visa, kas daroma dėl Kristaus.

Darbas pirmiausia fizinis organizmo reikmuo. Neveltui medžiagiškai apsirūpinę žmonės ir ieško darbo, sportuoja, net sušilę, kad tik išeikvotų nereikalingus maisto likučius, nesuriebėtų.

Darbas ir dvasinis reikmuo, reikmuo neužkasti talento į į žemę, reikmuo ne amato, bet artistiškas. Ryškiausiai tai pasireiškia kūrybos viršūnėse, kai, dvasinio alkio kankinamas, talentingas ir net genialus žmogus kantriai ir atkakliai dirba. Jis dirba ne dėl užmokesčio. Jis nežiūri aštuonių darbo valandų, jis dirba net naktimis.

Toks dvasinis darbo reikmuo, kaip apgalvotas žinių, talento, meno pritaikymas randamas ne tik pas kūrėjus, bet ir pas visus sveikai veikimui nusiteikusius žmones. Toks žmogus, ar jis bus valdininkus, ar pirklys, ar amatininkas, ar darbininkus negali nemylėti savo profesinio darbo. Jis jį dirba ne iš prievartos, bet kaip meistras, kaip artistas, kuriam gėda išleisti iš savo rankų netobulą kūrinį. Toks krikščioniškas darbo idealas. Ta dvasia ir ta kryptimi mes ir savo mokyklos darbuos ir darbeliuos turime eiti.

P. S. Naudotasi: Spektorski, Christijanstvo i kultura.

P. Ats.

Kaip mūsų vadai gyvena

Pas Dr. A. Juška

— Naudodamasis gera švenčių proga susitikti su Tamsta, norėčiau Tamstos šventės nuotaiką sutrukdyti keliais «Ateities» Redakcijai rūpimais klausimais. Jaunieji ateitininkai norėtų daugiau pažinti savo vadų ir semtis iš jų gyvenimo ir mokslo pavyzdžių, — užpuoliau p. Dr. Antaną Juška, atvažiavusį iš Biržų į Kauną Velykų švęsti.

— Pasikalbėti man visada malonu. Bet Redakcija, laikydama mane vienu iš ateitininkų vadų, teikia man perdaug garbės. Tokio vaidmens, kurį suvaidino tikrieji ateitininkų organizacijos pionieriai ir vadai, kaip prof. Dovydaitis, kun. prof Kuraitis, prof. Šalkauskis, J. E. vysk. prof. Reinys ir kiti, su kuriais interview yra buvę «Ateity», aš nė iš tolo neturėjau. Bet jei užsimetat, galiu kai ką papasakoti iš savo gyvenimo ir pasisakyti kai kuriais rūpimais klausimais, — sutiko p. Juška.

— Gimiau Gelažių kaime Vadoklių parapijoj Ramygalos valsč. Panevėžio apskrity 1902 m. sausio m. 27 d. Tėvas—smulkus ūkininkas, vėliau nusipirkęs didesnį ūkį Naujadvary, netoli Ramygalos. Ten augau nuo 5 metų ir laikau save dėl to grynu ramygaliečiu. Skaityti išmokau dar neįžengęs į tikrų berniukų eiles (mat nevisada dar dėvėjau jiems atsakomą rūbą), penktuosius metus beeidamas, be elementoriaus. Dar Gelažiuose tėveliai buvo man nupirkę po maldų ir pasakų knygeles. Pradžios mokslo teko ragauti rusų kalba Ramygalos mokykloje. 1911 m. rudenį išlaikiau egzaminus į Panevėžio realinės mokyklos prirengiamąją klasę. Okupacijos metu teko eiti ketvirtąją, penktąją ir šeštąją klasę Panevėžio lietuvių gimnazijoj, kur ypatingai atmintinų mano mokytojų tarpe buvo p. Putramentienė-Giedraitienė, šiuo metu Panevėžio gimnazijos vicedirektorius, ir p K. Bizauskas, dabar Lietuvos įgaliotas ministeris Londone. 1918 m. vilniečių kviečiamas išlaikiau egzaminus į Vilniaus lietuvių gimnazijos aštuntąją klasę. Brandos atestatą gavau 1919 m. kovo mėn. 4 d., bolševikams valdant Vilnių. Vilniuje teko pažinti ne tik gimnazijos mokytojai, bet ir eilė žymių mūsų valstybės ir visuomenės veikėjų. Iš mokytojų didžiausią įspūdį yra palikę direktorius prof. Mykolas Biržiška ir J. E. vysk. M. Reinys.

Pėsčias pagrįžęs į tėviškę, radau namus užsikrėtusius šiltinėmis: mamytę prieš trejetą dienų jau palaidotą, tėvelį ir labiau paaugusius brolius sergančius. Vyriausias brolis buvo įstojęs savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Pusbadžio Vilniaus gyvenimo ir sunkios kelionės suvargintas, keturias savaites ėjau visas šeimininko, šeimininkės ir ligonių slaugytojo pareigas, kol pats apsikrėčiau. Iš šiltinių vos gyvas beišlikau, išgulėjęs daugiau kaip aštuonias savaites ir visiškai teatsigavęs tik po metų. Dėl to tik gal nebeteko būti kariuomenės tarnyboj. Tik kliedėdamas amžinai kovojau su bolševikais.

Kiek sustiprėjęs nuo 1919 m. rudens ėjau Ramygalos progimnazijos mokytojo pareigas. 1920 m. rudenį vėl buvo tekę apsigyventi Vilniuje, bet lenkams užgrobiant sostinę vėl teko pėsčiam pasprukti su Gynimo Komitetui suaukotais pinigais ir brangiais daiktais.

1920 m. gruodžio 9 d. įsimatrikuliavau į Berlyno universitetą. 1923 m. vasarą persikėliau į Göttingeną ir studijavau ligi 1925 m. rugpiūčio mėn. Dėl tam tikrų aplinkybių nebaigęs disertaciją sugrįžau į Lietuvą. Nors buvau padavęs prašymą skirti mane vėl Ramygalos vidurinės mokyklos mokytoju, bet buvau paskirtas į Pasvalį vidurinės mokyklos direktorium. Nuo 1927 m. gegužės mėn. 1 d. persikėliau toms pačioms pareigoms į Vilkaviškio «Žiburio» giminaziją, o nuo šių metų sausio mėn. vidurio einu Biržų giminazijos direktoriaus pareigas. 1928 m. vasaros atostogų metu įsigijau astronomijos daktaro laipsnį, o kitų metų vasarą Universiteto Teol. Filosofijos fakultetas išsirinko mane privatdocentu. Jei pridursiu dar, kad esu vedęs

mokytoją Oną Drąsutytę ir džiaugiuosi jau augindamas sūnelį ir dukrelę, tai ir turėsime visą mano biografiją.

— Įdomu, kodėl Tamsta pasirinkai astronomiją ir kodėl vis dėlto Tamsta dirbi pedagoginį darbą?

— Giminazijoj visų dalykų gerai mokiausi, turėjau matematiko vardą. Bet matematika neperdaug patiko ir patinka, o norėdamas turėti kiek galima platesnį pasaulėvaizdį ir labiau pagrįstą pasaulėžiūrą, daugiausia atsidėjau astronomijos ir gretimiems mokslams (fizikai, matematikai, geofizikai, be to, pedagogikai, filosofijai). Pedagoginį darbą pasirinkau, nes darbą su jaunąja karta labai mėgstu. Pagundoms išeiti į kitą darbo sritį ligi šiol atsispyriau. Užsiimti praktiškąja astronomija nebuvo galima, nes neturėjome observatorijos. Tiesa, turėjau progos atsivežti eilę instrumentų iš Vokietijos, bet nesutikus mūsų universitetui atlikti kai kuriuos tarpininkavimo formalumus, teko, deja, nuo tos progos atsisakyti. Tačiau ir pareigos giminazijoj man visiškai netrukdo domėtis astronomija, dirbti tos srities darbo toj pačioj giminazijoj (dėstau kosmografiją, parašiau «Astronomijos vadovėlį»), universitete, spaudoje.

— Prašyčiau papildyti savo biografiją žiniomis iš ateitininkiško gyvenimo.

— Apie ateitininkus sužinojau būdamas trečioje klasėje iš Jono Masiliūno, dabartinio Stud. At-kų Sąjungos pirmininko. Tačiau tikruoju ateitininku palikau okupacijos metu. Panevėžy tekdavo paprastai eiti sekretoriaus pareigas. Vilniuje buvau ateitininkų kuopos pirmininkas. Pirmoji Nepriklausomos Lietuvos ateitininkų konferencija Vilniuje buvo mane, vos septynioliktus metus beeinantį, išrinkusi į Centro Valdybą, bet dėl bolševikų okupacijos pareigų neteko eiti. Gyvendamas studentu Berlyne, kone dvejus metus buvau Stud. Ateitininkų S-gos C. Valdybos narys ir kurį laiką jos pirmininkas.

Šiandie man sunku būtų pasakyti, kas yra daugiau man davęs pasaulėžiūros, gyvenimožiūros, išsiauklėjimo, suformavęs mane spaudos ir kultūros darbui — mokykla ar ateitininkų organizacija. Organizacijai bedirbdamas daugiausia turėjau progos pažinti mokyklos mokslo ir auklėjimo trūkumus ir spragas, organizacija įdiegė man nemirštamus idealus ir jų meilę, išmokė ir įpareigojo visuomeninio darbo, įpratino raštu ir žodžiu reikšti mintis. Ypatingai daug atramos radau ateitininkų organizacijoj būdą beauklėdamas, sunkias jaunystės audras begyvendamas. Ateitininkai įkvėpė Dievo ir Tėvynės pagarbą ir meilę. Dėl to jaučiuosi su ateitininkais suaugęs geriausiąja savo sielos dalimi.

— Kaip žiūri Tamsta, kaip auklėtojas, į moksleivių organizacijas bendrai ir į ateitininkų specialiai?

— Mokinių organizacijos, atsiradusios pas mus kaip reakcija prieš rusų kėsinimąsi pražudyti mūsų tautą ir jos įsitikinimus bei aspiracijas, mano nuomone, ir šiandie pateisintinos

moderniosios pedagogikos reikalavimų. Iš mokyklos reikalaujame, kad ji ne tik mokytų, bet ir auklėtų, kad išleistų savarankiškus, įsitikinusius, drąsius, iniciatyvos pilnus mūsų tautos ir jos visokių gyvenimo sričių vadus. Jeigu pripažįstame, kad būtinai reikalingas savarankiškas mokinių darbas įvairiose pratybose, praktikose, jeigu bandome traukti juos į smulkų mokslinį darbą, tai ytin reikalingas mokinių savarankiškas ir aktin-

Dr. Antanas Juška

gas darbas savo sielą auklėjant, gyvenimui rengiantis. Mokinių organizacija yra čion didžiausias mokytojo—auklėtojo pagelbininkas. Kaip direktorius dėl to nuoširdžiai remdavau ir remiu visas organizacijas, kurios neprieštarauja mūsų tautos gyvenimo pagrindams, fiksuotiems kad ir mūsų konstitucijoj. Ateitininkai daug kur yra ir visur turėtų būti idealingiausia iš visų mokinių organizacijų, nes jie turi plačiausiai pagrįstus pagrindus, ilgą patyrimą ir ypatingai artimi tautos dvasiai.

— Ar teisingas daromas priekaištas, kad mokinių organizacijos ardančios gerus mokinių santykius?

— Visaip esti. Mūsų mokykla nuo buvusiųjų svetimų mokyklų skiriasi dar ir tuo, kad mokytojai nėra ar bent neturi būti atsiskyrę nuo savo auklėtinių. Jie turėtų veikti, kad organizacijos padėtų sukurti ryškias, teigiamas, aktingas, jaunas asmenybes ir kartu pripratintų, kad jos būtų tolerantingos. Minčių niveliacija, apatija visokiems klausimams ir reikalams, kurie neįeina į mokinio būtinas pareigas, yra labai pavojingos, dar pavojingesnės, gal būt, už pasitaikomus mokinių santykiavimo nelygumus.

— Kaip Tamsta žiūri į dabartinius moksleivius ateitininkus ir į jų ateities uždavinius?

— Ateitininkai turi daug tų ydų, kuriomis kaltiname savo visus moksleivius: menkas domėjimasis pasaulėžiūros klausimais, gilesnio dvasinio gyvenimo, idealų ir jų meilės stoka. Tos ydos ypač pagavusios didesnių miestų moksleivius. Charakteringa, kad mūsų didmiesty Kaune ir organizacinis mokinių gyvenimas vis silpnėja. Saudu, kad laiki, karšta jaunuomenė kartais vyresniems tenka idealingumo, pasišventimo mokyti. Pirmas ateitininkų uždavinys ir yra kovoti su moksleivių ydomis, formuoti idealaus moksleivio tipą. Mes skundžiamės, kad dabartinė mūsų visuomenė nėra tinkamas mūsų kultūrinio gyvenimo vadovas, kad ji negrąžina tautai, ką ji jai skolinga, kad ji per daug paskendusi gyvenimo rutinoje. Ateities visuomenė turės didelės pareigos reabilituotis ir padaryti tai, kas jai bus skirta ir ko nepadaro šių dienų šviesioji karta. Trumpai tariant, kokie mūsų tautos uždaviniai, tokie ir jos mokyklos, ir ateitininkų. Jų gal dar didesni, nes jie ytin sąmoninga mūsų jaunuomenės dalis ir katalikų religijos giliai suprasto atsakingumo įpareigota.

— Kaip Tamstai atrodo koedukcijos klausimas mokykloje ir organizacijoje?

— Šitas klausimas gyvai ir nekartą buvo diskutuotas mūsų spaudoje. Mano dar jauno, gal daugiau praktiko negu teoretiko, kukli nuomonė šiuo klausimu tokia: kaip daug kur kitur, taip ir čia, geriausias kelias ar nebus vidurinis aukso kelias. Man matos, nesveikas yra dalykas kaip visiškas berniukų ir mergaičių išskyrimas, taip ir jų visuotinė koedukacija. Nesustodamas prie gana plačiai žinomų koedukcijos priešų ir draugų motyvų, tepažymėsiu, kad tobuliausią mokyklos santvarką vaizduojuos taip: atskiros berniukų ir mergaičių klasės bent kiek skirtingomis programomis bendroje gimnazijoj; eilinis pamokų ir pratybų darbas skyrium, platesnio maštabo teismai, minėjimai, šventės, pasilinksminimai, parodos — kartu. Panašiai ir organizacijose.

— Kaip Tamsta, dirbęs privatinėj ir valstybinėj mokykloj, žiūri į mokyklos laikymo klausimą?

— Valstybinė ar privatinė mokykla tai labai opus kultūrinis ir politinis (bent pas mus) klausimas, jo dėl to šitoje vietoje nenorėčiau liesti. Tačiau pastebėsiu, kad daugelis mūsų privatinių mokyklų juridiškai ir faktiškai neką tesiskiria nuo valstybinių.

— Ar Tamstos paskutinis paskyrimas nesutrukdys Tamstos darbo universitete?

— Naujas paskyrimas uždėjo man sunkesnes ir atsakingesnes pareigas. Nuo mokyklos, spaudos, organizacinio, kultūrinio ir šeimyninio darbo universitetui laiko mažai belieka. Turint dar galvoje sunkoką Kauno privažiavimą, be abejo, sunku eiti nors ir kuklios universitetinės pareigos. Tačiau tas dalykas ir taip nelabai aktualus, nes ateinančius mokslo metus vis viena, tur būt, nebus reikalo skaityti lekcijų.

— Ar galima būtų dar paklausti, kaip Tamsta gyvuojate Biržuose.

— Biržai man nesvetimi. Aukštaičiai man patinka labiau už kitus gal dėl to, kad pats aukštaitis. Gimnazijoj jaučiuos gerai. Visuomeniniai santykiai, rodos, ir visiškai patenkinami. Žinoma, visiems neįtiksi, bet rimto darbo kriterijus nėra įtikti mas. Biržai — įvairių tikybų centras. Bet dėl tikybų mišrumo iki šiol jokių sunkumų neturėjau. Jei jų buvo, tai visai dėl neobjektyvinių priežasčių...

Pasikeitę dar keliomis asmeninio pobūdžio mintimis, ėmėme atsisveikinti. P. Juška palinkėjo ypatingo pasisekimo Jubiliejiniam Kongresui surengti, o aš laimingų Velykų švenčių.

J. Vaišnara

Ekonomiškoji krašto gerovė

Pirmiau, negu pradėsime kalbėti apie krašto ekonomiškosios gerovės apraiškas, turime padaryti keletą įžanginių pastabų. Pirmiausia reikia pažymėti, kad iš žemiau minimų ženklų galima spręsti tik apie materialinę gerovę, o nieku būdu apie bendrąją arba visuotinąją, visoje jos platumoje. Krašto gerovei nustatyti nepakanka vieno ar kito pažyminio, nes krašto gerovę sudaro daugybė elementų, o, be to, nė viena imamoji apraiška su visišku tikslumu krašto gerovės neatvaizduoja. Čia patarnauja daugiausia skaičiai ir statistikos, bet su jomis šiuo klausimu reikia elgtis labai atsargiai, ir iš jų daryti išvadas yra kiek pavojinga, nes skaičiai ne visuomet būna teisingi ir tikslūs, arba turi tendencijos patvirtinti iš anksto padarytąjį sprendimą, o ne nušviesti tikrąjį dalyko būvį.

Svarbiausieji krašto ekonomiškosios gerovės ženklai yra šie: 1. metinė gamyba, 2. užsienio prekyba, 3. krašto pajamos ir krašto turtai, 4. žemiausiojo visuomenės luomo (darbininkų) padėtis. Apie kiekvieną iš jų pakalbėsime plačiau.

1. Metinė gamyba gali būti krašto gerovės apraiška, nes metinės krašto gamybos visuma, atmetus išlaidas, parodo gėrybių kiekį, kuris gali žmonių reikalavimus patenkinti. Tačiau tai dar visai nerodo, kad iš tikrųjų žmonės tų gėrybių gauna, kad kraštas iš to turi realios naudos.

2. Prekyba su užsieniu paprastai laikoma vienu iš svarbiausių krašto gerovės ženklų, nes iš tikrųjų prekyba daugiausia krašto gerovei patarnauja. Įvežamaisiais daiktais pilniau patenkinama visuomenės reikalavimai. Kiek prekyba prisideda prie krašto gerovės, galima matyti iš pavyzdžių: 18 amžiuje tos šalys buvo turtingos ir jų piliečiai geriau gyveno, kurios varė plačią prekybą su užsieniu, pav., Belgija, Ispanija, Genua ir kitos. Toliau, esant intensyviai prekybai su užsieniu, palaikoma savoji gamyba, išvežama daug į užsienį, dėl to darbininkai turi daugiau darbo, gauna didesnį atlyginimą ir jų gyvenimas darosi pakenčiamesnis ir lengvesnis. Be to, iš intensyvaus įvežimo (importo) ir išvežimo (eksporto) auga tranzito pajamos, kas taip pat atsiliepia į krašto gerovę. Prekyba su užsieniu atsiliepia net į žemės ūkį, nes prekyba ne tik palaiko žemės ūkį, išveždama jo gaminius į užsienį, bet taip pat didina ir stiprina galimumą daugiau pirkti ir į tą patį ūkį daugiau įdėti

Tačiau prekyba ne visur ir ne visuomet yra krašto gerovės ženklas. Prekyba gali parodyti tam tikrą gerovės laipsnį, bet vis tik nei didelis importas nei gausus eksportas nėra dar būtinas krašto gerovės ženklas. Ir štai dėl ko.

Intensyvus, arba kaip sakoma, didesnis už importą, eksportas, jei išvežami reikalingi daiktai, gali būti krašto gerovei visiškai priešingas ir nenaudingas. Bolševikai šiandien išveža į užsienį daugybę javų, o pačioje Rusijoje miestuose stoka duonos. Importo ir eksporto didumas yra matuojamas pinigais. Dėl to skaičiai gali rodyti didesnį išvežimą, bet tas dar nerodo krašto gerovės. Pavyzdžiui, pas mus prekyboje su užsieniu skaičiai daugiausia rodo didesnį išvežimą, bet kada išvežama už dideles sumas krašto miškai, tai visai nėra kraštui į sveikatą. Eksportas neretai prašoka importą, nes mažėja pajėgumas pirkti ar tai dėl pinigų stokos krašte, ar tai dėl kitokių priežasčių. O visa tai dar nerodo krašto gerovės.

Didesnis importas gali būti dėl to, kad valstybė savo prekių neturi kur išvežti, neranda joms užsienyje rinkos, arba iš jos kitų yra išstumiama, o tuo tarpu sutartimi yra įpareigota kas metai tiek ir tiek pirktis prekių svetur, pavyzdžiui, jei valstybė užsitraukia paskolą su sąlyga už tam tikrą pinigų sumą pirkti kas metai pas skolintoją. Tokiu būdu savieji ištekliai mažėja ir valstybė dar giliau brenda į skolas ir drauge į vargą.

Šitokiais atsitikimais reikia išegzaminuoti visos sąlygos atskirai ir tik tada daryti išvadas apie krašto gerovę.

Bet kada ir importas ir eksportas nuosaikiai ir normališkai auga, tai dažniausiai yra gana apytikris krašto gerovės ženklas, dėl aukščiau minėtų priežasčių.

Čia tenka keletą žodžių pasakyti apie užsienio prekybos ir mokamąjį balansą.

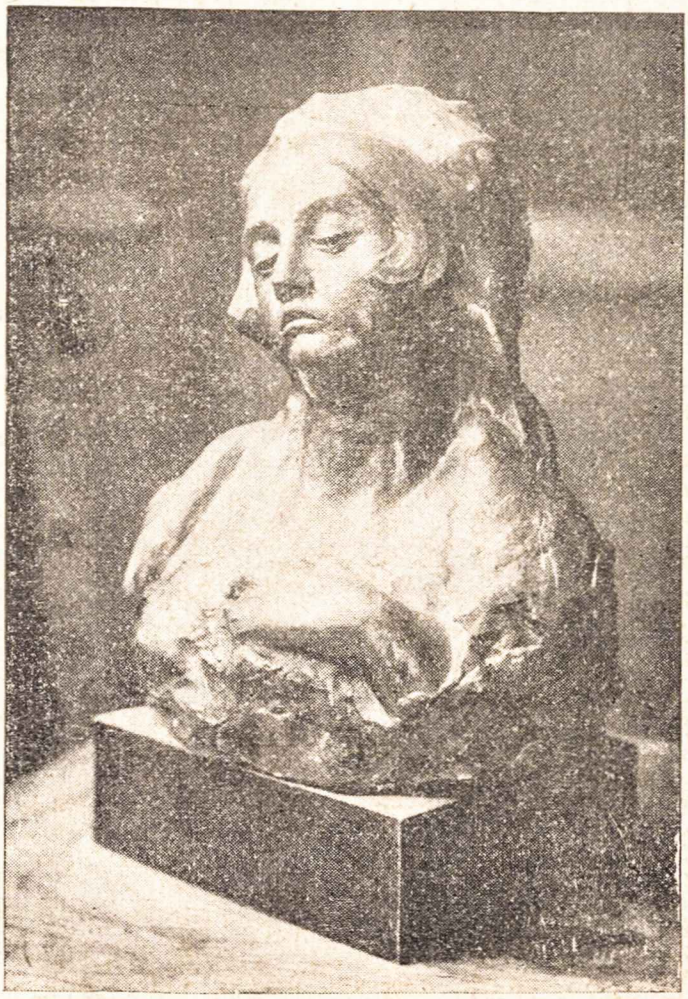

J. Zikaras Mergelė

Užsienio prekybos balansas yra santykis tarp įvežtųjų ir tarp išvežtųjų prekių kainos, padaromas mėnesio ir metų gale. Mokamasis balansas yra valstybės apsimokėjimas auksu su užsieniais. Jį sudaro pasikeitimas prekėmis, piniginėmis perlaidomis, pačios valstybės ir jos piliečių įvairios transakcijos su užsieniu. Tad užsienio prekybos balansas yra tik dalis mokomojo balanso. Mokamasis balansas yra reguliuojamas Valstybės Banko ir yra aktyvus, kai suvestos metinės pajamos yra didesnės už išlaidas,— pasyvus, jei metinės išlaidos didesnės už pajamas. Mokamąjį balansą, kaip jau minėjome, sudaro tiek prekyba su užsieniu, tiek valstybės ir piliečių skolų apmokėjimas užsienyje, tiek visoki privatiški palikimai užsienyj, gaunami iš užsienio pinigai etc. Čia įskaitomi užsienyje įdėtieji kapitalai tiek pačios valstybės, tiek atskirų piliečių. Toki kapitalai kai kada sudaro žymias sumas, pavyzdžiui, Vokietija prieš D. karą savo kapitalų užsieniuose turėjo 25 milijardus markių. Jei valstybė neturi savo laivyno, ji turi mokėti kitiems už pervežimą prekių, ir tai įskaitoma į mokamojo balanso išlaidas. Mokamojo balanso dalį sudaro ir asmenys, kurie išvažiuoja į kitas šalis ir ten uždirbtus pinigus siunčia namo, arba turistai, kurie išvažiavę svetur palieka savo pinigus. Pav., amerikiečiai prieš D. karą Europoje kas metai palikdavo apie 100 milijonų dolerių.

Koks tat santykis tarp prekybos bei mokomojo balanso ir krašto gerovės?

Aišku, jei tiek prekybos, tiek mokamasis balansas yra pastoviai ir nuolat pasyvus, yra ženklas, kad krašto gerovė smunka, ir pamažu atsisėdama į svetimą kišenių.

Jei vien prekybos balansas pasyvus — dar nereiškia, kad negali būti krašto gerovės. Iš tikrųjų turtingesnės valstybės prieš D. karą (Anglija, Prancūzija, Vokietija) turėjo prekybos balansą pasyvų Pav., Anglijos eksportas 1820 m. buvo 50 proc. didesnis už importą, o jau 1900 m., kada Anglija pasiekė aukštą krašto gerovę, importas 50 proc. prašoko eksportą. Bendrai kalbant, prekybos balanso pasyvumas (importo intensyvumas) gali būti ženklas ir išdava krašto turtingumo ir gerovės, nes tai ženklas, kad tame krašte pilniau galima patenkinti žmonių reikalavimai, kad reikalingų dalykų netrūksta. Drauge yra ir krašto turtingumo išdava, nes protinga valstybė įsiveža tiek, kiek pakelia jos finansai, ir įsiveža vien naudingų dalykų, o ne vien brangių vynų ir kvepalų turtuoliams patenkinti. Pasyvumo skirtumas išlyginamas mokamuoju balansu; tik mokamojo balanso dėka, importas gali būti didesnis už eksportą ir nekenkti krašto gerovei. Pav., Lietuvoje 1929 m. keletą mėnesių prekybos balansas buvo pasyvus, bet vis tik neturėta nuostolio, nes mokamasis balansas vis dar būdavo aktyvus. Jo aktyvumas galima susekti iš Valstybės Banko aukso fondo. Jei ten nuolat pagrindinis fondas mažėtų, vadinas, mokamasis balansas yra pasyvus, nes skirtumas jau reikia apmokėti iš atsargos kapitalų.

Iš kitos pusės didelis eksportas taip pat gali būti gerovės pažymys. Taip, pav., šiandien Amerikos Jungt. Valst. eksportas prašoka importą dėl turtų gausybės ir pramonės vaisingumo.

Jei pasitaiko, kad mokamasis balansas dėl kurių nors priežasčių yra pasyvus, pav., dėl skolų mokėjimo, protingai vedama politika reikalauja, kad tuomet prekybos balansas būtų aktyvus ir trūkumą papildytų. Todėl mokamojo balanso pasyvumas dar nebūtinas krašto gerovės smukimo ženklas, nors rodo sunkią krašto padėtį. Tokioje padėtyje po D. karo atsidūrė Vokietija, tačiau išmintingai vedama ekonominė politika kraštą išgelbėjo.

Kada ir mokamasis ir prekybos balansai yra aktyvūs, gali būti didelės materiališkos gerovės pažymys, ką patvirtina šiandien Jungt. Amerikos Valst. pavyzdys.

3. *Krašto pajamos ir krašto turtai.* Krašto pajamos yra per metus pagamintų krašte turtų suma. Krašto turtai—visų šalies materialinių turtų suma. Žinomas statistikas ir ekonomas Mulhall 1896 m. paskelbė visų šalių turtingumą. Padalinus turtus gyventojų skaičiui, matoma, kiek tenka vienam gyventojui, iš ko sprendžiama apie piliečių turtingumą ir drauge krašto gerovę. Tačiau reikia pažymėti, kad toki apskaičiavimai vyksta gana sunkiai, ne visuomet yra tikri ir pagal įvairius autorius nėra vienodi.

4. *Darbininkų padėtis* yra beveik tikras krašto gerovės pažymys, nes krašto gerovė labiausiai ir greičiausiai atsiliepia į darbininkus. Darbininkų luomas yra tarsi jautrus barometras, rodąs krašto materialinės gerovės laipsnį.

Darbininkų padėtį galima pažinti įvairiais būdais. Labiausiai yra priimti šie būdai:

a) Statistika. Pirmiausia atlyginimo bei algų statistika, jei ji palyginama su reikalingų gyvenimui dalykų brangumu, nes alga ir atlyginimas, atskirai paimtas, gali būti aukštas, bet kada viskas yra brangu, atlyginimas turi kitokios reikšmės. Darbininkų padėčiai nušviesti patarnauja ir suvartojamų dalykų statistika (duonos, mėsos, kiaušinių, arbatos, kavos etc.). Jei sunaudojamų dalykų kiekis auga, yra ženklas, kad žemiausiojo luomo žmonės daugiau suvartoja, nes turtingesnieji visuomet suvartoja beveik tiek pat; padidėjęs kiekis rodo, kad darbininkai gali ir pajėgia daugiau suvartoti. Lygiai darbininkų padėtį gali nušviesti butų brangumas, jų gerumas ir kit.

b) Monografijos. Darbininkų padėtį gana gerai galima pažinti iš daromų atskirų šeimų monografijų. Tokios, nors atskiros, monografijos gali nušviesti viso luomo padėtį, nes darbininkų gyvenimas yra labai į vienas kitą panašus.

c) Palyginimas. Pagaliau darbininkų padėtį nušviečia palyginimas su kitų turtingų ir gerai susitvarkiusių šalių darbininkais. Palyginti galima atlyginimo už darbą didumas, ypač didelėse pramonės šakose, paėmus vidutinį atlyginimą, darbo dienos ilgumas, jo sunkumas, pagaliau darbininkų maistas pagal kiekvienos šalies papročius, nes, pav., jei italų darbininkai kasdien geria vyną, o lietuviai darbininkai negeria, tai dar nereiškia, kad lietuvių darbininkai prasčiau valgo. Pagaliau palyginamas darbininkų šelpimas, švietimas. apdraudimas nelaiminguose atsitikimuose, ligoje, senatvėje. Suėmus viską į krūvą, gaunasi darbininko gyvenimo vaizdas, kuris ir parodo krašto ekonomiškosios gerovės laipsnį.

St. R.

Parengiamieji Kongreso darbai

Didieji Ateitininkų Kongresai įvyksta kas penkti metai. Pirmasis Kongresas įvyko 1920 m., antrasis 1925 m. Šiais 1930-Vytauto Didžiojo-metais šaukiamas tretysis At-kų Kongresas. Einant At-kų Federacijos įstatais Kongresus šaukia Vyriausioji Valdyba. Tąja savo teise, kartu ir atsakinga pareiga, Vyriausioji Valdyba jau seniai rūpinasi.

Suteikti progos Kongreso dalyviams, būti ir kitose Vytauto Didžiojo jubiliejaus proga daromose šventėse bei iškilmėse, Kongresas šaukiamas Žemės ūkio parodos metu, *birželio mėn. 21, 22 ir 23 dienomis*. Kongreso parengiamiesiems darbams atlikti ir jį pravesti yra sudarytas komitetas, kuriam pirmininkauja Vyriausios Tarybos pirmininkas Dr. Ed. Turauskas. Nustatyta plati ir įvairi Kongreso programa, paskaitų bei kalbų te-

Italų fizikas Marconi, bevielio telegrafo išradėjas savo laive «Elettra» Genuos uoste, iš kur jis uždegė elektros lempas Sidnejaus m., Australijoj.

mos ir pakviesti referentai. Įvairiausiems parengiamiems darbams atlikti sudaryta visa eilė specialių komisijų, kurių pirmininkai bei reikalų vedėjai įeina į Kongresui rengti komitetą.

Sporto šventės komisijai pirmininkauja prof. Eretas, reikalų vedėjas — stud. Bučinskas. Nustatyta Sporto šventės programa šiomis dienomis dar papildoma tekstu šprechchorui, kurį sporto šventėje griausmingai pasakys pagal taktą visi sportininkai. Taigi Sporto šventėje turėsime visai naują dalyką — šprechchorą. Jau nustatyti sporto klubų lankymo maršrutai ir apie gegužės m. vidurį sporto instruktoriai pradės klubus lankyti.

Daug darbo padėta besirengiant prie mūsų atskiros trijų kat. org-jų — ateitininkų, pavasarininkų ir šv. Cecilijos dr-jos — *Dainų šventės.* Ilgą laiką ėjo derybos su Dainos ir Muzikos Centru dėl bendros Dainų šventės, tačiau ne dėl mūsų kaltės susitarti nepavyko. Dainų šventės reikalus veda Muzikų Komisijos pirmininkas prof. Kačanauskas ir stud. J. Laučka. Chorams kaip ir sportininkams rūpinamasi sudaryti ko lengviausios kelionės sąlygos ir patogios nakvynės.

Kongreso metu atvirame ore vaidinimo — misterijos pastatymo rūpesčiai irgi nemaži. Jau turime p. V. Bičiūno misteriją «Amžių Karžygys», kurioj atvaizduojamas Vytauto Didžiojo genijus ir jo atlikti didieji lietuvių tautai darbai. Misterijos organizatorius stud. K. Mockus, jausdamas didelę savo pareigos atsakomybę, ypač yra susirūpinęs geru jos pastatymu ir užimponavimu ne tik eilinių žiūrėtojų, bet ir pastabių teatro kritikų.

Iš kitų komisijų at-kų spaudos parodos, dailiojo bei pritaikomojo meno parodos, propogandos, ūkio, užsienio svečių, technikos — vienos jau visai įsitraukusios į darbą, kitų dar visas darbo sunkumas priešaky. Bet ir jų didžioji darbymetė čia pat.

Tai darbai tik pačiame centre — kongresui rengti komitete. O kas aprašys tą milžinišką intensyvų darbą visoj Ateitininkų Federacijoj! Jo vaisiai pasireikš ir bus visiems matomi *Trečiajame Ateitininkų Kongrese Kaune, birželio mėn. 21, 22 ir 23 dienomis.*

J. Gustas S. S.

Geroji raganėlė

Peter Pan ir Platonas.

Knyga, kurią anglų vaikai labai skaito, yra „Peter Pan", panaši į neseniai lietuviškai išverstą italų „Pinokio nuotykius".

Kai Petrukas (Peter) išeina iš kūdikystės amžiaus ir pasiekia vaikystę, jam atsitinka tas, kas atsitinka ir kiekvienam jaunuoliui: sužino, kad jokių raganų ir baubų nėra...

— Nėra! — Sušunka jis įsmeigęs akis į tą, kurs jam pasako nepaprastą žinią. — Vadinas, iki šiol aš buvau taip nevertai apgautas.

— Ne, — atsako jam, — nebuvai apgautas, nes tik tau jau daugiau raganų nėra...

— Jei nėra man, — atkerta Pan, — tai nėra nė kitiems!

— Kaip tik čia tu klysti. Turi žinoti, kad raganos ir baubai gimsta ir miršta kiekvienam vaikui. Kai vaikas pirmą kartą patiki raganų buvimu, tuoj viena gimsta... ir taip eina toliau: jų gimsta tiek, kiek kartų jis jomis tiki. Bet vos tik ima abejoti, tuoj pirmoji gimusi ragana miršta. Ir taip paeiliui miršta visos iki paskutinės.

— Ah, suprantu! — Taria Pan šiek tiek liūdnu balsu. — Bet labai negerai, kad taip raganos miršta. —

— Taip, labai bloga... Būtų geriau, kad vaikas visada jomis tikėtų.

„Peter Pan" pasakėlės reikšmė tokia: jaunuolis, kuris netenka savo dvasios grynumo ir paprastumo, savo vaizduotės lakumo, yra nelaimingas. Jis mano tapęs vyru (ir, nelaimei, iš tikro taip yra), bet išvaiko iš savo dvasios visa tai, kas sudaro gražiausią jo papuošalą.

Taip pat ir senovės filosofas Platonas sutinka su Peter Pan'o ir Pinokio mintimis, kuris (atsimeni, jei skaitei „Pinokio nuotykius") padarė daug labai gražių dalykų, patrauktas rudplaukės raganėlės. Platonas sako, kad visuose, net vyruose ir seniuose, gyvena mažas kūdikėlis. Štai kaip tos minties pagautas kalba italų poetas Paskoli:

„Mumyse yra kūdikėlis, kuris ne tiktai jaučia išorės šiurpą, bet turi taip pat savo džiaugsmus ir ašaras. Kol mes dar esame kūdikiai, jo balsas susimaišo su mūsiškiu, ir abudu kūdikiai, kurie kartu krykščia, kartu bijo, kartu viliasi, kartu džiaugiasi ir kartu verkia, sudaro vieną gyvybę, vieną grožį. Bet laikui bėgant mes augame, o jis vis lieka mažučiu. Mūsų akyse užsidega nauji jausmai ir geismai, jis gi tebeturi savo pirmykštį skaistų nuostabumą; mes didėjame, mūsų balsas kinta, o jo balselis vis tebeskamba plonas, skaistus, kaip bažnyčios varpelis. To slapto balselio mes aiškiai negirdime jaunystėje, taip

pat ir vyriškumo amžiuje, gal dėl to, kad tais laiko atpiais mes labai esame užsiėmę išviršiniu pasauliu ir mūsų gyvenimo klausimo sprendimu ir mažiau žvelgiame į tą mūsų sielos kampą, kuriame jis skamba. Bet ar iš tikrųjų visuose yra kūdikėlis?... Kad kuriame nebūtų, nenorėčiau tikėti nei jam pačiam nei kitiems, toks man atrodytų jo varginamas, tokia vienuma. Jis neturėtų savyje to gaubto ruporo, kuriame turi atgarsį kitų žmonių garsai, ir jokis dalykas iš jo sielos nepasiektų jį apsupančias sielas... Tačiau patyrimas rodo, kad yra žmonių, kurie irgi vadinasi asmenimis, bet nei patys sau nei kitiems nėra pažįstami bei suprantami. Jei taip yra, tai turi turėti savo priežastį; o vienintelė priežastis yra ši: vieni turi savyje amžinąjį kūdikėlį, kiti — ne... vargšai!"

Tu, jaunas skaitytojau, turi savyje amžinąjį kūdikėlį ir esi laimingas. Užlaikyk jį gyvą, nes iš jo turėsi daug naudos.

Pelai ir grūdai.

Talmudas nupasakoja apie Juozapą, Jokūbo sūnų, vieną dalyką, kurio nerandame Šventame krašte. Kai derliaus metais Juozapas tapo Egipto vicekaralium, taupė grūdus ir, atėjus bado metams, sužinojo, kad žemiau, apie Nilo žiotis, daugumas žmonių kentė badą. Tada jis sumanė duoti ženklą, kad aukštajame Egipte yra daug grūdų, kurių ir jie galėtų gauti. Liepė paimti daug pelų ir juos suversti į Nilo upę. Žemojo Egipto gyventojai, pamatę beplūduriuojančius vandens paviršiuje pelus, stengėsi šiaip taip sugraibytii ir išsikepė duoną, kuri jiems, badu mirštantiems, atrodė skani. Bet daugumui atėjo į galvą išsigelbėjimo mintis: jei aukštajame Egipte žmonės meta į vandenį pelus, tai jie turi daug grūdų. Eikime pažiūrėti! Nuėjo ir gavo pagalbą.

Graži legenda tau, augąs jaunuoli.

Tu esi amžinas išalkėlis (tai sakau dviem prasmėmis). Ne tiktai valgai su burna, bet visais savo pajautimais, savo sapnavimu atvertomis akimis.

Nuolatos alksti, nors nuolatos valgai. Ką tai reiškia? Štai ką: aplink tave esantieji dalykai, kuriuos graibai akimis, ausimis, rankomis, vienu žodžiu — pojūčiais, yra **pelai,** o tu tuo tarpu jauti nepasotinamą reikalą grūdų, geriausių grūdų.

Imkim palyginimą!

Tu myli draugą, myli rimtai ir atvirai. Jį myli karštai ir be savinaudos. Tačiau jauti, kad tos meilės karštume ir malonume yra erškėčio dagis, kuris duria ir žeidžia; yra acto lašelis, kuris viską apkartina. „Ateis metų galas, mąstai, ir mes turėsime persiskirti; užaugsime, ir kiekvienas turės eiti savo keliu. Žiaurios ir nepermaldaujamos gyvenimo aplinkybės sudarys tarpe mudviejų lyg šaltą mūro sieną, į kurią veltui mušti kumščiomis, veltui draskyti nagais"...

Taip; gyvenime pasitaikys dienų, kuriose tu apverksi savo tolimus draugus; bet drąsos jaunuoli! Visa tai yra pelai. Meilingas tavo prisirišimas turi kilti iš aukštesnės versmės, kur nėra nei persiskyrimo nei nuobodulio. Geroji raganėlė teprimena tau tą Draugą, kuris yra kartu su tavim ir tolimiausiais tavo draugais, Jame mylėk visus, o Jis nei atsitolina, nei pasensta, nei miršta.

Tu daug ko viliesi ir gyveni labiau viltimis, kaip tikru gyvenimu. Bėgi už akių ateičiai savo moksle ir įsivaizduoji save jau su brandos ar daktarato atestatais; bėgi už akių ateičiai savo socialinėje padėtyje ir įsivaizduoji garsiu gydytoju, generolu, pavyzdingu ūkininku, garsiu rašytoju, jausmingu poetu..., šeimynos tėvu, apie kurio stalą (anot Biblijos) auga gausi sūnija..., Viliesi ir lauki. Geroji vaizduotės raganėlė puikiausiai išpina tavo vilčių tinklą. Tame laukime, toje viltyje jauti tokį intensyvų džiaugsmą, jog pamatęs, kad tos viltys, tas laukimas turės kada nors baigtis, tu imi drebėti iš baimės. Taip, geidi ir bijai, nes trumpas prabėgusio tavo gyvenimo laikas tau jau yra davęs kokį kartų pamokymą. Būdamas kūdikis geidei turėti kokį žaislelį ir manei pasiekęs pirštu dangų, kai pasijutai jį turįs rankoje gražų, naują... Paskui, praėjus pirmam karščiui, pats nusistebėjęs ir nepasitenkinęs jautei širdies gilumoje balsą: „Tai viskas čia?! O dabar?“...

Mažos pamokėlės, kaip ta, pasikartojo tavo gyvenime vis dažniau, ir tu bijai, kad neįvyktų ta pati deliuzija (apsigavimas) ir su tais dalykais, kuriuos tu jau nevadini žaisleliais, bet rimtais dideliais, vertais žmogaus.

Mąstai apie deliuzijas ir menkai tesivili jų išvengsiąs, tačiau tavo širdyje vis rusa paslaptinga paguoda: manai, kad nors vieną kartą, smagioms viltims pasibaigus, turi ateiti dar smagesnė laimė, taip pilna ir begalinė, kokią tu ją svajoji.

Tu apsigauni ir žinai, jog apsigauni. Tačiau tau sakau, kad tai yra geras apsigavimas, Apvaizdos leista iliuzija, gerosios raganėlės dar geresnė dovanėlė. Visuose tuose dalykuose yra tikrenybės, bet taip, kaip pelų plūduriavimas verčia mąstyti apie grūdų buvimo tikrenybę. Geiski ir vilkis, augąs jaunuoli. Tavo geroji raganėlė rodo tau tavo ateitį daug gražesnę, kaip ji bus iš tikro, bet (įsidėk skirtumą), ne gražesnę už galinčią būti. Ji tau leis pamatyti už liūdnų gyvenimo valandų, už kasdieninio rytojaus **kitą rytojų,** kuris taps **amžinu šiandien,** be pabaigos, be vakaro, visas linksmybė, visas gyvybė.

Todėl turi džiaugtis ir laimintis savo gerąja raganėle, kuri ružavais savo piršteliais audžia tavo sapnų aukso gijas. Vargas, jei tavo visas gyvenimas būtų vien šaltos prozos puslapis, be jokios spalvos, be jokios harmonijos, kuri vestų į sapnų

rūmus! Tavyje būtų miręs **kūdikėlis,** arba, krikščioniškų žodžiu tariant, tikėjimas — dorybė.

Ar pastebi, kaip geroji raganėlė tau padeda tikėjime? Tu geriau meldiesi, kai vaizduotė ryškiais vaizdais tau rodo Dievo Kūrinius, dangaus garbę, Jėzaus gyvenimo paslaptis, skaistų ir meilingą Nekaltai Pradėtosios Marijos veidą...

Geroji raganėlė padarys, kad tavo džiaugsmas nebus nuolatinis sapnas; bet, puošiamas ir palaikomas gerosios ir krikščioniškos raganėlės pirštų, jis taps pilna linksmybės švente Amžinoje Puotoje.

Pavyzdžiai be kainos

Mielas jaunuoli, tu žinai, kad šių dienų komercija gyvuoja ir varo savo kovą visai savotišku ginklu — **reklama.** Nieko šiandieną neperkama, ko pirma nebuvo pažinta ir įvertinta per reklamą. Pati reklama iš savo pusės vėl turi visokių išsiplatinimo ginklų. Vienas iš jų yra išsiuntinėjimas vadinamų **pavyzdžių be kainos.** Tai yra audeklo skiautelės, gėrimų buteliukai ir t.t., už kuriuos nereikia nieko mokėti ir iš kurių pirkėjas gali pažinti prekės vertę.

Kam ča kalbėjau apie reklamą ir apie nemokamus prekių pavyzdžius? Ogi tam, kad visos žemės grožybės, puikiausi gamtos vaizdai, gražūs Dievo kūrinių veidai, dailės ir meno kūriniai, nėra kas kita, kaip tik **pavyzdžiai be vertės;** vadinas, turi vertę ne iš to, kuo yra, bet iš to, ką atstoja, reprezentuoja; o tas tų gamtos pavyzdžių reiškiamas grožybes mes galime sunkiau ar lengviau įsigyti tik tikėjimo ir gero gyvenimo moneta.

Vienas anglų poetas (Mays) klausia pats savęs:

„Kodėl man patinka lelijos skleidžiančios savo kvapą po slėnius, lakštutės čiulbėjimas žavįs nakties tylą, žibutė marginanti pievas, vandens lašelis panašus į perlą, sužibusios vakare žvaigždės, iškilmingas girios ošimas, miško samanos, tyro upelio sidabro juosta — tiltas į dausų pasaulius, krintančio krioklio ūžimas, vėjas švilpiąs šakų tarpe“ ir t.t.? Ir randa atsakymo tikėjime,

Kuris mus riša prie Dievo didžiausio
Esančio žmogui toli ir **arčiausia.**

Gerosios raganėlės poetas, labai ir labai skirtingas nuo poeto blogos raganos, apie kurią pasikalbėsime kitą kartą, šitaip baigia:

Iš puikios pievos, gėlėmis išpintos,
Tęsiasi siūlas iki Dievo sosto.
Nes visas grožis šito pasaulio
Yra vien menkas spindulys, paveikslas
Kitų grožybių, kituose pasauliuos,
Kuriuos skaisčioji meilė viešpatauja.

Užtat tegyvuoja geroji raganėlė! Tačiau tu turi priimti jos dovanas (įsidėk gerai!) kaipo **pavyzdžius be vertės.**

Mūsų veikimas

Lietuvos įgaliotas ministeris Anglijai p. K. Bizauskas balandžio 25 d. apžiūrėjo baigiamus rengti ateitininkų namus ir jų reikalams paaukojo 150 litų.

Prof. Dr. K. Pakšto neseniai išleista knyga «Baltijos Respublikų Politinė Geografija» netrukus išeis iš spaudos anglų kalba.

Salomeja Neris (S. Bačinskaitė) leidžia naują eilėraščių knygą «Baltoji nuotaka».

Veikimo sąlygos gerėja. *Panevėžio* valdžios gimnazijos ateit-kų kuopa, ilgus metus veikusi už gimnazijos ribų, balandžio m. 11 d. gavo teisę veikti gimnazijos sienose. Tą dieną įvyko gausingas narių susirinkimas, kuriame kapel. kun. J. Ruškys skaitė paskaitą. Visi nariai pasiryžę įrodyti ateitininkiškumą darbais. Į susirinkimą buvo atsilankęs ir gerb. gimnazijos direktorius J. Lindė—Dobilas, žinomas rašytojas, pirmojo lietuvių romano «Blūdo», dramos «Kur laimė» ir kitų raštų autorius.

Šeimos židinius sukūrė šie ateitininkai: *Simas Zareckas,* at-kų spaudos administratorius, ir *Ona Jokūbauskaitė, Dr. Antanas Trimakas,* Lietuvos pasiuntinybės Švedijoje sekretorius, ir stud. *Jadvyga Kumpikevičiūtė.*

Elenai Sabalytei, Sąjungos Mergaičių Reikalų Vedėjai, skaudžios nelaimės ištiktai, jos tėveliui mirus, reiškia gilios užuojautos Moksleivių Ateitininkų S-gos Centro Valdyba.

Drg. Ant. Šabaliui, jo tėveliui mirus, reiškia užuojautos Aukštesn. Techn. Mok. at-kų kuopos valdyba.

Gimsta naujas literatūrinis judėjimas. Dar šį pavasarį išeina naujosios literatūros almanachas *Granitas.* Jame bus poezijos, beletristikos ir kritikos. Dalyvauja jaunosios literatinės kartos stipresnieji atstovai, daugiausia šatr jiečiai ar bent, mažiausia, jiems artimi savo estetine kryptimi. Pats vardas rodo, jog čia ypatingai rūpinamasi patvarumo pradu ir stilizacijos bei konstruktyviškumo momentu. Dalyvauja šie autoriai: St. Anglickis, Juozapas Banaitis, Bern. Brazdžionis, Albinas Briedis, A. Budrys, Aleksys Dičpetris, Jonas Grinius, Petras Karuža, Salomėja Neris, Pr. Naujokaitis, Benys Rutkus, Ig. Skrupskelis, Gražina Tulauskaitė ir A. Vaičiulaitis.

Almanachą redaguoja Juozas Keliuotis. Leidžia «Žinijos» bendrovė.

Didel darbai. Pirmą Velykų dieną Panevėžio mergaičių Amatų-Ruošos mokyklos eucharistininkės suruošė neturtingiems miesto vaikams Velykas. Dviejose salėse buvo parengti stalai, prie kurių susėdo apie 140 vaikučių. Trečioj salėj buvo gražiai papuoštas Velykų stalas. Didelis Panevėžio eucharistininkų vei-

kėjas p. Barisas, atnešęs savo patefoną, valgančius džiugino gražiomis Velykų giesmėmis. Po to buvo apžiūrėtas ir visas Velykų stalas, jo dovanos išdalintos vaikams. Vaikai traukė ta proga suruoštos loterijos bilietus ir gausiai gavo įvairių dovanėlių. Be to, kiekvienas iš jų buvo apdovanotas medžiaga kostiumams bei suknelėms.

Po loterijos p. Barisas parodė kino aparatu visiems dalyviams Kristaus gyvenimą ir juokingą alegorišką pasakaitę.

Laisvai pasikalbėjus ir atsisveikinus, apie 15 val., šaukdami «valio» savo geradariams, vaikučiai išsiskirstė.

Tą pačią dieną dar buvo aplankyta 12 neturtingų šeimynų su Velykų dovanomis ir apskrities ligoninė, kur apdovanota ir palinksminta 100 ligonių. Visoms kuopoms linkėtina pasekti gražiu Panevėžio eucharistininkų pavyzdžiu.

Kražių ateitininkų teismas. Balandžio 5 d. Kražių kuopa suruošė Kražių ateitininko teismą. Teismas vyko prie uždarytų durų, t. y , dalyvaujant tik nariams. Teismo sudėtis buvo tokia: pirm. gimnazijos mok. p. P. Balčiūnas, nariai: mok. p. K. Jonkaitytė ir stud. J. Gratkauskas. Sekret. — A. Atutis ir K. Razminas. Perskaičius kaltinamąjį aktą ir apklausus liudininkus, kalba kaltintojas A. Mauragis. Jis remia kaltinimą atsitikimais, įvykusiais nuo pat kuopos įsikūrimo, būtent per visą 10 metų. Antras kaltina A. Rocevičius. Jis išrodinėja, kad Kražių at-kas maža skaito, at-ką permažai veikia geros aplinkybės ir t.t. Paskutinis kaltina P. Budreckas organizaciniu atžvilgiu. Nurodo neveiklumą, netvarkingumą, nemandagumą ir k. Bendrai at-kas kaltinamas daugiau ne už nusikaltimus, bet už netobulumus. Į atskirus kaltintojų ir kalt. akto puolimus atsako pirmas gynėjas K. Kojelis. Jis paneigia kaltinimus, sulygina at-ką moksle su kitų gimnazijoj esančių moksl. organizacijų nariais ir smulkia statistika išrodo, kad ateitininkai mokosi geriau, negu kurie kiti Pareigas atlieka irgi gan sąžiningai. Gynėjas V. Šimaitis teisina ateitin. dėl nemandagumo, nepunktualumo, nedraugiškumo ir t.t. Gale kalba gynėjas J. Valantiejus. Jis taip pat remdamasis statistika išrodo, kad at-kas savo elgesiu ne tik kad nenusikalsta, bet jo gerumu net pralenkia moksleivius neateitininkus. Skaito pakankamai. Po trumpos pertraukos gynėjams ir kaltintojams pasikeitus replikomis, teismas sudaro sprendimą. Juo Kražių ateitininkui skiriami vieni metai sunkaus moralinio, visuomenino ir intelektualinio darbo, bet atsižvelgus į at-ko jauną amžių ir pritaikius 1930—Vytauto Didž. — metų amnestiją, bausmė sumažinta ligi 2 mėn. ir pakeista sąlygine bausme.

Marijampolės Marijonų gimnazijos ateitininkai š. m. balandžio mėn. 6 d. minėjo savo penkerių metų veikimo sukaktuves. 10 valandą iškilmingas ir gausus susirinkimas. Čia turėjo progos pasireikšti visos žymiausios kuopos kūrybinės jėgos: poetai, beletristai ir jaunieji muzikai. Įspūdingą ir aktuaialį

paskaitą — «Organizacija pedagoginiu atžvilgiu» skaitė Centro V-bos atstovas Ant. Šerkšnas.

Po paskaitos sveikinimai. Centro V. vardu sveikino Ant. Masionis.

Garbės nariais pakelti kun. Vl. Mažonas ir mok. p. A. Kučinskas.

Apvainikuotas veikimas ir nustatytos gairės tolimesniam veikimui.

Sukaktuvėms paminėti išleistas vienkartinis leidinys «Mūsų Žygiai».

Šventės ruošimo komisijos pirm. buvo J. Bukšaitis.

Telšiai. Kovo mėn. 22 d. sušauktas susirinkimas, kuriame Centro V-bos atstovas stud. A. Masionis skaitė Kongreso reikalais paskaitą.

Balandžio 11 d. įvyko sus-mas, kur mylimas Dvasios Vadas kun. kapelionas J. Aperavičius skaitė paskaitą tema «Indiferentizmas».

Ramygalos kuopos sus-me (IV. 7) kuopos pirmininkas kalbėjo apie drausmę, susiklausymą ir pasišventimą. Po jo kalbėjo kun. P. Venckus. Toliau ėjo bėgamieji reikalai ir susipažinimas su «Ateitininkų Ceremonialo Statute» nurodytomis ceremonijomis.

Šiaulių „Sakalaičiai" atgijo. Šaulių vyrų gimn. kuopa IV. 6 d. savo susirinkime išklausė gražios prof. Dr. K. Pakšto paskaitos. Reikia pasakyti, kad kuopa, vos tik atgavusi laisvę,

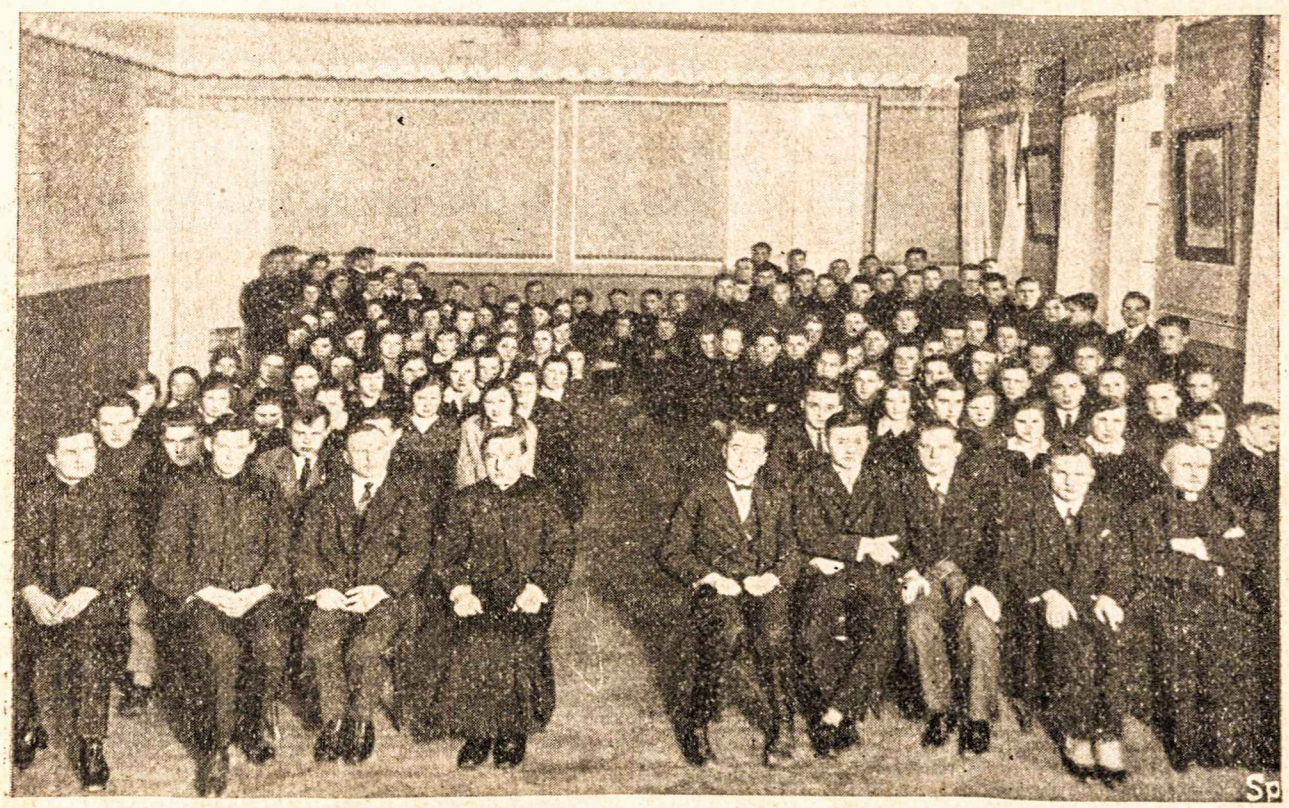

Šiaulių valdžios gimnazijos ateitininkų kuopos susirinkimo, įvykusio po trejų metų nelaisvo veikimo, dalyviai.

smarkiais žingsniais žengia priekin ir visu smarkumu ruošiasi kongresui. Tame susirinkime dalyvavęs Centro V-bos atstovas B. Bučinskas atgaivino sporto sekciją «Sakalaičius», kurie visu smarkumu pasiryžę dalyvauti olimpiadoj. Jau turi trenerį, aikštę, įrankius ir t.t.

Šiaulių mok. sem. sportininkės nuolat praktiškai užsiiminėja, rengiasi olimpiadai ir į kongresą žada visos atvažiuoti.

Šakių at-kų kuopoje veikia dvi literatų sekcijos: vyresnieji ir jaunesnieji. Vyresnieji literatai savo sus-muose nagrinėja žymesnius mūsų rašytojus, rašo knygų recenzijas, daro mėnesinę literatūros apžvalgą ir skaito savus kūrinėlius. Kovo—balandžio mėn. padaryti 3 sus-mai ir suruoštas Kr. Duonelaičio paminėjimas.

Jaunesnieji literatai ypatingai gausūs nuosavia kūryba. Vyresniųjų literatų yra 16, jaunesniųjų—apie 20.

Vyresniųjų bernaičių kuopelė rimtai pradeda dirbti. Kovo mėn. buvo sušaukti 3 įdomūs ir gausingi susirinkimai. Iš pačių narių tarpo skaitytos dvi paskaitos: «Įžymių žmonių charakteringi gyvenimo bruožai» ir «Ateitininkas inteligentas». Savosios kūrybos skaityti referatai, rašiniai, eilėraščiai.

Kuopelei vadovauja Juozas Pečkaitis.

Kėdainių vyrų kuopelės susirinkimuose skaitytos paskaitos «Žymių vyrų jaunystė ir charakteringi gyvenimo bruožai» ir «Valia, jos reikšmė ir ugdymas». Paskutiniu laiku kuopelėje pasireiškia daugiau gyvumo.

Marijampolės Marijonų gimnazijos vyresn. ateitininkų kuopelė mėnesio laikotarpy surengė dvi paskaitas: «Vyriškumas» ir «Optimizmas ar pesimizmas». Be to, nariai aktyviai pasireiškia rateliuose bei sekcijose.

Alytaus kuopelės valdybai puikiai sekasi narius suaktyvinti. Jie pirmiausia stengiasi daryti įdomius susirinkimus. Jau surengė du teismus ateitininko ir 10 metų veikimo. Susirinkimuose įdomaujasi šiais klausimais: «Būkime tvirti», «Gyvenimas yra toks, kokį mes jį patys sau pasidarysim», «Tikro moksleivio ateit. pareigos» ir k.

Panevėžio Mokyt. Seminarijos ateitininkai vyrai yra susigyvenę į tvirtą draugišką būrį. Susirinkimų metu jie stengiasi įsisąmoninti ateitininkų principuose bei pareigose per pasikalbėjimus ir paskaitas. Be įdomių paskaitų, kaip «Leonardo da Vinči», «Apie laimingumą», «Gyvenimo trupiniai» susirinkimuose skaito gražių laisvosios narių kūrybos dalykėlių, be to, paskutiniu laiku yra išsiaiškinę santykius su kitomis Lietuvos organizacijomis.

Rokiškiečiai vyrai įdomaujasi labiau moksliniais klausimais, kai kurie nariai gana sėkmingai bando rašyti kūrinėlius rimtomis literatūros temomis.

Neseniai įsikūrusi **Seinų vyrų kuopelė** jau gražiai veikia, turi 26 narius. Skaitytos paskaitos «Draugiškumas», «Būdo įtaka», nagrinėjimas įžymiųjų žmonių biografijos. Visi nariai aktyviai pasireiškia kuopelės veikime.

Kražių vyrai ateitininkai tvirtai veikia. Jie surengė vyriškumo, džentelmeniškumo kursus. Viename susirinkime pasakyta kalba «Vytauto Didžiojo ypatumai ir jo santykiai su žemaičiais». Kuopelėje veikia 3 rateliai.

Ateitininkų spaudos parodai (ruošiamai 20 metų sukaktuvių Kongreso proga) eksponatus — kuopų rašytus ir spausdintus laikraštėlius, brošiūras, ateitininkų parašytus veikalus ir t. t. — reikia siųsti neatidėliojant *S. Zarecko* vardu *Kaunas, Laisvės al. 3.*

Visoms Ateitininkų kuopoms. Drauge su Jubiliejiniu At-kų Federacijos Kongresu yra numatyta suruošti ateitininkų tautodailės paroda.

Į tautodailės parodą priimami įvairiais raštais išpuošti iš medžio ar kitos medžiagos raštai, kryželiai, dėžutės, lastos, klumpės, kultuvės, šaukštai, riešutų spaustukai, kuodelnyčios (verpstės), raštuoti pipirninkai, kanklės, rašalinės, lentynėlės ir t. t.

Įvairūs audiniai: rankšluosčiai, prijuostės (kaišytinės ir rinktinės), lovatiesės, staldengtės, juostos, divonėliai, kaklaraikščiai ir t. t.

Išsiuvinėjimai, senoviški mezginiai (surezginėti pirštais), raštuotos pirštinės bei kojinės, šiaudiniai darbeliai, iškirpimai iš popieros ir t. t.

1) Piešimo iš gamtos, pieštuku—anglių: natiurmortai, gipso formos, tautiniai motyvai, lapai, gėlės, vaizdai, peizažai.

2) Akvarėlė — grupės, natiurmortai, vaizdai ir t. t.

3) Kompozicijos plakatų, viršelių, viniečių, emblemų. Tapybos darbai, exlibrisų projektai ir kiti grafiški darbai.

4) Popierio karpybos darbai

5) Lipybos darbai, terakita, gipsas.

6) Projektinės braižybos darbai — namų, paminklų, baldų ir k. d.

Originaliniai projektai.

7) Medžio drožyba, kartono ir medžio deginimas, metaloplastika, vielos darbai, skardos darbai.

8) Siuvimas (kostiumai tautiški, rūbai), siuvinėjimas šilku, monogramos, rešilje, ornamentikos sukinėjimas.

Pinybos darbai: iš šiaudų, karklų — žilvičių padigror.

9) Kartonažas ir knygrišystė

Prie kiekvieno darbo turi būti prikabinta kortelė su užrašu: keno darbas, daikto pavadinimas, adresas (kokios kuopos ir rajono), parduodama ar ne, jei parduodama, nurodyti daikto

kaina. 10 proc nuo parduotų daiktų kongreso komitetas pasilieka sau. Daiktai priimami tik iki birželio mėn. 5 d.

Už gražiausius darbus bus skiriamos didelės dovanos. Rankdarbius siųskite Kongreso komitetui Laisvės al. 3. Atvažiuojant į Kongresą atvežami daiktai nepriimami.

Šakių visuomenininkai kovo mėn. padarė 2 sus-mus, kur patys skaitė paskaitas: «Darbininkų klausimas» ir «Kultūrinio mūsų tautos apsiginklavimo reikalas»; be to, ex promptu pasakytos dvi kalbos, skaityta korespondencija. Apskritai visuomenininkų sus-mai labai įdomūs. Sekcijoje — 10 žmonių.

Gruzdžiai sprendžia įvairius aktualius tiek vidaus gyvenimo, tiek visuomeninio pobūdžio klausimus ir skaito įvairiomis temomis paskaitas, pav., «Narkotikai», «Visuomenininkas šių laikų visuomeniniam darbe», «Meilė jaunimo gyvenime». Be to, Centro V-bos atstovas K. Mockus viename susirinkime skaitė paskaitą «Socialinė raida viduriniais amžiais».

Kuopa neseniai atsisveikino su mylimu savo Dvasios Vadu kun. B. Sugintu, kurs dabar perkeltas į Ukmergę.

Telšių jaunieji ateitininkai, prašvitus pavasariui, visu tempu sukruto dirbti ir džiaugiasi gan nemaža pažanga. Kuopoje yra 30 narių, iš kurių tik pora neprenumeruoja «Ateities Spindulių».

Plungės kuopa per kovo mėnesį sušaukė du visuotiniu kuopos susirinkimus, du valdybos ir du tarybos posėdžius.

Pirmame susirinkime labai gražią ir turiningą paskaitą tema «Draugiškumas» skaitė mok. p. J. Tarvydas. Po paskaitos turininga meno dalis

Kitame sus-me Centro V-bos atstovas A. Masionis skaitė paskaitą «Religinė ir dorinė ateitininkų pažanga». Linksmąją dalį sudarė savoji kūryba, deklamacijos ir monologai. Apskritai kuopoj jaučiamas kaskart didesnis energijos ir pasiryžimo dirbti stiprėjimas.

Kovo mėnuo Linkuvoj praėjo visai gerai. Kuopos visuotiniame sus-me, kuriame dalyvavo C. V-bos atstovas K. Mockus ir skaitė paskaitą «Ateitininkų visuomeninis veikimas», apsvarstyti kuopos einamieji reikalai ir pasiinformuota apie jubiliejinį Kongresą. Tarybos posėdyje, kuriame C. V. atstovas taip pat dalyvavo, buvo padaryta šių metų veikimo apžvalga.

Eucharistininkų sus-me kuopos Dvasios Vadas kalbėjo apie Popiežiaus rūpinimąsi Rusijos tikinčiųjų reikalais. Vienas iš narių kalbėjo apie palaimintą kun. J. Bosko, be to, padeklamuota keletas eilėraščių.

Mergaičių sus-me paskaitą tema «Kantrumas» skaitė M. Kurliandskytė, o Pr. Misiūtė kalbėjo apie meilę ir nekaltybę. Nutarė ir paskelbė balandžio mėn. moteriškumo mėnesiu, kuris baigėsi «Motinos Dienos» minėjimu (gegužės 4 d.).

Abstinentų sekcijos susirinkime J. Vinkelis skaitė referatą «Kultūra ir abstinencija», kurs sukėlė gan daug diskusijų. Meno daly deklamacijos ir monologas.

Kuopos valdybos posėdy apsvarstyta daug reikalų.

Literatai nuolat beplisdami užima vis naujas pozicijas. Neseniai įsikūrė ir Lazdijų kuopoj literatūros sekcija, kurios valdybą sudaro V. Pavasarytė — pirm. ir J. Basalykas — sekr. Sušaukti du susirinkimai ir išdirbtas veikimo planas. Skaityti du referatai: «Mėginkime kurti» ir «Kūrėjas ir kritikas», P-lė mok. S. Bačinskaitė (Salomėja Neris) kalbėjo apie jaunystės tikslus ir meno kūrybą. Susirinkimuose skaitomos novelės, rašinėliai, eilėraščiai, deklamuojama ir t. t.

Jaunieji ateitininkai yra įkurti ir Mažeikiuose. Kuopelė turi 34 narius ir naują valdybą: A. Liaučių, Z. Tiškų, O. Milieškaitę, M. Krišmantaitę ir V. Gurskytę Kuopelės globėjai yra vyresnieji at-kai A Taujenis ir O. Mackevičiūtė.

Tautosakos rinkėjų būrelis Kauno Merg. mok. sem. kuopelėj įsikūrė vietoj visuomenininkų sekcijos.

Abstinencijos idėja plinta. Kovo 29 d. Biržų kuopoj įsisteigė abstinentų sekcija. Steigiamajame sus-me paskaitą «Abstinencijos reikšmė atskiro individo ir socialiniame gyvenime» skaitė J. Kavaliūnas. Valdyba, kurią sudaro pirm. J. Kavaliūnas, D. Kazėnas ir O. Kuprytė, išsidirbo jau ir veikimo planą, kurį pradeda vykdyti gyvenime.

Dešimtm.-čio minėjimas Prienuose numatytas per Sekmines Žada labai įspūdingai praeiti.

Šeduvos kuopa, įžengusi į antrą savo gyvenimo dešimtmetį, pradeda kreipti daugiau dėmesio į narių tobulinimąsi ir pažangumą moksle. Tais klausimais sus-muose daug kas projektuojama ir nutariama.

Dešimtmečio minėjimo proga kuopos suruoštas vakaras su misterijos vaidinimu «Bublički». Buvo gauta gražaus pelno, už kurį manoma įsigyti vėliava.

Reguliariai du kartu per savaitę Šakių sportininkės daro sporto pratimus, kur mokosi plastikos ir žaidimų. Olimpiados pratimus jau visus išmoko. Į kongresą žada atvykti uniformuotos Būrelis daro sus-mų ir teoretiškoms žinioms pagilinti. Viename iš jų buvo skaityta paskaita «Mergaitė ir jos higiena». Narių, kurių yra 20, nuotaika labai gyva, sportiška ir gera.

Sportininkai taip pat dirba. Sportuoja du kartu savaitėje, treniruodamiesi Sporto Olimpiadai. Sus-muose skaitė paskaitas «Sportas — charakterio lavinimas» ir «Sportas — religijos ugdymas».

Gruzdžių Aukšt. gyvulininkystės mokyklos ateitininkų kuopa nuoširdžiai dėkoja išvykusiam kuopos dvasios vadui kun. B. Sugintui už paaukuotus kuopos reikalams 50 lit.

Marijampolės ateitininkai š. m. kovo mėn. 30 d. minėjo šv. Augustiną. Paskaitą apie šventąjį skaitė mok. p. A. Kučinskas. Po paskaitos buvo perskaitytas šv Augustino laikus charakterizuojąs rašinėlis, buvo keli muzikos dalykėliai etc.

Panevėžio mokytojų seminarijos at-kai nuo Kalėdų iki Velykų padarė du visuotinius susirinkimus. Viename sus-me paskaitą skaitė kun. J. Ruškys tema «Ateitininkų idealai», antrame kun. J. Žitkevičius — «Teresė Neumanaitė»

Kuopelių susirinkimai daromi gana dažnai, ypač mergaičių Vyrai savo susirinkimuose «filosofuoja», o mergaitės niekuomet neužmiršta meninės dalies.

Švėkšnos at-kų kuopa sausio ir vasario mėn išleido 2 numeriu savo laikraštėlio «Saulutės spinduliai».

Simui Zareckui, ateitininkų spaudos administratoriui, ir mokyt. *Onai Jokūbauskaitei*, buv. «Saulės» mokytojų seminarijos ateitininkei, sukūrusiems šeimos židinį, saulėto džiaugsmo naujame gyvenimo kely visu ateitininkišku nuoširdumu linki.

„Ateities" Redakcija ir
Moksl. Ateitininkų S-gos Centro Valdyba.

Visoms kuopoms, sveikinusioms mus Kristaus Atsikėlimo švenčių proga, širdingai dėkojame.

Moksl. Ateitininkų S-gos Centro Valdyba

Apžvalga

Moderniškas religinis menas Prancūzijoj. Paryžiaus Sorbonos universiteto pamokslininkas prof. Picard de la Vacquerie vienam savo referate nušvietė Prancūzijos religinio meno pasikeitimą. 19 amž. religinis menas Prancūzijoj buvo beveik išimtinai atsidavęs seniai išnykusiai praeičiai. Jis buvo visiškam kontraste (kad ir nesąmoningai) su religiniu menu ar viduramžiu, kurie buvo visai „moderniški", kiek jie stengės surasti naują dvasinę ir materialinę žmogaus kovą, visados būdami palankūs religiniam menui. Dabarties moderniško žmogaus nujautimas religiniam menui palankus lieka tiktai stiliaus, praeities religinio meno stiliaus, sekimui. Nors moderniškas menininkas ir pasilieka surištas su garbingais padavimais, nors tikras kūrybinis moderniškas dailininkas tyrinėja, kaip anksčiau, praeities kūrybą, darbus, bet jis vienok sukuria nuo senovės nutolusius, individuališkus meno veikalus. Tikrovė Prancūzijoj vėl aiškiai pažįstama. Pažymėtini darbai yra dviejų vadovaujančių pavyzdingų religinių dailininkų šiandieninės Prancūzijos — tai Maurice Denis ir Georges de Va-

lière. Pirmojo veikalai pasižymi giedriu ryškumu, pilni džiaugsmo ir regimo, šviesaus spalvingumo. Antrasis, atsivertėlis. savo veikaluos pilnas „ Augustino nerimo", stiprаus palinkimo į tragiškumą.

Bažnytinėj architektūroj didžiausias paprastumas yra pasipriešinimas prieš pereito šimtmečio išpūstą ornamentų statybą kaip aukščiausią įstatymą. Lygumų ir linijų dinamika pakeičia iš esmės nearchitektišką ornamentalinę statybą. Nauja statybai medžiaga yra betonas, nes plytų statyba vis mažėja. Tarp moderniško prancūzų ir moderniško vokiečių bažnytinio meno yra tuo tolima giminystė, kad visas europietiškas menas yra gilioj persikeitimo stadijoj, kas pasireiškia naujo kūrybos stiliaus ieškojimu.

Katalikai ir kinas. Šiemetiniuose savo ganytojiškuose laiškuose daugumas airių vyskupų aštriu būdu atsiliepia apie filmų amorališkumą. Vyriausias kardinolas sako, kad „tikri judamieji paveikslai daug daugiau padaro blogumo už girtavimą". Downo ir Commoro vyskupas ypačiai smerkia erotines filmąs ir kalba apie „begėdiškus spekulantus", kurie be jokio sąžinės atsakingumo žudo tautos ir ypač jaunuomenės moralę. Kiti vyskupai graso tėvus, kad savo sūnus ir dukteris saugotų nuo kinoteatrų lankymo, „kas jų tikėjimui ir būdui yra labai pavojinga".

„Osservatore Romano" (1930.III. 9.) rašo, kad Romoj pasirodė Liurdo filma, kuri ten buvo rodoma ir turėjusi gerą pasisekimą. Jausmingos tos filmos scenos labai vertingos ūgdyti vaikų tikėjimui ir Maloningosios Motinos prisiminimui. Popiežiaus laikraštis šią filmą pažymi kaip pirmos rūšies auklėjamąją ir mokslo filmą.

Apie katalikų daromas pastangas filmų reikalų Čili valstybėj rašo Essene leidžiama „Filmrundschau" (1930.III.25.). Kinus lanko ten daugumas 15—20 m. jaunuomenės. Filmų cenzūra nekreipia dėmesio į filmų amorališkumą. Pav., pasirodo visokių filmų apie „moterų gydytojus", visokius suvedžiojimus, pagundas. Iš katalikų pusės čia įsteigta sąjunga kovoti už krikščionišką kultūrą. Jie atkreipė dėmesio ir į filmų nenormalumus. Prieš kokius 4 metus įteigė filmų draugiją, kurios tikslas: 1. surasti, išsirinkti gerus filmus ir juos kas savaitė rodyti, 2. rinkti tinkamų filmų, kurie tiktų rodyt mažesniuose teatruose šeimoms, mažiems ir suaugusiems. Tik tokiu būdu katalikai mano laimėti kovą su blogo skonio ir demoralizuojančiais filmais.

Paryžiaus kardinolas — arkivyskupas už jaunuomenės socialinį mokymą. Žurnale „Semaine religieuse de Paris" išspausdintos apie jaunuomenės socialinį mokymą rezoliucijos, kurias kardinolas — arkivyskupas Verdier sudarė pabaigoj paskutinio Paryžiaus diecezijos kongreso, peržvelgdamas visus jo nutarimus. Tos rezoliucijos tokios: 1. Jaunuomenei reikalinga sudaryti socialinė atmosfera. Todėl mokytojai ir auklėtojai turi kiekviena proga supažindinti jaunus žmones su aktualiomis dabarties socialinėmis problemomis ir su priedermėmis, kurios statomos kiekvienam asmeniui. Religijos pamokose ir visam mokyklos metu auklėjime ir kiekviena pasitaikiusia proga mokymas ir pratinimas į visuomenines pareigas turi užimti tinkamą sau vietą. 2. Sugraudinimai, kuriuos jaunų žmonių sielose galima lengvai sukelti kalbant apie socialinį skurdą, be abejonės, tokį mokslą padaro įdomų ir mėgiamą jauniesiems. Tokios progos, kur jaunuomenė iš dalies pergyvena socialinę problemą, gali daugiausia padėti patiems auklėtojams. 3. Filosofijos mokslo ir istorijos mokytojai labai gerai savo pamokose gali išspręsti ir socialinės filosofijos pagrindus. 4. Yra visai teisinga nuomonė, kad socialiniai klausimai turėtų būti mokykloj atskiras mokslas. Kai kuriose mokyklose socialinei problemai spręsti duodama vieta prie filosofijos mokslo. Bet reiktų, kad visuomenės mokslas būtų įvestas ir į baigiamuosius gimnazijos egzaminus, prie brandos atestato, nes toliau imsis studijuojantieji mokytis tik tokius mokslus, iš kurių, žinoma, jie laikė egzaminus. Mokytojams reikia žiūrėti, kad

temos nebūtų tik teoretiškos, bet ir ypačiai praktiškos, klausimai aktualūs. 5. Jaunesni vaikai, kuriems dar negalima duoti savarankiškas socialinis mokslas, turi, mažiausia, suprasti nors tikrą socialinį nusiteikimą, nuovoką. Gal būt, reiktų speciališkai katekizmuose ivesti atskiras skyrius apie socialines pareigas.

M. M. J.

Katalikų universitetai. Universiteto Dienos paminėjimą Milano Jėzaus Širdies Universitetas atliko su ypatingu uolumu ir pasisekimu. Visoje Italijoje buvo paskleista 48059 siuntiniai įvairių atsišaukimų. Didelis skaičius anksčiau įvykusios konferencijos dalyvių, su Universiteto Rektorium P. Gemelli pryšaky, pasirūpino rasti sau draugų ir rėmėjų. Pereitų metų Universiteto Dienos proga surinktos 2984754 lyrų aukos paskatino propagandą dukart padidinti. Kad iš tikrųjų Milano universitetas tokios didelės finansinės paramos yra vertas, rodo jo paskutiniu laiku žymus tobulėjimas. Be to, kaip „Osservatore Romano" praneša, klausytojų skaičius padidėjo 129. Svetimtaučių studentų yra iš Albanijos, Brazilijos, Bulgarijos, Anglijos, Graikijos, Kanados, Rusijos, Šveicarijos, Ispanijos ir k. Profesorių yra 60. — Vyskupo Dr. Schrembs organizuojamos rinkliavos statyti Klevlande katalikų universitetą per keletą mėnesių davė 2514000 dolerių. Įkurtasis universitetas bus vedamas jėzuitų.

Giesmės ir muzika. Müncheno kardinolas — arkivyskupas Faulhaber, kalbėdamas apie bažnytinį meną, ypač palietė bažnytinės muzikos ir bažnyčios giesmių klausimą. Žurnale „Schönere Zukunft" jis taip rašo: „Giesmės turi tarnauti Dievui, kaip ir visos kitos bažnytinės apeigos. Giesmės gaivina žmonių sielas ir kelia jas į tobulybę. Jos duoda pajusti psalmės žodžių reikšmę: „Kaip malonus yra tavo namas, o Galybių Viešpatie", ir Biblijos pasakymą: „Kai levitai ir giesmininkai skambino arfomis ir kanklėmis ir giedojo: „Garbė Dievui, nes jis yra geras ir teisingas, Dievo namas buvo pripildytas Viešpaties puikybe". Žinoma, gyvenime pasitaiko didelių trūkumų. Ypač tai atsitinka su naujomis giesmėmis. Joms dažnai trūksta meniško turinio ir technikos. Tuomet jos vietoj padidinti maldą, ją išsklaido. Be to, reikia žiūrėti, kad giesmių ir muzikos bažnyčioje nebūtų perdaug. Bažnyčia neturi pasidaryti koncertų sale, liturgija ir maldos nesitaikinti prie meno, bet menas turi tarnauti liturgijai."

Ūkininkų luomas moderniškoje prancūzų literatūroje. Rudolf Friedmann „Rhein — Mainischen Volkszeitung" 1930.IV.12 rašo, kad naujoje prancūzų literatūroje kaip seniau, kada Prancūzija buvo laikoma žemės ūkio šalimi, ir Paryžiaus — didžiojo miesto dvasia ją nebuvo pavergusi, taip dabar vėl ūkininkų luomas vaidina svarbią rolę. Žinoma, tatai įvyko nestaigiai ir nesavaime: Knygų leidimo bendrovė „Horizons de France" išleido seriją iš ūkininkų gyvenimo romanų, pavadintų „Champs". Kiekviena Prancūzijos provincija turi savo rašytojų, kurių įžymesni: Jean Giono, Charles Sylvestre, E. M. Benech, Ernest Pélichon, Marcel Aymé. Pélichon savo romane „Bernard l'Ours" gan ryškiai vaizduoja prancūzų ūkininkų pastangas didinti savo turtus. Jis parodo ūkininką, kuris veržiasi į moderniška pasaulį, naudodamasis tik išmintingai ir sveikai suprasta pažanga, kad savo tėvu paliktą turtą užlaikytų ir padidintų. Jis visiškai priešingas Europoje žinomiems tipams, kurie iš moderniosios technikos tik tai paima, kas jų įvairiems smagumams tarnauja, jie perka auto ir radio (ši ir tik malonumui) ir savo šalį veda prie pražūties. E. M. Benech romane „Les pieds dans l'herbe" mėgina atspėti ūkininko psichologiją. Jean Giono knygoje „Un de Baumugnes" paklibina valdžios ir piliečių skirtingus interesus. Vis tai aktualūs ir sveiki siužetai.

Katalikiškoji spauda. Coimbros (Portugalijoj) vyskupas savo atsišaukime portugalų katalikų draugijoms uždeda moralinę ir religinę pareigą kovoti su katalikų tikėjimą ir dorą griaunančia spauda. „Kiekvienas, kuris priešingus katali-

kams laikraščius remia arba turėdamas progos su jais nekovoja, sunkiai nusideda. Mes turime nesuprantančius pamokyti, kad visi žinotų, kas skaitytina ir kas smerktina, ir kad žmogus, norėdamas geru kataliku ir draugijos nariu būti, turi savo priešininkus pažinti ir su jais kultūriškai kovoti". — Vyskupas Minoretti „Osservatore Romano" apie katalikų spaudos laisvę taip rašo: „Laikraščiai, jeigu jie nori tinkamoj aukštumoj išsilaikyti, neturi visiška laisve naudotis; iš kitos pusės jiems suvaržymai ir nesveiki.... Laisvė, didžiausiems nuomonių skirtumams išaiškinti ir vispusiškai patenkinti, yra laikraščių idealas, — Šiandie daugiausia skaitytojų turi anglų katalikų laikraštis „The Universe". Jo tikslas: Kiekvienam name katalikiškas laikraštis! „The Universe" paskyrė 20 svarų sterlingu premiją tam, kuris ligi gegužės m. pabaigos surinks daugiausia naujų skaitytojų. Premijomis susidomėję ir nekatalikai.

Pal. kun. Bosko apie jaunuomenės mokymąsi. Kun. Jonas Bosko yra laikomas Italijos ir viso katalikiško pasaulio didžiausiu jaunuomenės apaštalu. Pereitų metų pačioj pabaigoj jis pripažintas palaimintuoju. Mes čia susipažinkime, kaip šis kilnusis žmogus kalba į savo mokinių širdis, skatindamas jų pažangą: „Esu labai patenkintas, kad jūsų pažymiai geri, nes matyti, kad mokiniai mokosi, o kai mokosi — tai jie metų gale bus ne tik perkelti į aukštesniąją klasę, bet dar gaus ir po dovaną. Bet jūs man sakysite: Argi galimas dalykas, kad visi pasieks pirmenybę? Juk dovanos ir medaliai yra skiriami tik patiems pirmiesiems. Nebijokite, vaikučiai, aš jums sakau, kad dovaną gaus ne tik keli gabiausieji, bet visi tie, kurie bus jos verti. Jei jos bus verti visi, gaus visi. Koks gali būti didesnis pagyrimas už dvasios džiaugsmą, kai pats prieš save gali pasididžiuoti ir pasakyti: „Štai, aš dirbau, kiek galėjau. Dievas yra manimi patenkintas, tėvai džiaugiasi mano elgesiu, sąžinė man teikia išvidinio blaivaus džiaugsmo, mano protas įgijo naujų žinių". Be to, kaip sakiau, geri pažymiai reiškia, jog jūs esate geri, nes didžiausias mokslo akstinas yra aukšta dorovė ir maldingumas. Tat dirbkite ir toliau taip. Įsidegę neužgeskite, kaip šiaudai, po vienos antros savaitės, bet dekite per ištisus metus. — O, kad žinotumėt, koki jūs esat laimingi, kad galite mokytis! Jei tai suprastumėt, bijotumėt praleisti veltui mažiausią valandėlę laiko! Nekartą girdėjau senus žmones sakant: „Jei galėčiau sugrįžti atgal ir iš naujo tapti jaunu, žinočiau, kaip reikia laiką praleisti. Jei būčiau daugiau stengęsis, kai buvo laiko, dabar turėčiau daugybę žinių, kurios man dabar labai reikalingos, turėčiau vietą, kurios neturiu". Ypač mirties valandoje nevienas gailisi: „Jei būčiau daugiau dirbęs, dabar turėčiau daugiau nuopelnų amžinybei, kurių neturiu". Jeigu jūsų tarpe atsirastų toks, kuris labiau kaip mokslą mylėtų tinginiavimą, tuščiai leistų laiką, eikvotų tėvų ir vyresniųjų vargą — turėtu rimtai pamąstyti, jog jam reikės rausti prieš Dievą, nes Jis reikalaus apyskaitos už kiekvieną netinkamai praleistą laiko valandėlę".

Krikščioniškasis auklėjimas ir mūsų mokyklos. Popiežius Pijus XI šių metų išvakarėse paskelbė labai aktualią savo Encikliką apie jaunuomenės auklėjimą. Ji tuoj pasklido po visa pasaulį. Ji yra ir į lietuvių kalbą išversta. Šią Enciklika pasiremdamas Dr. I. Česaitis „Tiesos Kelio" 5 Nr. iškelia mūsų mokyklų neracionalumus. Straipsnio išvadą čia paduodame:

„Mes galime drąsiai sakyti, kad mūsų valstybinėje mokykloje neįmanomas krikščioniškasai ir apskritai kuris nors auklėjimas, kaip jį supranta tikroji pedagogika, kaip jį aptaria Pijus XI savo Enciklikoje.

Savo tezei paremti vartoju tik vieną argumentą mūsų vdingai mokyklos sistemai įrodyti, būtent, turėdamas galvoje pačius pedagogus, dėl kurių pasaulėžiūros skirtumo mūsų mokykla neatlieka svarbiausio — auklėjimo uždavinio. Nors yra daug daugiau argumentų už katalikiška (pasaulėžiūros principu paremtą) mokyklą.

„Dėl to vieno fakto, kad dėstoma tikyba (dažnai perdaug šykščiai), mokykla dar netampa suderinta su Bažnyčios ir krikščioniškosios mokyklos teisėmis nei netampa verta katalikų auklėtiniams ją lankyti. Tam tikslui būtinai reikia, kad visas dėstymas ir visa mokyklos santvarka, mokytojai, programos ir knygos kiekvienoje mokslo šakoje, būtų krikščioniškos dvasios tvarkomi. Bažnyčios, kaip motinos, saugojami ir prižiūrimi, tokiu būdu, kad tikyba iš tiesų būtų viso dėstymo, visuose laipsniuose, tiek pradžios, tiek aukštesniajame ir aukštajame moksle pagrindas ir vainikas. Leono XIII žodžiais tariant: „Būtinai reikia, kad ne vien tik tam tikromis valandomis tikyba būtų dėstoma jaunuoliams, bet kad visas kitas ugdymas kvepėtų krikščionybės religingumu. Jeigu to trūksta, tai tas šventasis dvelkimas nueina per ją, nešildo mokytojų nei mokinių sielų, tai maža naudos gali būti iš bet kurio mokslo: dažniausiai iš jo būna tik žalos ir tai nemažos“ (Pijus XI). *J. S.*

Teresė Neumann. Pereitais metais Dr. F. Gerlichas apie nuostabiuosius Konnersreuth'o įvykius parašė knygą „Die Stigmatisiertę von Konnersreuth“, susidedančią iš dviejų dalių, kurių pirmoj aprašomas Teresės Neumannaitės gyvenimas, o antroj jos tikėtinumas.

Teresė Neumannaitė, gimusi 1898 met. Konnersreuth'e iš gabios, sveikos, tačiau neturtingos, bet darbščios krikščioniškosios šeimos, 14 metų amžiaus pradėjo tarnauti savo gimtajame miestely. 1918 m. kovo m. begesindama gaisrą pajuto skausma ir nukrito nuo stogo. Turėjo gulti lovon ir nebeįstengė pavaldyti kojų. Tačiau, norėdama būti misijų seserimi, manė ligą pergalėsianti, tačiau darbas tik ardė jau pažeistą kūną. 1918 m. bal. m., nešdama bulves iš rūsio, krito aukštielninka ant laiptų ir smarkiai sutrenkė galvą. Nuo 1918 m. bal. 23 d. iki birželio 10 d. gulėjo Waldsasseno ligoninėj ir negalėjo valgyti, nes jautė pasišlykštėjimą maistu. Grįžus iš ligoninės vėl bedirbdama nukrito iš 2 metrų aukščio ir, sutrenkus galvą į kietą aslą, neteko sąmonės. 1919 m., pabudus iš snūduriavimo stadijos, pasijuto esanti akla. Krisdama iš lovos laikinai apkurto ir iki raišumo sužeidė kairiąją ranką.

Nuo 1922 m. Kalėdų Teresė nebegalėjo valgyti nieko kieto, nes gavo kaklo uždegimą. Tatai įvyko taip. Vienas tos parapijos teologijos studentas sunkiai buvo susirgęs kaklo liga. Teresė meldėsi, kad tie skausmai pereitų jai, nes ji niekam nebetinkanti. Taip ir atsitiko, ir ta liga tebeserga ligi šiandie. Kitas atsitikimas buvo su jos tėvu, apsirgusiu reumatizmu. Ji vėl meldėsi, kad galėtų perimti tą ligą. Reumatizmas kitą dieną jai perėjo į kairiąją ir dešiniąją ranką, o tėvas netrukus pagijo. 1923 m. bal. 29 d. Teresė vėl praregėjo, ir visi šeimos nariai įsitikino, kad ji vėl mato. Tai atsitiko mažosos Teresės palaimintąja paskelbimo dieną. 1925 m. geg 17 d. tėvų akivaizdoj ji matė regėjimą: kalbėjosi su mažąja Terese. Po to pajuto pasveikusius kaulus ir galėjo atsikelti ir eiti. Trečias staigus pasveikimas įvyko 1925 m. lapkr. 12 d., kada buvo konstatuotas aklosios žarnos uždegimas. Tą faktą konstatavo Waldsasseno sanitarijos tarėjas Dr. Seidl.

Antrojoj Gerlicho veikalo dalyj kalbama apie stigmatizacijų ir vizijų kroniką. Šono žaizda pasirodė 1926 met. kovo 4 d. naktį per alyvų daržo scenos viziją. Tas nuotykis pasikartojo kovo 11, kovo 18 ir kovo 25 dieną naktį. Regėjo visas scenas iki Kristaus mirties. Per tas matytas kančias ji atrodė kaip mirštanti. Iš akių tekėjo jai kraujas, taip pat iš šono, rankų ir kojų žaizdu 1926 m. XI. 19 d. pasirodė galvoj erškėčių vainikavimo žaizdos. Vizijų metu ji tarusi svetimus žodžius. Kai katalikų teologijos profesorius konstatavo kelis aramaiškus žodžius, protestantų profesorius J. Bauer iš dalies rado tuos pačius išsireiškimus aramajų kalba, kaip: „Nukryžiuokite“, Judo pasveikinimą, „Sveikas, Mokytojau“: toliau žodis ant kryžiaus „Trokštu“, ir pagaliau paskutiniuosius Jėzaus žodžius, kurie skamba kiek kitaip kaip Evangelijoj: Elachi, Elachi, lema schebaktani (pas. Mątą: Eli, Eli,

lama sabakthani; pas Luką: Eloi, Eloi, lama sabakhtani).

Nuo 1927 m. rugs. m. 30 d. Teresė neima jokio kito maisto, išskyrus konsekruotą Ostiją. Tam ištirti Regensburgo vyskupijos ordinatoriatas, pritariant Teresei Neumannaitei ir jos artimiems, padarė griežtą prižiūrėjimą, kuriam vadovavo sanitarijos tarėjas Dr. Seidl su 4 Mallersdorfo gail. seserimis (1927 m. birž. 14 - 28 d.). Tačiau kūno svoris svyruoja tik pastoviose ribose tarp 51 ir 55 kg. Šiaip ar taip, nuturaliu būdu šis faktas nėra išaiškinamas.

Iš „Deutsche Rundschau" 1930 m. gegužės m. *A. Tyr.*

Švedijos šoferiai blaivėja. Paskutiniuoju laiku beveik visuose kraštuose yra susirūpinta šoferių blaivinimu. Švedija šioj srityj jau nemažai padarė. Čia pirmiausia valdžios pasirūpinimu neblaiviems šoferiams nustatė labai didelės pabaudas ir net atimti jiems leidimus važinėti. Valdžios spaudimas teigiamai paveikė visus Švedijos šoferius. Jie patys pradėjo galvoti apie tai, kaip pakelti šoferių blaivumą. Todėl 1926 met. vasarą nedidelis šoferių abstinentų būrelis įsteigė vadinamą Švedijos abstinentų šoferių draugiją. Iš pradžių ta draugija turėjo tik keliolika narių. Per metus jų skaičius padidėjo iki 1000. 1928 metų pabaigoje Švedijos šoferių abstinentų draugija turėjo jau 4.360 narių, o šių metų sausio mėn. 1 dieną — 6.166 narius. Vadinasi, per pastaruosius metus Švedijos šoferių abstinentų draugija padidėjo 1006 nariais arba 41%.

Priešalkolinis judėjimas Norvegijoje. Vienas norvegų teisininkas, p. Rögulien, neseniai švedų žurnale „Tirfing" parašė rimtą mokslišką straipsnį apie priešalkolinį judėjimą Norvegijoje. Kaiką iš to straipsnio čia paduodame.

Mažalkolinių gėrimų parduotuvių Norvegijoje yra žymiai mažiau, negu daugumoje Europos kraštų. Tai parodo kad ir ši lentelė:

Norvegijos miestuose:

	1927	1928	1929
Degtinės parduotuv.	41	40	48
Vyno „	357	372	373
Alaus „	500	509	492

Tos parduotuves tenka visiems 67-niems Norvegijos miestams, kuriuose gyvena 807.000 žmonių. Dabartiniu laiku 15 miestų turi degtinės parduotuves. Iš kitų 52 miestų vyno ir alaus parduotuves turi 26 miestai, o likusiejii 26 miestai yra visai sausi.

Norvegijos valsčiai turi teisę svaigalų prekybą visai uždrausti. Dabartiniu laiku vyno pardavinėjimas uždraustas tik 55 valsčiuose, o alaus — 99-se. Iš 675 valsčių 579 arba 85% visų valsčių yra sausi, kitaip sakant, tuose valsčiuose svaigalų pardavinėjimas yra visai uždraustas. Šiuo atžvilgiu Norvegija gali būti rimtu pavyzdžiu daugeliui Europos valstybių, taip pat ir Lietuvai.

Kiek kaštavo pasaulinis karas. Apskaičiuota, kad pasaulinis karas tiek kaštavo, jog jei tuos pinigus išdalintumėm visiems žemės rutulio žmonėms, tai kiekvienas gautų apie 112 dolerių. Vien grynų pinigų karo vedimui išeikvota apie 800 milijardų dolerių. Norint tą sumą uždirbti, reikėtų visam pasauliui per 2000 metų uždirbti kas valanda po 40.000 dolerių. Paskandinta iš viso 13 milijonų tonų laivų, tai maždaug 3250 laivų po 4000 tonų. Šių laivų kaina 4 miljardai dolerių. Sugriautųjų namų vertė siekia per 18 miljardų dolerių. Per 1561 karo dieną karo lauke žuvo apie 10 milijonų kareivių, taip kad kasdien žuvo po 6400 kareivių, 4 kareiviai žuvo kas minutė, 3 milijonai kareivių dingo be žinios. Dėl karo mirė 13 milijonų civilių, 20 milijonų kareivių ir 3 milijonai belaisvių, 9 milijonai vaikų liko visiškais našlaičiais, 5 milijonai moterų neteko savo vyrų. 10 milijonų žmonių paliko be jokio turto ir pastogės. Toks tai buvo pasaulinis karas. Prieš pasaulinį karą Europa turėjo daugiau kaip 20 milijonų išmokytų kareivių, karo reikalams visa Europą skirdavo kasmet maždaug po 5 milijardus dolerių. Koks gi karas mus dabar laukia? Dabar Europa turi per 30 milijonų išmokytų kareivių ir karo reikalams skiria dar didesnes sumas negu prieš pasaulinį karą.

J. Vasiliauskas

Atsiųsta paminėti

Jack London, **Martynas Idnas.** Romanas. Vertė Pr. Šileika. I dalis. „Dirvos" b-vės leid. 1930 m. 233 p. Kaina 3.50.

Dr. P. Malakauskis, **Katalikiškosios draugijos.** 1930 m. 52 p.

Kalba. Bendrinės kalbos žurnalas. Redaguoja Pr. Skardžius I tomas, I sąsiuvinis. Kaunas, 1930 m. Leidžia „Sakalo" b-vė. 64 p. Kaina 3 lit.

Kun. Adolfas Sabaliauskas **Didžioji savaitė,** apeigų bei maldų lotyniški ir lietuviški tekstai. Autoriaus leidinys. Kaunas, 1930. 432 p. Kaina — kalenkoro apd. 12 lit., odos imitacija 14 lt., oda 20 lt.

Vasario 16 Lietuvos Nepriklausomybės 12 m. sukaktuvėms paminėti. Redagavo A. Marcinkevičius. Lietuvos Šaulių Sąjungos leid. Kaunas, 1930. 106 psl.

K. Ralys, **Darbo savanoriai.** Kaunas, 1930. 80 psl. 1lt.

Aplinkraštis Nr. 22

Visoms Ateitininkų kuopų valdyboms ir «Ateities» platintojams

Brangieji draugai ir brangiosios draugės!

I. Kurį laiką buvau paliovęs bombarduoti Jus raginančiais atsilyginti aplinkraščiais, manydamas, kad tas reikalas jau yra tiek aiškus ir taip visų įsisąmonintas, kad visos kuopos ir platintojai Adm-jos atžvilgiu stengsis laikytis ko pavyzdingiausiai. Tačiau apgailėstaudamas turiu pasakyti, kad toli gražu taip nėra. Nežiūrint visų ankstyvesnių mano nurodymų ir prašymų, daugelis kuopų atsilyginimo atžvilgiu šlubuoja, o kai kurioms, kaip pavyzdžiui neatsilyginusioms Alytaus ir Tauragės kuopoms, jau gerokai laiko sulaikytas „Ateities" siuntinėjimas. Yra ir kitų kuopų, kuriose yra kai kas tuo atžvilgiu nenormalaus, o ypačiai tai, kad daugelis kuopų lig šiol mažai teprisiuntė šio pusmečio prenumeratos ir mažai padėjo pastangų baigti mokėti likusias iš ankstyvesnių metų skolas. Visa tai skaudžiai atsiliepia Administracijos darbui, juo labiau, kad nenorime leisti dvilypių numerių, o piniginiai ištekliai maži. Tačiau mėginame patenkinti skaitytojų pageidavimą ir šį pusmetį jau išleisime ne keturis „Ateities" sąsiuvinius (kaip lig šiol keletą metų iš eilės būdavo), o penkis. Iš to fakto ir nuolatinio „Gamtos Draugo" priedo galite numanyti Redakcijos ir Adm-jos pastangas žurnalą didinti ir reguliariai jį išleisti, bet, kaip platintojai, atsiminkite ir savo pareigą — laiku už žurnalą atsilyginti. nes gavę š. m. 5 Nr. jau būsite gavę priešpaskutinį šio pusmečio sąsiuvinį. o atsilyginusių už žurnalą pr-rių ir platintojų yra tik maža dalis. Laukiu tad ir Jūsų uolios mūsų darbui paramos — reguliaraus atsilyginimo už siuntinėjamą žurnalą.

II. Numatomo š. metais Ateitininkų kongreso metu ruošiamai spaudos parodai prašytų eksponatų (kuopų laikraštėlių ir t.t.) atsiuntė dar ne visos kuopos. Čia ypačiai pavyzdinga Zarasų kuopa, surinkusi ir atsiuntusi savo laikraštelio komplektą nuo jo pasirodymo pradžios. Laukiu minėtųjų eksponatų ir iš kitų kuopų. Juo greičiau juos gausiu, juo geriau pavyks man sutvarkyti spaudos parodai medžiagą. Tikiuos, kad ir čia kuopų valdybos mano pageidavimą tinkamai supras ir eksponatus pasiųs neatidėliodamos.

S. Zareckas,
Ateitininkų spaudos administratorius.

Redaguoja **A. Vaičiulaitis**

„Ateitis“

su „Gamtos Draugo“ priedu šiandien yra didžiausias ir rimčiausias mėnesinis moksleivių žurnalas, kurs eina sąsiuviniais po 64 pusl. nuo 1911 metų. Skaitykite tą žurnalą, platinkite jį ir pasistenkite kuo plačiausiai paskleisti tiek moksleivių, tiek ir nemoksleivių tarpe. «Ateitis» įdomi visiems! Neatidėliodami siųskite „Ateičiai“ š/m. prenumeratą! «Ateities» kaina ir adresas nurodyta viršelio 2 puslapyje.

Trūksta Adm-jos komplektui

«Naujosios Vaidilutės» 1924 m 1 ir 4 sąsiuvin. ir 1925 m. — 1 sąsiuvinio. Kas turėtų tų sąsiuvinių atliekamų, tegu praneša **„Ateities“ Adm-jai, Kaune, Laisvės Al. 3,** kuriomis sąlygomis sutiktų juos perleist.

Ar tikėjo žymiausi pasaulio mokslininkai?

Atsakymą į tą klausimą pačių tų mokslininkų žodžiais rasi šiomis dienomis išspausdintoje *prof. V. Šilkarskio* brošiūroje

„Ateizmas ir mokslas“

kurioje yra: I. Atviras laiškas D-rui Jon. Šliūpui.
II. Tikinčiųjų mokslininkų katalogas.
III. Keletas žodžių «Liet. Žinių» slapukams.
IV. Lėvas Tolstojus ir Vladimiras Solovjovas.

Brošiūros kaina 1 lt. Galima reikalauti visuose knygynuose. Ši knygelė įsigytina visiems, kas nori atremti netikusius laisvamanių priekaištus tikintiesiems.

Prašykit Amerikoj gyvenančių giminių

išrašyti Jums vieną iš šių įdomių Amerikos laikraščių:

a) dienraštį **„Draugą“** adresas: 2334 So Oakley Ave, Chicago, Ill,
b) savaitraštį **„Garsą“** adresas: 73 E South. St., Wilkes Barre, Pa.,
c) einantį dukart per savaitę **„Darbininką“** adresas: West Broadway, South Boston, Mass.

Turėdami bent vieną iš tų laikraščių, jus galėsite sekti visą Amerikos ir Amerikos lietuvių gyvenimą.

Pigūs, Smagūs ir Naudingi Skaitymai.

I. 1930 V 15 bus išspausdintas **MEILĖS SVAIGULYS:**

PASTORIŪTĖS ROMANAS Kunigo Dukterėčia,

Kada Meilužiai Skiriasi ir kiti MEILĖS NUOTYKIAI ir JUMORISTIKA (anekdotai ir Satyra). Įvairių rašytojų. Išvertė St. Dabušis. Dabušių leidinys. 2-s Nr. Apie 200 psl.; kaina tik **2 lt.**; išsipirktinai - **2 lt. 50 ct.**

II. *Mohorto ir Junošos* „Laiškai, Būsimajai Sužadėtinei ir Svetimai Žmonai“. (du romanai vienoj, knygoj). Išvertė ir išleido Sofija ir Stasys Dabušiai. 1930 m.; 152 psl.; kaina **2 lt 50 ct.**; parsisiųsdinant **išsipirktinai - 3 lt.**. Galima gauti knygynuose, kijoskuose ir pas leidėjus Dabušius Kaune, Vilkmergės pl., 96 Nr.

Atsiunčiantiems pinigus iš anksto (galima ir pašto ženklais), abi knygi siunčiami tik už **4** lt., o kiekviena atskirai po pustrečio (2,5) lito. „Laiškai“ išgirti daugelio žurnalų ir laikraščių, būtent: 1) „Rytė“ (1930 m., 290 Nr.), 2) „Panevėžio Balse“ (1929 m., 303 Nr.) „Trimite“ (1930 m., 7 Nr.), 4) „Karyje“ (6 Nr.), 5) „Meno kultūroje“ (6 Nr.), 6) „Jaunųjų Pasaulyje“ (4 Nr.), 7) „Gaisuose“ (2 Nr.), 8) „Židinyje“ (3 Nr.), 9) „Lietuvos Aide“ (77-858 Nr.), 10) „Mokykloj ir Gyvenime“ (3-76 Nr.), 11) „Šaltinyje“ (13 Nr.) ir kalbininko P. Meškausko „Liet. kalbos S i n t a k s ė j e“ (1929 m.). Prašom pasiskaityti ir įsitikinti!

„Laiškai išaiškina santuokos ir meilės paslaptis ir praverčia visiems įsimylėjusiems, vedantiems ir tekančioms. Atsigailėkit savo laimei dvejeto litų! Nemėtykit pinigų tekams, o pasididinkit savo knygy...ą šitais pigiais, bet smagiausiais ir naudingiausiais skaitymais!

Jau dabar nieks neabejoja,

kad didžiausias ir įdomiausias Lietuvos dienraštis yra tik «RYTAS», kuris nuo vasario 1 d. eina iliustruotas aštuonių puslapių kasdien, šeštadieniais — 10—12 pusl., prieš šventes — 16 pusl. ir daugiau. Kas savaitę duoda tris skyrius: **„Sveikatą ir Grožį“, „Akademišką Gyvenimą“** ir **„Moterų Skyrių“. Periodinės Spaudos Teismas** įvykęs gegužės 4 d. L. Universitete **pripažino, kad tik „Rytas“** duoda visada originalios dailiosios literatūros.

„Ryto“ adresas: **Kaunas, Duonelaičio 24, tel. 833.**
Prenumerata mėnesiui — 5 lit., metams — 50 litų.

„ATEITIES SPINDULIAI“

jaunesniųjų moksleivių ir prasilavinusios kaimo jaunuomenės mėnesinis žurnalas, **pradėjo eiti nuo 1930 m. pradžios.**

Visi, kurie norite būti jauni,

kurie brangintate mokslą, domitės naujausiais išradimais, technikos stebuklais, didžiųjų žmonių gyvenimais ir didžiosiomis kelionėmis; kurie ieškote praktiškam gyvenimui patarimų, kurie nenorite sėdėti surūgę, kurie norite pamankštinti savo smegenis įvairiais galvosukiais, kurie norite rasti gražių ir smagių pasiskaitymų, kurie norite suprasti gyvenimą ir pasaulį — nepagailėkite metams 4 lt. (arba pusmečiui 2 lt., 50 ct.) išsirašyti **„Ateities Spindulius“.**

Nemoksleiviams «At. Sp.» metams kaštuoja 8 lt., pusm. 4 lt.
» Užsieny metams kaštuoja 12 lt., pusm. 6 lt.

Moksleiviams užsieny perpus pigiau
Adresas: „Ateities Spindulius“, Kaunas, Laisvės Alėja 3 Nr.

Dabar jau žinosim, kad

visi bet kurių praėjusių metų «Ateities» n-riai tekaštuoja po 50 centų sąsiuvinis! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. «Ateities» kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į „Ateities“ Admin-ciją, Kaunas, Laisvės Al. 3 ir mielai Jums tuojau patarnaus.

«Židinys»

su «Kalbos» priedu moksleiviams kaštuoja metams 30 lt. (be priedo — met. 25 lt., pusm. 15 lt.) pusmečiui 15 lt. Kuopose, kur imama ne mažiau, kaip 5 egz. vieno asmens vardu—su priedu met. kašt. 25 lt., be priedo—20 lt.

Priedas duodamas tik metiniams prenumeratoriams.

Šio numerio kaina 1 lt. 75 ct.